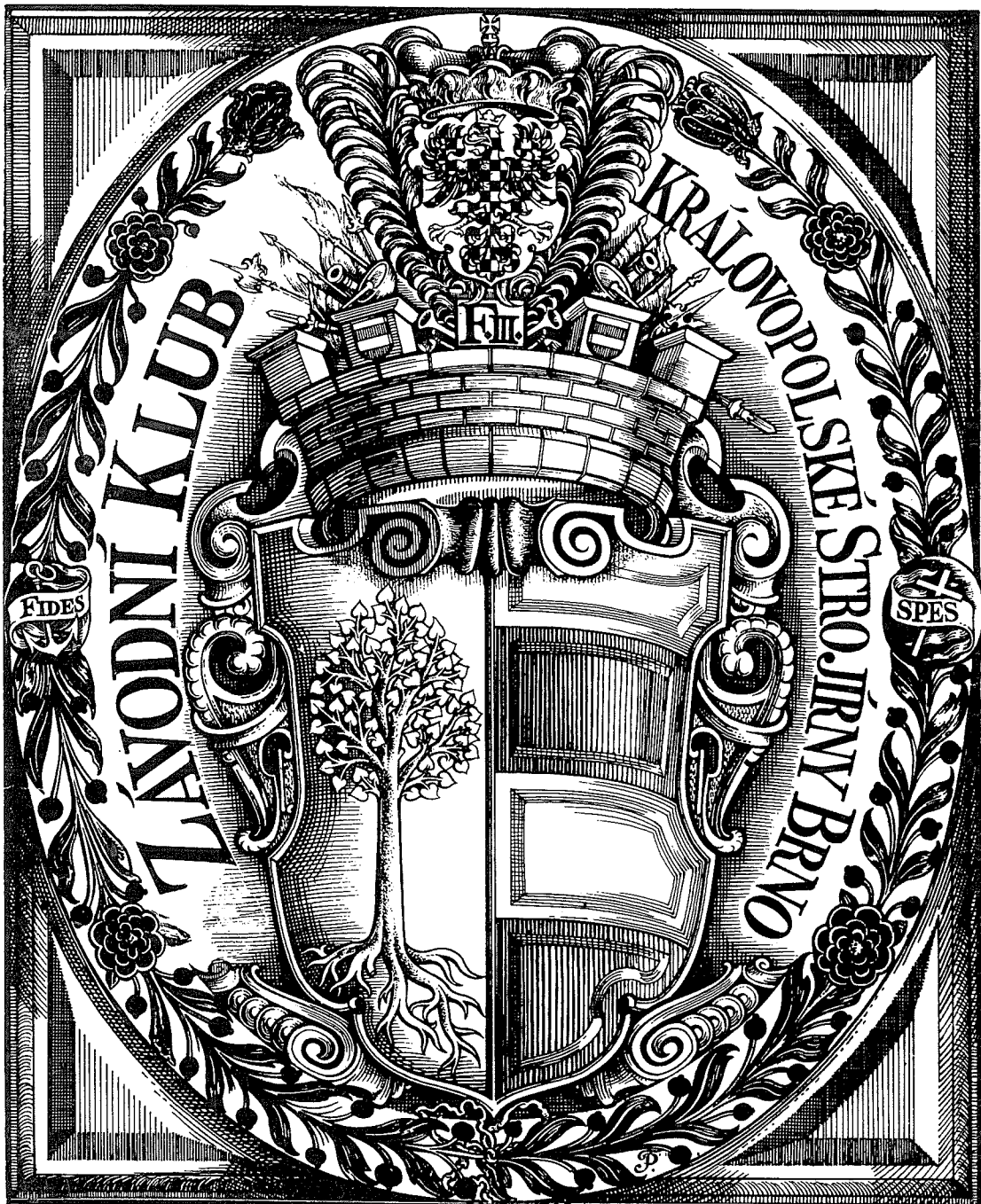

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ
INFORMACE

1992

1993

Genealogický a heraldický klub v Brně
ZK KSB, Palackého 78, 612 00 Brno

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE 1992–1993

ročník XII–XIII

ISSN 0862 – 8963

Brno 1994

Z ČINNOSTI KLUBU

Členské schůze GHK spojené s odbornými přednáškami se konaly v roce 1992 a 1993 v krásném prostředí Historického sálu Moravského zemského muzea v Brně tradičně každé třetí úterý v měsíci od 18 hod. Průměrná účast byla kolem 30 osob, což svědčí o stálém zájmu o programy našeho klubu i o dobré propagaci naší činnosti:

PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

V roce 1992 zorganizoval GH klub v rámci svých členských schůzí tyto přednášky:

- 21.1.92 PhDr.Edmund Knesl
Rod Freyů - Dobrušků, tragické osudy židovských jakobínů z Brna v Paříži roku 1794
- 18.2.92 Mgr. Vladimír Polák
Genealogické vazby v příběhu Caroliny Linsingen, tajné manželky Viléma vévody z Clarence, potomního anglického krále Viléma IV.
- 17.3.92 PhDr.Tomáš Krejčík, CSc.
Erbovní listiny a nobilitace posledních Habsburků
- 21.4.92 Doc.MUDr.Zdeněk Churý, CSc.
Genealogické a genetické aspekty v příčině vzniku hemofilie v anglické královské rodině
- 19.5.92 PhDr.Milena Flodrová
Nejnovější objevy na hradě Špilberku
- 16.6.92 Doc.PhDr.Ludvík Kunz, CSc.
Jedna epizoda ze života císaře Josefa II., která se udála blízko Brna 19.srpna 1769
- 15.9.92 PhDr.Pavel Balcárek
Kardinál Ditrichštejn, jeho rod a Morava
- 20.10.92 PhDr.Ludvík Belcredi
Genealogie rodu hrabat Belcredi. Hrobka v Jimramově.
- 17.11.92 Dr.Mirko Riedl
Heraldická a historická exlibris ve fondech SVK v Brně, část I.
- 15.12.92 Dr.Libor Jan
Řád Templářů a jejich komendy na Moravě

V roce 1993 se uskutečnily následující přednášky:

- 19.1.93 PhDr.Miloslav Housovský
Loupeže uměleckých sbírek v jihomoravských hradech a zámcích
- 16.2.93 PhDr.Mirko Riedl
Heraldická a historická exlibris ve fondech SVK v Brně, část II.
- 16.3.93 František Vyskočil
Beseda s autorem knihy „J. A. Komenský – kapitoly o jeho předcích, rodičích, příbuzných a místě narození“
- 20.4.93 Václav Měříčka - Dr. Ivan Koláčný
Minulost a současnost Vojenského a špitálního řádu sv. Lazara Jeruzalémského
- 18.5.93 PhDr. A. B. Král
Liechtensteinská hrobka ve Vranově u Brna

15.6.93	Dr. František Šubrt Konzervace ostatků Václava Antonína Kounice
21.9.93	PhDr. Tomáš Krejčík August Sedláček a Morava
19.10.93	Ing. Zdeněk Novák Liechtensteinové a Lednicko-valtický areál
16.11.93	Dr. Libor Nováček Brněnský rodák jezuita Jiří Josef Camel
21.12.93	PhDr. Pavel Balcárek Rodinný archiv hrabat Dalbergů z Dačic

GENEALOGICKÉ PONDĚLKY:

I v roce 1992 se naši genealogové scházeli v modrém salonku Domu kultury ZK KSB pod vedením Dr. Ing. Růženy Pazourové. V každém pololetí (jarním a podzimním semestru) bylo pořádáno vždy po 6 schůzkách, a to každé druhé a čtvrté pondělí v měsíci. Program byl zaměřen třemi základními směry: a) vzdělávací přednášky, b) vlastní genealogická bádání, c) konzultace k literatuře a pramenům genealogického bádání.

Hlavním zaměřením genealogických schůzek v 1. pololetí bylo zpracování a úprava rodinných kronik pod vedením dr. B. Kyjovské. Ze vzdělávacích přednášek připomeneme krátkou exkurzi k základům heraldiky pod vedením dr. Fr. Píchy a dále pěknou studii ke genealogii J.A. Komenského, kterou k příležitosti Komenského jubilea připravil p. Vl. Čápek. Konzultace k pramenům genealogického bádání byly převážně zaměřeny na využití neběžných fondů MZA v Brně.

Celkem se na schůzkách vystříдалo 19 osob, kromě hostů.

Tradiční genealogické pondělky v r. 1993 pro zájemce o občanskou genealogii probíhaly ve dvou semestrálních cyklech v Besedním domě. Pro dlouhodobé onemocnění Dr. Ing. Pazourové bylo nutno program poněkud redukovat, ale i tak pondělky byly účastníky kladně hodnoceny a splnily svůj účel.

NAŠE KLUBOVÉ ZÁJEZDY

Kde jsme byli a co jsme viděli v roce 1991

„Den tříkrálový ve Vídni“, byl první akcí uskutečněnou v roce 1991. Zájemci se seznámili s pamětihodnostmi Vídně a navštívili některá muzea, kam byl tento den vstup volný (Vojensko-historické a Přírodovědné muzeum).

Během zájezdu „Ze záp. Čech do Norimberka“, ve dnech 14. - 16. května shlédli účastníci hrad Český Šternberk (místnosti s barokní štukovou výzdobou, sbírka medailonů s náměty z 30. leté války a šternberský poklad), zámek v Třebnici (rodiště maršála V. Radeckého z Radče), interiéry klasicistního zámku Kozel a zříceninu hradu Nový Herštein - založeného Buškem II. z Velhartic. Na další den připadla návštěva Norimberka a hradu Lauf. Na zpáteční cestě do Brna byla věnována pozornost zámeckým expozicím v Trhanově (obrazy s chodskou tematikou malíře Jar. Špillara), v Chudenicích (sňatky s upomínkami na pobyty J. Dobrovského a výstava o životě rodáka Jaroslava Kvapila), na hradu v Domažlicích (národopis Chodska) a závěrem byla prohlídka pozdně gotického vodního hradu Švihova.

Vzhledem k velkému zájmu byl zorganizována ještě jeden třídní zájezd ve dnech 21.-23.6. s programem: návštěva zámku ve Vrch. Janovicích - přestavěného kolem r. 1858 ve stylu romantické gotiky, zříceniny gotického hradu Valdeku, v Rožmitále p. Třemšínem prohlídka muzea (síně hudebního skladatele Jakuba Jana Ryby a síně heraldiky), v Manětíně návštěva barokního zámku (galerie V.Brožíka, díla P.Brandla a K.F.Benthuma) a na závěr dne procházka po Mariánských Lázních. Sobota byla věnována památkám v Bayreuthu, Norimberku a hradu Laufu. Zpáteční cesty vedla přes Teplou (klášter), Krasíkov (zřícenina hradu, později zvaného Švamberk), Konstantinovy Lázně, Lužany (novorenezační zámek reprezentační letní sídlo českého architekta J.Hlávky), Zelenou Horu (raně barokní, značně poškozený zámek, zde v r.1818 nalezen tzv. Zelenohorský rukopis).

V září se uskutečnil jednodenní zájezd do Dolního Rakouska. Účastníci měli možnost se seznámit s historickou částí města Krems, s expozicí v zámku Artstetten (hrobka následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este), s interiéry hradu Rosenberg a stavbou kláštera Altenberg. Poslední akcí v roce 1991 byla návštěva Vídně 26.října. Umění milovní návštěvníci se jistě potěšili. Volný vstup do muzeí umožnil každému prohlídku objektů podle vlastního zájmu.

Zájezdy v roce 1992:

- 8. 3. 1992 Jarní návštěva Vídně - společná okružní jízda, individuálně návštěva Arsenalu, reprezentačních císařských místností v Hofburgu a dalších objektů dle zájmu, závěrem společná procházka městem
- 25. 4. 1992 Hrad a zámky na jih od Vídně - Eisenstadt - hlavní město Burgenlandu (zámek rodiny Eszterházy, mauzoleum J. Haydna), Baden bei Wien (císařský dům, Casino, zámek Leesdorf, zámek Weikersdorf), Wiener Neustadt - původně hraniční pevnost (vojenská akademie - v místě bývalého vodního hradu a pozdější císařské rezidence, farní kostel P.Marie s dřevořezbami z 15.stol., Neuklosterkirche s náhrobkem Eleonory Portugalské), klášter Heiligenkreuz - zvenku.
- 20. 6. 1992 Hrad a zámky Dolního Rakouska - vodní hrad Heidenreichstein se zachovaným mobiliářem, zámek Rosenau - muzeum svobodných zednářů s autentickým empirickým zařízením, klášter Zwettl - s bohatými sbírkami plastik, uměleckých řemeslných prací a písemností.
- 26. 10. 1992 Za poklady vídeňských muzeí - návštěva muzeí a pamětihodností podle osobního výběru účastníků.

Zájezdy v roce 1993:

- 24. 4. 1993 Hrad a zámky Moravského Pole
Dürnrut - zámek, Eckartsau - zámek, Hainburg a.d. Donau - město a zřícenina pevnosti, Jedenspeigen - zámek, Marchegg - město a zámek, Niederweiden - zámek, Obersiebenbrunn - zámek a zahradní pavilon, Orth a.d. Donau - zámek, Schlosshof - zámek
- 15. 5. 1993 Hrad a zámky Moravského Pole
- 4.-6. 6. 1993 Ze západních Čech do Bamberku.
Budeč - rotunda, Hořovice - zámek, Cheb - město a románská falc, Krásný dvůr - zámek, Kynšperk n. Ohří - město, Seeberg - hrad, Žleby - zámek, Bayreuth a Bamberg (Horní Franky) - hlavní pamětihodnosti obou měst

4. 9. 1993 Krajem Kuenringů
Künring – zbytky hradu, Greillenstein – zámek, Raabs a.d. Th. – hrad,
Kollmitz – zřícenina hradu, Riegersburg (zámek výstava), Kaja – zřícení
na hradu

VEDENÍ GH KLUBU

Výbor GH klubu v roce 1992 pracoval v tomto složení:

předseda	RNDr. František Pícha
místopředseda	JUDr. Jiří Bílý
jednatel	Vilém Walter
pokladník	Ing. Vl. Svoboda
zájezdy	MUDr. Zdenka Novobilská
genealogické pondělky	PhDr. Ing. Růžena Pazourová
knihovna	Zdenka Vytlačilová
revizní skupina	Prof. Ivan Vilímek, Pavel Vrba

V roce 1992 došlo k určité stagnaci v dosud čilé práci výboru. Někteří členové ze svých funkcí odstoupili, kooptována byla na funkci knihovnice a zapisovatelky pí Zdena Vytlačilová. Tato stagnace je důsledkem změněných hospodářských a politických poměrů, kdy řada našich členů se věnuje novým politickým funkcím, příp. soukromému podnikání. Protože nám stanovy neukládají konat každý rok výroční schůzi, tak se v roce 1992 výroční schůze nekonala.

Výbor GH klubu v roce 1993 pracoval v tomto složení:

předseda	RNDr. František Pícha
místopředseda	JUDr. Jiří Bílý
jednatel	Vilém Walter
pokladník	PhDr. Marie Poláková
zájezdy	MUDr. Zdenka Novobilská
genealogické pondělky	PhDr. Ing. Růžena Pazourová
knihovna	Zdenka Vytlačilová
členové	RNDr. Jiří Plichta
	Ing. Vladimír Svoboda
revizní skupina	Milada Klementová, Pavel Vrba

Uvedený výbor vzešel z výroční schůze v roce 1993 a měl za úkol především řešit otázky GH klubu v době, kdy zřizovatel procházel vnitřní reorganizací a statut Domu kultury KPS se podstatně měnil. Lze říci, že se přes objektivní potíže (pracovní zaneprázdnění a dlouhodobá onemocnění) podařilo výboru udržet stálou činnost GH klubu.

ČLÁNKY A STUDIE

Jan Skutil

Heraldická symbolika ve srovnání s motivy zvířat a rostlin rukopisu Státního oblastního archivu v Brně G 10, č.461 - Snáře

V české odborné literatuře, vztahující se k této vědní disciplíně a též užitého umění doprovodného, jakožto jejího nezbytného doplňku, přední badatel oboru Viktor Palivec ukázal přesně ve své monografii *Heraldická symbolika* (Praha 1978) nejen na příbuznost heraldiky i ikonografie a také signistiky a na vývoj touhy „vyjádřit názorným způsobem komplex myšlenek, citů a vůle,“ (s.7), což se většinou dalo konkrétními obrazy. Zdůraznil, že se již od nejstarších dob promítá do zobrazení objektivní skutečnosti snaha po symbolech, jež se uplatnila nejen v antice, nýbrž zejména rozsáhle ve středověku, který je obzvlášť intenzivně zaujat nejrůznějšími mýty, jež navazovaly na antické skazy vztahující se ponejvíce jen ke genealogii božstev, jimž připisovaly lidské osudy. Symbol představoval jakousi tajuplnost, jež činila mnohé vědní obory přitažlivějšími, když bylo nutno hledat i jejich skrytý smysl. Symbolika se rozvíjela ještě více než v heraldice v některých okultních vědách spojených s předvídaním budoucnosti. Tak tomu bylo i v řeckých Delfách, v tamní známé věštírně, kde i úchvatná příroda mohutných skalních masívů umocňovala dojem z věštev, např. i Sokratovi. Nejinak tomu bylo při výkladech snového vidění, o čemž píše i Starý zákon v souvislosti s vyprávěním o Josefu Egyptském a jinde, a také v raném novověku při věštění z konstelace hvězd, což byl rub antického římského uvažování o budoucnosti z letu ptáků.

Heraldická symbolika panských rodů, jež se vyvíjela ve vrcholném středověku, měla rovněž symbolizovat charakter jejich čelných představitelů a ukázat svým způsobem jejich budoucnost, nebo alespoň na záměry. Symbolika, jež je příbuzná se skrytou ikonologií, naukou o smyslu výtvarných námětů a jejich proměn, přišla do Evropy několika směry zprvu do antického Říma, a to přes Egypt, Řecko, též přes Fénicii a Kartágo, a od Keltů i Germánů. Moderní heraldické symboly jsou většinou převzaty z římské tradice a také z doby křižáckých výprav. Věštecká symbolika měla hodně společného s pověrou, často i s čarodějnictvím a s pohanstvím, proti čemuž církve velmi ostře vystupovala; u heraldiky tomu tak však nebylo, i když nacházíme mnoho společných symbolistických motivů u oběho, čehož si chceme podrobněji povšimnout na interpretacích shodných motivů v heraldice a ve věštění ze snů. Při výkladech snů se však neuvažovalo, že by tu šlo o nějaké čarodějnictví, o němž píše již ve 12.století Kosmas, a které bylo ve střední Evropě rozšířeno od 15. do 17.století a bylo z politických i ekonomických zřetelů trestáno upalováním, i když ve většině případů šlo o právní konstrukce. Takto však nebyly stíhány relevace, tj. zjevení, jež byla velmi běžná v Čechách i v Německu v 17.století, i když snová vidění a jejich výklady byly s nimi často velmi společné.

Pokusíme se stanovit shodný nebo alespoň příbuzný symbolický význam obrazů zvířat a rostlin ze snového vidění, jak se o tom píše v rukopise Státního oblastního archivu v Brně G 10, č.461 Snáře, ve srovnání s interpretací symboliky heraldické, jak tato zvířata a rostliny v tomto oboru charakterizuje Viktor Palivec. Zjistíme, že jde zhruba o stejné symbolické vysvětlování z obou hledisek. Uvedený rukopis pocházel s největší pravděpodobností z rožmberské knihovny Petra Voka, jež byla v r.1647 přestěhována z Třeboně do rožmberského paláce na pražských Hradčanech; odtud byl

v r.1648 rkp převezen do Stockholmu, kde byl až do r.1867, než ho odtud do sbírek někdejšího Zemského archívu získal Beda Dudík (1815-1890).

Jeho text se shoduje s jiným rukopisem Snáře, pocházejícím z někdejší mikulovské dietrichštejnské knihovny, který je uložen ve Státní vědecké knihovně v Brně, sign. Mk 14; popsal je Vladislav Dokoupil a vydali jsme jej ve třech pokračováních ve Vlastivědné ročenice Okresní archívu Blansko (1974, 1974/75, 1975). Kde chyběl text z tohoto rukopisu, doplnili jsme jej zněním ze švédsko-archívního. I když v tomto rukopise není rožmberské exlibris jako je tomu v jiných, např. v G-10, č.118 z r.1609 na vnitřní straně desek knihy se známým rožmberským erbem, knihy to o lékařství, nebo na rukopise G-10 č.556 s exlibrisem z téhož roku, knihy týkající se rovněž lékařství, chápeme rukopis Snáře rovněž provenienčně od Rožmberků.

Text staročeského Snáře, který je v mnohém obsahově závislý na latinském Somnarium slaide, jak poukázal Jan Vilikovský (1904 až 1946) srovnáním s jeho latinskou předlohou ve vratislavském rukopise, je rozdělen do řady knih a oddílů. Povšimneme si výběrově některých motivů, které srovnáme se symbolikou heraldickou u některých českých rodů.

Tak např. ve druhých knihách snového vidění (oddíl 37, sr.VR 1 1974/75, s. 81) se píše o symbolice stromů. Kdo viděl údajně, že stromy vzrostly, stane se znamenitým člověkem. Také v heraldické symbolice strom označuje dobrý stav rodiny podle V. Palivce (s. 77); lesní majetek je symbolem jednoty a víry; často se strom vztahuje i k městské heraldice, reflektuje se i v onomastice, např. ve jménech Jilemnice, Bukové, Jablonného a jiných měst. O stromu ve snách se píše rovněž v knize III, v oddíle 1 (sr. Vr s. 96).

Píše se tu rovněž o jabloni (Snář II, oddíl 38): jestliže někdo vidí ve snu jabloň s červenými a sladkými jablky, získá přátelství dobrého a bohatého člověka a toto bohatství bude s ním i sdílet. Uzří-li někdo ušlechtilou jabloň, ožení se s krásnou ženou. Obdobný symbol představuje tento strom v heraldice, v níž jablko je symbolem krásy a mládí (Palivec, s.46); květy jsou symbolem lásky a plodnosti, rovněž obrazem manželství a také rozhojnění rodového majetku, někdy i symbolem truksaství a kurfiřtské hodnosti. V oddíle 39 druhého svazku Snáře se píše o česání ovoce, kdežto v jiných o ořešácích (kniha III, oddíl 2). Ořešák podle snových interpretací symbolizuje bohatého a skoupého člověka; nalezne-li někdo hromadu ořechů, získá zlato. V heraldice podle V.Palivce (s.65) symbolizuje ořech obtížnost svěřených úkolů, jeho zdravé jádro však dobrý výsledek v počínání, někdy též tu skutečnost, že se spravedlivý bude živit prací skoupého člověka.

Palmové stromové ve snách symbolizuje urozenou ženu (Snář III, oddíl 1); zdá-li se někomu, že česal zralé palmové ovoce, znamená to, že přes ženu dosáhne velké zboží. Také v heraldice palmové listí (Palivec, s.65) znamená vítězství, které bylo v antickém Římě palmami odměňováno; dále štedrost, plodnost, ale někdy i smrt v symbolické metafoře životního úspěchu a spasení, totiž triumfu nad smrtí.

Také vínu je ve snách i v heraldice věnována značná pozornost (Snář II, oddíl 90, VR 1974, s.94). Vidí-li někdo ve snách víno smíšené s vodou, získá velké zboží a dokonce v případě urozených prostředníků snů i knížecího titulu a majetku. Opije-li se kdo vínem, získá zlato, v mnohých případech i nepravostí; opije-li se ve snu král, bude panovat nad mnohými knížaty. Vidí-li kdo vinici s ovocem (Snář II, oddíl 42), brzy zbohatne. V heraldice pak znamená jeho kresba upomínku na vinařství (Palivec, s.72) a také zde víno symbolizuje pravdu, čistotu, podnětnost a nadšení. Vinný keř je symbolem víry, křesťanství, vinné listy představují pevnost v charakteru a v poznané

pravdě, ochranu před zlem. Na Moravě se setkáváme velmi často s dietrichštejnským znakem představujícím dva vinařské nože; jejich symbolika může označovat totéž a současně je i symbolizováním jejich bohatých jihomoravských vinic. Z rodového erbu se pak dostal tento znak nejen na některá města, jež se nacházela pod jejich správou, ale též na některé církevní instituce.

Růže ve snovém vidění (Snář III, oddíl 12; sr.VR 1974/75) označuje zboží a radost; trhal-li někdo ve snech růži, bude mít velké uspokojení, přivoní-li k růži, narodí se mu syn. Podle V. Palivce (s. 73) představuje růže královnu květin, symbol mládí a krásy, neviny a štědrosti; od doby císaře Hadriána byla růže rovněž malována na zpovědnících jako analogická symbolika; hrála význačnou roli i v mýtech jednotlivých národů i v literatuře, např. jedna z významných středověkých básní se v němčině nazývá Rosengarten, v češtině Růžová zahrada a její syžet je zhruba v obou národních středověkých literaturách obdobný. V.Palivec rozlišuje rovněž diferencující význam barev jednotlivých růží. Bílá znamenala veselost, radost; růžová bolest; zlatá moc; modrá věrnost. Rožmberkové, kteří dostali svoje jméno rovněž po růži červené ve stříbrném poli, měli tuto růži nejen ve svém rodovém znaku, ale přešla odtud i na některá města, jež se nacházela v jejich správě.

Ze zvířat si povšimneme především reflexe koně (sr. Snář II, oddíly 43-47; VR 1974/75, s.82-83) ve snách i v heraldice. Kdo sedí na arabském koni ve snu, dostane se mu velkého důstojenství, slovnosti a krásy. V interpretacích snů sehrála roli i početnost koňských ocasů; podle nich pak bude rozsah důstojenství i počet úřadů. Nemá-li však ve snu kůň ocas, bude mít ten, kdo takového koně viděl, velký zármutek. Podle Palivce (s.55) představuje se v obraze koně trojí symbolika: lov, orba a válečnictví, pokud jde o vlastnosti, pak síla, vytrvalost a nebojácnost. Bílý kůň znamená vítězný mír. Takto se s koněm setkáváme i v uherské kronice Jana Thuróczyho (Brno 1488), kdy Arpád vyslal k moravskému panovníkovi bílého koně, poslal mu i vodu a mšešec, což vše podle staromaďarské symboliky mělo označovat přivlastnění si země, kterou mu vladař Velkomoravské říše jen pronajal, aniž by pochopil jinou představivost těchto symbolů u tohoto dobyvatelského kmene, který pak zničil jeho říši.

Kůň se dvěma jezdcí připomínal v heraldice chudobu a obětavost. U Dalimila se setkáváme rovněž s erbovní pověstí, týkající se rodu pánů z Pardubic, z něhož pocházel nejen první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, ale rovněž vynikající básník Smil Flaška z Pardubic, autor heraldického díle Král a orel a Nové rady, která pochází zhruba ze stejné doby jako staročeský Snář, jehož autorem je podle rukopisného dobového údaje Mistr Vavřinec z Prahy, asi totožný s Vavřincem z Březové. Také v tomto díle se setkáváme se symbolikou čtvrtnožců a ptáků při zemském sněmu a soudu reprezentujících rádce, aniž by však symbolizovali představitele některých významných rodů, jak se původně mohlo mít za to.

Poloviční kůň ve znaku pánů z Pardubic a později i tohoto významného města reflektoval historickou událost v r.1158, kdy při obléhání severoitalského Milána spadla na koně předka pánů z Pardubic, který se onoho tažení zúčastnil, mříž. Kresba celého koně je pak ve znaku Ostravy.

Ryba ve Snáři (II.kniha, oddíl 68 a 69; VR 1974/75, s.90) symbolizuje radost a rovněž její antipod, žalost. Vidí-li se kdo, že loví ryby, „siefmi nebo nevodem nebo sakem“, je-li to král, bude mít vážnou starost, která se při kladném počínu obrátí v radost. Když rybu neuloví, jeho starosti se zvětší; jde-li v případě snového vidění obecného člověka, kdo tyto ryby loví, získá peníze. Loví-li kdo ryby udicí, získá od krále značné jmění. V heraldice ryby podle V.Palivce (s.74-75) představuje zdraví,

mčlenlivost, vděčnost, soustředění, je symbolem čistoty jako Kristus, který byl v raně křesťanském Římě rovněž takto zobrazován, jak to výrazně připomenul i H. Sienkiewicz v románě Quo vadis.

Tři kapry měli ve znaku Bechyňové z Lažan, okřídleného kapra Bzencové z Markvartic, kapra pak Vokouni z Vokounštejna a Kapři z Kaprštejna aj.

Symboliku čtvernožců a ptáků vysvětlují v Českomoravské heraldice M. Kolář a A. Sedláček; Snář pak kromě výše udaných symbolů ze zvířecího světa vysvětluje ji v souvislosti s ústřední tematikou, kterou popisuje u následujících zvířat a rostlin si jí pak všímá Viktor Palivec v heraldice: bazilišek, bažant, beran, bobr, brouk, býk, čáp, delfín, drak (saň), gryf (noh), had, havran (krkavec), holub, jednorožec, jelen, jepice, ještěrka, jezek, kachna, kanec, kočka, kohout, kolčava (lasička), kos, kozel, kůň, labuť, ledňáček, lev, levhart, liška, medvěd, motýl, mravenec, netopýr, noh, opice, orel, papoušek, páv, pelikán, pes, pták (všeobecně), ryba, slon, sokol, sova, velbloud, vepř, veverka, vlaštovka, vlk, volavka, vrána, vydra, zajíc, zubr, želva aj. Pokud má heraldická symbolika svůj protějšek v interpretacích snů, jde tu téměř ve všech případech o shodu, avšak nikoli všechny sny se vztahují i ke zvířatům, které jsou uváděny mezi heraldickými znaky.

Pokud jde o rostlinstvo, přenáší svoje výklady V. Palivec k těmto symbolům: buk, dub, fík, houba, hrušeň, jablko, jabloň, jalovec, jasan, javor, jedle, jeřáb, ještěrka, keř, konvalinka, květiny, lilie, listy, obilí, oliva, olše, ořech, palma, pomněnka, rákos, réva, růže, smrk, strom, topol, trojlist, vrba, vinice aj. Ve srovnání se symbolikou snů je tomu obdobně jako při říši živočišné.

Z podaného je vidět, že symbolika heraldiky i snového vidění, jak obé chápal středověk, tu čerpá ze stejného myšlenkového základu; obdobně tomu bylo v případě relevací, vycházejících mnohdy ze snů, čímž se u nás vyznačovala zejména doba před a během třicetileté války v 17.století. Ovlivňovaly silně jak Albrechta z Valdštejna, tak i J. A. Komenského, kteří zjevením v souvislosti se sny oba věřili. Pro heraldiku má paralelizace jejich symbolů mimo jiné i ten význam, že ji nutno hledat zřejmě ještě daleko hlouběji v minulosti, a to v Egyptě, u Chaldejců, v Indii a u Židů, jak poukazuje na svoje prameny autor našeho Snáře.

LITERATURA:

Beda Dudík: Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte. Brno 1852

Knihtisk v Brně a na Moravě. Brno 1987

Martin Kolář - August Sedláček: Českomoravská heraldika. I-II. Praha 1902, 1925

Jiří Louda: Znaky československých měst. Praha 1972

Viktor Palivec: Heraldická symbolika. Praha 1978

Bedřich Šindelář: Hon na čarodějnice. Západní a střední Evropa v 16. a 17.století. Praha 1986

Jan Vilíkovský: Próza z doby Karla IV. Praha 1948

Vlastivědná ročenka Okresního archivu v Blansku 1974, 1974/75, 1975.

Ze života prince Viléma vévody z Clarence

(se zvláštním přihlédnutím k blanenské historii s Karolinou z Linsingen)

Princ Vilém vévoda z Clarence pocházel z rodu Bedřicha Falckého, českého zimního krále (1596-1632), manžela Alžběty Stuartovny. Ti měli spolu jedenáct dětí, sedm synů a čtyři dcery, z nichž nejmladší Žofie, narozená 1632, se provdala ze kurfiřta hannoverského. Když ovdověla, byla r. 1701 prohlášena za dědičku anglického trůnu.

Anglická královna Anna (zesnulá r. 1714) se snažila jako poslední panovnice z rodu Stuartova, aby se jejím nástupcem stal její nevlastní bratr Jakub. Anglická úcta k tradici a zákonu byla však silnější, a proto na trůn nastoupil nejbližší příbuzný Stuartovců, hannoverský kurfiřt Jiří, vnuk Bedřicha Falckého, jakožto král Jiří I. (vládl 1714-1727).

Vilém Jindřich (William Henry of Clarence) se narodil 21. srpna 1765 jako třetí syn anglického krále Jiřího III. (1738-1820) a Žofie Karly Mecklenburg-Strelitzké (královna Charlotte). Protože jeho otec byl vnukem předchozího krále Jiřího II, byl Vilém, vévoda z Clarence, praprapravnukem dcery Bedřicha Falckého.

Vilém měl šest sester a šest bratrů. Starší než Vilém byl Jiří kníže z Walesu (1762-1830) a Bedřich vévoda z Yorku (1763-1827). Mladšími bratry pak byli Edvard vévoda z Kentu (1767-1820), Arnošt vévoda z Cumberlandu (1771-1851), August vévoda ze Sussexu (1773-1843) a Adolf vévoda z Cambridge.

Vilém byl velmi inteligentní, což zdůrazňujeme především proto, že se v něm neprojevaly geny šílenství, jako na jeho pradědovi Jiřím II. I Vilémův otec Jiří III. byl místy výstřední. Trpěl depresemi, oblékal se do černých šatů a občas se prohlašoval za mrtvého. Vilémovi se tyto nežádoucí vlastnosti vyhnuly a bez zábran sloužil v námořnictvu. Jako námořník byl vychován a tím měl i drsnější mravy. Po výcviku v anglických vodách se Vilém dostal v roce 1779 do bojové akce proti spojencům amerických povstalců, tj. Španělům a Francouzům, byl v Gibraltaru a v r. 1780 jako 15ti letý měl svou přítomností povzbudit bojovného ducha anglických loyalistů v New Yorku. Po pařížském příměří 1782 se dostává do Západní Indie a navazuje styky s Horatiem Nelsonem, pozdějším vítězem nad Napoleonem u Tragalfaru.

Kromě Anglie pobýval často na Hannoversku, někdy též po Evropě cestoval. Tak dvakrát jel do Berlína, kde Bedřich Velký (Fridrich II., 1712-1786, vládl 1740-1786) ho vzal na manévry a ostře mu vytkl, že nečetl *Candida* aneb *Optimism*, román od Voltaira. Když jel zpět přes Göttingen, zúčastnil se přednášky Michaelise. Tento historik, inspirovaný publikem, pronesl spatra řeč o suverenitě lidu.

Princ, s určitou naivitou, podal o tom příznivou zprávu otci a navrhl, aby Michaelisova řeč byla přeložena do angličtiny. Král Jiří rychle zareagoval: O Michaelisovi nemohlo být ani řeči a Vilémova reputace tím ještě více utrpěla v očích otce, který měl dost různých Vilémových nerozvážeností, jak politických, tak milostných.

Z dnešního pohledu spatřujeme však v tehdejší Vilémově setkání s Michaelisem (o této osobě se slovníky nezmiňují, uvádějí sice jistého Michaelise, ten však v uvedené době byl ještě dítětem) základ pozdějších reforem, které provedl jako král Vilém IV.

Princ William Henry v 16 letech, kdy sloužil v námořnictvu. Tento obraz užil malíř Gainsborough též pro skupinový portrét královské rodiny. - Z knihy Philipa Zieglera King William IV.

Na podzim roku 1783 se Vilém vydal na cesty po Evropě se starším bratrem princem Bedřichem vévodou z Yorku a to pod inkognitem: Vilém jako lord Fielding a Bedřich jako hrabě Hoya. Při svém cestování zavítali také do Prahy na císařskou přehlídku, byli srdečně přijati císařem Josefem.

O této návštěvě se zmiňuje v knize „Z mých pamětí“ Jan Jeník z Bratřic (1785-1845): „Dne 19. září 1784, když se celá armáda blíž Prahy u Hloubětína v polním ležení nacházela, z dalekých krajin neb zemí veliký počet cizozemců do Prahy přišel, aby toto překrásné, zmužilé vojsko viděl, mezi kterýmiž také v celé Evropě tehdejší vysoce vážený anglický princ York se nacházel. Dalť jest císař Josef ke cti téhož anglického prince třpytící bál neb tanec, ku kterémuž daleko přes 4000 osob do pražského zámku ze všech stavů se pozvalo.“

Vilém prohlásil, že Prahu shledal žalostně prostopášným městem. Po jedné maskární slavnosti měl v ruce 41 lístků od dam, které nabízely dostaveníčka. Se zármutkem poznamenává, že biskup jich dostal 53.

Když se navrátili do Hannoveru v prosinci roku 1783, silně se tu dvořil Marii Schindbachové, hezké dceři bohatého obchodníka. Bral ji na projíždky v saních tažených jedním ze slavných krémově zbarvených koní z královské stáje v Hannoveru. Takové radosti však nikterak neotupily Mariinu měšťanskou zdrženlivost, odolávala jeho dvoření, dala přednost druhé volbě a zasnoubila se s kapitánem Merrickem. Princ cítil jisté ulehčení, protože už se začal dostávat do vážných nesnází. Existuje o tom dopis princova přítele z Londýna Johna Maudeho, datovaný 30. prosince 1783, v němž se praví:

„S radostí konstatuji, že se Vaše Výsost tak dobře přenesla přes záležitost s tou dívkou. To jsou nebezpečné věci, a kdyby to stálo za to, muselo by se to dělat v naprosté tajnosti, celá věc by byla velmi svízelná.“

Milostná a sexuální stránka hrála ve Vilémově životě zvláštní roli. Održten od aristokratických salónů se dvořil kráskám středního stavu, ty však mu odpíraly splnění intimních tužeb a jeho žádostivá obrazotvornost se obrátila k hannoverským veřejným domům. Dokládají to dopisy Vilémovu nejstaršímu bratrovi knížeti Jiřímu z Walesu (v roce 1811 až 1820 byl regentem, zastupujícím nemocného otce krále Jiřího III. a po jeho smrti nastoupil roku 1820 jako král Jiří IV, vládl do roku 1830).

Dopisy z let, kdy Vilémovi bylo 19 a 20 let, jsou plné školáckých oplzlostí, ale zároveň hořkého odporu k tomu, že byl održten od ušlechtilějších životních radostí. V dopise z 23. července 1784 píše například:

„Nenávidím život v této zavrženíhodné zemi, kde nic nedělám, jen kouřím, hraji whist o dvě pence a nosím veliké těžké boty. Ach, kde zůstala Anglie, kde jsou hezká děvčata z Westminsteru - alespoň taková, která nepřenášejí nákazu a u nichž nehrozí syfilis pokaždé, když s nimi mám styk“. (V originále použito sloveso „to fuck“, tak vulgární, že se neuvádí v oxfordském příručním slovníku).

V dopisu z 1. dubna 1785 píše lítostivě: „Ženy tak plné vyrážek jako nevěstky způsobily, že jsem se octl v nemilosti.“ Na jiném místě popisuje, jak si s jednou dámou z města odbýval svá milování „někde u zdi nebo přímo na promenádě.“

Ačkoli nebyl rozhodně vzorem taktu, začaly se mu takové zábavy brzy protivit. Mravní špína a nuda jeho života v Hannoveru mu byly odporné, ale uniknout jim nemohl. I když mu obrazotvornost nevykouzila žádný ráj na zemi a nic půvabnějšího než Hannover bez pohlavních nemocí, s hezkými děvčaty a lehčími botami, alespoň nepochyboval, že jeho způsob života nevyhovuje ani jeho potřebám, ani jeho sklonům.

Černobílá kopie barevné fotografie obrazu Caroline von Linsingen z dětských let. - Z archivu Karolínina praprasynovce Henniga von Jeinsen (Karolínina sestra Juliána se vdala do rodu von Jeinsen).

První pokus vymanit se z bludného sexuálního kruhu byla známost s dívkou Sarah Martinovou, kvůli níž se dokonce svou lodí plavil do Londýna, aby si u otce vyprosil svolení k sňatku. Král, kterého vyrušil při honu, ho brskně odmítl a rozkázal mu ihned se zase lodí vydat na dalekou cestu. Královští rodiče chtěli za snachu jen princeznu.

Od počátku roku 1790 nacházel útěchu v náručí irské herečky Dorothy (Dory) Jordansové. 13.dubna téhož roku se však v Hannoveru hned při prvním setkání zamiloval do baronesy Karolíny z Linsingen, narozené 27.listopadu 1768 v Hildesheimu. Uzavřel s ní tajně protestantský sňatek 21.srpna 1791. Tajný proto, že zřejmě měl na paměti výstrahu přítele Johna Maudeho, o níž jsme se už výše zmínili. Že vévoda z Clarence zahořel láskou ke Karolíně nezpůsobily jenom její tělesné půvaby, ale rovněž s odkazem na předchozí citace - jiné hodnoty, které mu skýtal duševní obzor panenské nevěsty. A tak dokonce souhlasil i s kuriózní podmínkou sňatku, tj. s pohlavním stykem až po uplynutí jednoho roku.

Když po roce oznámil princ rodičům tento sňatek, matka královna Charlotta Sofie přes úpěnlivé synovy prosby odmítla však přijmout za snachu pouhou baronesu a nutila Karolínu, aby přivolila k rozluce manželství. Žádala v této věci důrazně o podporu Karolínina otce, který patřil k důvěrným přátelům královské rodiny. Královna, správněji paní králová, si o Vilémovi nedělala iluze, považovala ho za romantika lehce podléhajícího prchavým dojmům. Mladí manželé se však nehodlali vzdát své velké lásky, v níž si navzájem přísahali činit lidem jen dobro. Posilou jim byl Karolínin bratr Arnošt. Teprve po potratu mužského embrya dala po neustálém naléhání Karolína svolení k rozluce. Ve skutečnosti šlo však o porod (viz závěrečná kapitola).

Zde je na místě poukázat na Karolínin dopis z Blanska Karlu Teubnerovi z jara 1810:

„Jakmile zpozoroval druhý otec náš poměr, snažil se jej nejen přerušit sám, ale obrátil se i na královnu. Ta však, která se jindy tak často třásla v obavách nad horkou krví svého Viléma, brala věc na lehkou váhu, protože neznala naši lásku, a prosila mého otce, aby nás nechal vylaškovat. Těšila se, že synova náklonnost ke mně mu uchová v nejnebezpečnějším období ctnost, a nepomyslela na to, že tak lze zabít štěstí dvou lidí.“

Po tom, co už víme o Vilémově sexuálním životě, můžeme se jen s úsměvem domýšlet, zda královna nebo Karolína byla naivnější.

Otec Vilémův, král Jiří III., měl s morganatickými sňatky špatné zkušenosti. Po nerovných sňatcích svých dvou mladších bratrů vévody z Cumberlandu a vévody z Gloucestru vyžádal si na parlamentu zákon ROYAL MARRIAGE BILL (jinak ACT) z roku 1772, který platí dodnes. Tento zákon zakazuje královským potomkům, aby se oženili (případně ženy provdaly) do svého 25.roku bez králova svolení. Po dosažení tohoto věku se oženit (provdat) mohou, musí to však předem oznámit královské radě (PRIVY COUNCIL) a jejich sňatek musí předem schválit parlament. Každý sňatek uzavřený bez ohledu na tento zákon je neplatný. Princové, kteří se oženili před 25. rokem a chtějí setrvat v manželství, proti němuž měl král námitky, se mohou po dosažení věku 25 let odvolat k parlamentu. Protože v době uzavření sňatku s Karolínou měl Vilém 26 let, mohl se se k parlamentu odvolat. Zřejmě však nehodlal tento krok učinit a celou záležitost ponechal na Karolíniných bedrech. „Prosil mne“, Karolína píše, „abych byla pevnou a abych se nedala ničím přemluvit k souhlasu s rozvodem.“

Důsledkem rozchodu Karolína po tři roky těžce churavěla, chtěla se pokusit o sebevraždu, neboť prince, tak jako on ji, nevýslovně milovala. Nakonec ji z nervového onemocnění navrátil životu MUDr. Adolf Meineke (1762-1826), za něhož se z vděčnosti provdala. Že to nebylo z lásky, dokládá Karolinin dopis ze 3. května z Berlína bratru Arnoštovi. „Aniž bych opět od Drahého slovo slyšela, mé srdce ví, že On mne až do smrti miluje, a ví, že já i v náručí jiného jsem věčně Jeho.“

V náručí jiného, tj. Meinekeho, počala v Berlíně Jindřišku (1796-1840) a Jindřicha (1797-1810) v sexuální vizi milování s Vilémem. Přestože byl Meineke pokřtěn druhým jménem Jindřich (Adolf Heinrich), ve výše uvedeném dopise Arnoštovi Karolína prozrazuje, že syna nazvala po druhém jménu prvního manžela, tj. Williama Henryho. Jistě nepochybujeme o Karolínině upřímnosti, s níž se v onom dopise bratrovi svěřuje s neutuchající láskou k princovi a zdůvodňuje nápadnou synovu podobu s Vilémem věrností, již mu v představách zachovává, což dosvědčuje i vyznání, že „chce své drahé děti tak vychovávat a tak je vést, aby se staly hodnými být dětmi Vilémovými.“

Těžko si lze domyslet, že obdobně princ v objetí Dory plodil s ní potomka za potomkem a pokaždé v duchu prožíval milování s Karolínou.

V letech 1810-1811 žili Meinekeovi v Blansku, pak v Moravské Třebové.

Hned po přesídlení píše Karolína starohraběti ze Salmu. Protože však J.Wankel tento dopis ve svých Bilder aus der Mährischen Schweiz oproti originálu upravil, uvádím překlad původního znění:

*Vysoce urozený pane,
Milostivý pane hrabě!*

Ještě dříve než jsem opustila Blansko, považovala jsem za svou povinnost (určitě za velmi příjemnou povinnost) poděkovat za všechno dobro, kterého jsem tak bohatě od Vás užívala. Věčně Vás budu pane hrabě vzpomínat s nejvděčnějšími pocity, neboť nikdy nemohu zapomenout a nezapomenu jak milostivě a s jakou blahovůlí jste se mnou jednal. Okolnosti a poměry by mohly časem způsobit zdání nevděku. Snad nebylo v mé moci se mu vyhnout, ale mému srdci je tato nepravost cizí, a nikdy nemůže skončit vůči Vaší Vysoké Urozenosti má vděčnost, má hluboká úcta.

Být podceňována byl jeden z osudů, které mne od časného mládí postihovaly; není to příliš smělé, pane hrabě, když Vám vypovím, že tento osud nemohl by mne postihnout citelněji, než kdybyste okolnostmi ošálen také Vy mne podcenil? Byla-li jsem v tomto okamžiku příliš smělá - ó, promiňte, bylo to z vroucího přání uchovat si místo ve Vaší pozornosti. Nyní bych měla skončit, ale Vaše plně shovívavá dobrota, pane hrabě, mne zhýčkala a já se odvažuji přiblížit Vám dvě prosby, z nichž první je mému srdci téměř tak blízká, jako ta druhá.

Nyní je to již více let, co jsem vinou stávajících poměrů nemohla od svých dvou drahých bratrů obdržet bezprostřední zprávu. Protože se milujeme, jak se sourozenci zřídka kdy mají rádi, je toto plné odloučení pro všechny jistě hodně trýznivé. Mladší bratr, který slouží jako major v anglických oddílech, je v Portugalsku, a od posledního podzimu nevím, zda žije.

Rmoutím se hluboce, pomyslím-li na tohoto bratra, jehož velice miluji, ale vím, že je to téměř nemožné poslat mu o sobě zprávu, nebo od něho nějakou obdržet, a musím přikázat svému toužícímu srdci, aby mlčelo. Ale můj starší bratr, který mne ještě více miluje, nežli já jeho, je velmi šťastně ženat na Maltě; také on je sice v anglických službách, zdá se mi však pravděpodobnější, že jemu by mohla být podána zpráva o mně a o mém postavení, než onomu. Protože však nejsem zcela obeznámena se všemi okolnostmi, jež by mne dovedly k cíli, odvažuji se nakonec otázat Vaší Vysoké Urozenosti, zda by nebylo možno nějakým způsobem doručit na

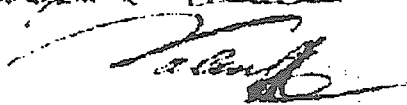
selbst die Überreste auf dem
Friedhofe finden wir auf festen
Bänken ruhen.

Es wird mir sehr
von der vielen Liebe
im ganzen Publikum der
verstorbenen Überlebenden sind
für sie bereit, ihre Kinder im
Friedhofe mitzubringen wollen;
dies wird mir in der Hand sein,
wird mir sehr Freude machen
den zu sehen, was Kinder zu
sich selbst ganz gut sein
wird, wenn er von sich nicht
zu frühzeitig eingezogen
werden.

Übrigens war ich schon
auf dem Friedhofe und in allem
Hochachtungsvoll
Leben an die Überlebenden zu senden.
Die Kinder können wohl
verwandten Leuten finden.
Befürchtung ist.

Wien 1.4.1825.

Wegh. Salm

Faksimile závěru kondolečního listu starohraběte ze Salmu Jindřicha Teubnerové k úmrtí manžela Karla Teubnera. Poslední odstavec zní: "Dobře mině ještě Vám radím ve všech občanských záležitostech se obracet na Reichenbacha. Nemůžete nalézt jiného spravedlivějšího zbláhého rádce. - V úplné účtě zůstávající oddaný služebník Salm. - Vídeň 1.4.1825.

Maltu, byť jen otevřený list? Víím, že byste Vy, Milostivý pane hrabě, již z lásky k člověku vyhověl mé prosbě. Naše dcera zůstala by izolována ve světě, kdyby ho rodiče opustili. Mé zdra ví kolísá a naše postavení je nepřijemné. Otec jako Vy, pane hrabě, pocítí, jak mateřské srdce při tomto pomyšlení musí krváčet. Uklidnila bych se jen, kdyby mohlo být osudem dopřáno mému jedinému zůstavšimu dítěti, abych mu zůstavila oporu v některém z bratrů. Víím naprosto určité, že by jím každý z nich mohl být, ale nyní oba o mně nic nevědí a od doby, co jsme na Moravě, neznají ani místo našeho pobytu. Ráda se chci zřící šěstí, jež jsem si tak dlouho namlouvala, abych někdy opět spatřila své bratry, jen kdybych mohla jednomu z nich svěřit své dítě do ochrany. Drahý pane hrabě, promiňte tuto smělost - matky. Smím nyní ještě navázat na svého muže a Vás, Vaše Vysoká Urozenosti, s vnitřním pohnutím snažně prosit o splnění jeho prosby? Nezalhávám, že naše situace, zejména v těchto dobách, se mi zdá nebezpečnou a že, aniž bych Meinekemu nedůvěřovala, řesu se o budoucnost. Kdo by nám zůstal, kdyby Vaše Milost se od nás odvrátila? Můj úsudek o Meinekovi se může zdát velmi stranický, ale smím přece říci, že je nemožné, abych pochybovala o snaživosti muže, jenž mne i děti po patnácte let svou pílí velmi slušně živil, i když k tomu nedostačovalo zcela jeho pevné služné a jemuž jen v posledních letech svazovaly ruce smutné následky války. Takový Klaproth a Hermbstädt, vedle jiných věrohodných mužů, určitě by se nezdráhali dát Meinekemu to nejlepší vysvědčení - leč k čemu to? Ve Vaší Vysocce urozené ruce spočívá snad naše blaho - a pak mohu být klidná. Očekávám za vše, co jsem řekla a co mi srdce předepsalo, Vaše milostivé prominutí a znamenám se s úctou a bezmeznou uctivostí

Moravská Třebová
7. května 1811

Vaší Vysoké Urozenosti
ponížena služebnice
Caroline Meineke

Lékař a chemik (lučebník) Adolf Meineke věděl, že před sňatkem s níí Karolína někoho milovala, nevěděl však koho. Teprve po manželčině smrti se přý celou milostnou historií dověděl od zetě Karla Teubnera, jemuž ji Karolína svěřila. Karolína zemřela 31. ledna 1815 v Blansku na zámku při návštěvě provdané dcery Jindřišky a v Blansku byla i pochována.

O její nemoci a posledních chvílích nás informuje dceřin dopis starohraběti Hugo Františkovi ze Salmu:

Vysoce urozený pane hrabě, nejmilostivější pane!

Před časem bylo mi Vaší Vysokou Urozeností uděleno, abych pro Vaší Milost sepsala jako očitý svědek události a jednání, které jsem zažila u své zvěčnělé matky ve stavu jejího somnambulismu.

S největším potěšením jsem nyní tomu poslušna a byla bych tak již dříve učinila, kdyby mne těžká nemoc plic po 4 týdny neupoutala na lože a teprve od předověčejška mi dovolila vstát.

Protože jsem však vlastně jenom jedenkrát mohla tento stav nemoci rozumně pozorovat (neboť při předchozích případech byla jsem dítětem) tu se obávám, že má sdělení budou málo zajímavá. - Jistě bude mou povinností zůstat věrná nejpřísnější pravdě; přece se však musím také dovolávat o prominutí Vaší Milosti, když (asi nedelikátně) musím uvést, co nemocná o Vaší Vysoké Urozenosti mluvila a soudila. Protože matka pro Vás měla nejvyšší ocenění a vděčnost, naproti tomu - pro mnohá necitlivá příkoří, měla odpor k Friesovým, takže bylo snad přirozené, že se její fantasie také tím stále zaměstnávala. Doba nemoci spadá, pokud mne paměť neklame, do zimy 1810. Matka, která byla stále velmi pracovitá a nikdy nedávala přednost spisovatelce před hospodyní, přesto nacházela zvláštní náklonnost k psaní, když před ní stálo vypuknutí velmi těžké nemoci. Pak byla velmi exaltovaná, žila málo v přítomnosti a vynaložila sama celé noci k obsažným článkům, románům a zejména krásným básním, které však

A black and white illustration of a woman in 18th-century attire. She is wearing a large, ornate hat with multiple feathers. Her dress features a wide fur collar and a decorative bodice. She is holding a pair of scissors in her hands, positioned in front of her. The background is dark and textured.

Dorothy (Dory) Jordans na Hoppnerově obrazu. Pravděpodobně v úloze amazonky v Shakespearově Snu noci svatojánské. - Z knihy King William IV. od P. Zieglera.

Posadila jsem se k posteli nemocné, která se zdála klidná. André usnul tvrdě v jednom koutě pokoje. Od doby, kdy přišel, nebyla má matka při vědomí. Místo, kde spala, bylo obklopeno španělskými stěnami a také zbývající část světnice byla jen spoře ozářena nočním světlem. Asi dvě hodiny mohla jsem nemocnou hořeplně pozorovat sedíc u jejího lůžka, když jsem se zvedla, abych si něco přinesla z vedlejší světnice. Tu jsem uslyšela třikrát tiché klepání, nejprve jeden úder, potom dva rychle po sobě následující. V tomtéž okamžiku volá mne matka. Leží strnule se skoro zavřenýma očima: „Dítě“, říká, „jak sem přichází André? Pro Poltrona můj stav není; vzdal ho. Má hlava klepe strašlivě, André se před tím zhroutil, vzdal ho, mé silné dítě, zůstaň sama u mne.“ Slibuji to, ještě se na něco ptám, nedostávám však odpověď, leží strnule, studená se skoro zavřenými očima, obraz smrti. Pláčím stojím u její postele, tu klepe to zase třikrát tak prudce, že to pocítuji i v mých o lůžko opřených nohou. André, na kterého jsem zapomněla, zářešený odchází, zatímco otec mi přichází na pomoc.

21

světnici), bylo ještě silnější než zcela v blízkosti. V takové vzdálenosti zdálo se, jako by někdo prudce tloukl proti zdi kládívem. Vždy zůstalo to pravidelně na jednom úderu a po přestávce pak na dvou následujících rychle po sobě. Nemocná během tohoto klepání ovšem také volala: „Má hlava, má hlava, nyní jsem blízko smrti.“ -

Po této noci následující zimní den byl zoláště krutý. Leželo mnoho sněhu a nikdo netušil příjezd Vaší Vysoké Urozenosti do Blanska. Nemocná byla toho rána klidná a zdála se libě spát. Posadila jsem se poněkud uklidněna k oknu. Tu najednou volá, spěchám k ní, je zase strnulá - „ne odtud dítě“, říká prudce, „k oknu, rychle.“ - Neposlechla jsem hned a ona byla velmi neklidná. Když jsem přišla k oknu, praví: „Teď dej pozor. Vidíš, to oslazuje mé utrpení, že na něm má šlechetný hrabě účast. Právě mne přichází navštívit! Přece není obyčejný člověk,

Náhrobní deska C.Meineke a C.Teubnera z r.1881 symbolicky umístěná v Blansku na zrušeném hřbitově u kostela sv.Martina. V době instalace desky už se nedalo přesné umístění hrobu zjistit. V r.1973 byla deska soukromě renovována.

mimořádný dojem a veškerá nedůvěra tím zmizela. Často jsem v pozdějších letech se svým dobrým otcem o těchto událostech mluvila a ještě dostala mnohé zprávy o podobných stavech mé matky; protože jsem tyto ale sama nezažila, nemohla bych je sdělit jinak než jako nejasné vzpomínky, tak sem také nepatří. -

Kromě k mému otci neměla matka k žádnému lékaři důvěru. Také ji zkušenost mnohonasobně poučila, že po jiném léčení byla nemocnější než uzdravenější. Jednou jsem se podivovala, že ji otec nepokouší magnetizovat. On ale mnil, že by byl úspěch nejistý, a proto se to nikdy neodvážil. - Pokud si vzpomínám, otec o klepání a jiných příznacích korespondoval s proslulým anglickým lékařem a hlavní věci o tom vyšly tiskem. Anglický doktor, který, myslím si, se jmenoval Lentin, se s touto nemocí během své dlouholeté praxe setkal jen jedenkrát. -

Nikdy jsem nepoznala takovou ženskou bytost, která při svém tak slabém a citlivém těle

nemůže také použít obyčejné cesty. Přichází místo po obvyklé cestě hlubokým sněhem všemi zahradami.“ Matčiny řeči se zase přimkly k fantasií, chtěla jsem se opět od okna vzdálit, když mi velmi žalostně řekla: „O, věř mi přece, říkám ti pravdu, zůstaň ještě okamžik u okna a budeš přesvědčena.“ - Nyní popsala celé oblečení Vaší Vysoké Urozenosti až do nejmenších podrobností - pokračovala - „teď, podívej, vstupuje zahradními dveřmi na dvůr a ihned přijde ke mně.“ Nechci to zakrýt, že když Vaše Vysoká urozenost v tomto okamžiku zcela podle matčina popsání vstoupila do dvora, přeběhla mně bezděky hrůza. -

Během přítomnosti Vaší Milosti byla matka klidná. Po odchodu začala však brzy zase hovořit: „Šlechetný hrabě, myslí to dobře, chce mi poslat drahé víno; díky tobě za to, ty dobrý člověče. Ale — to více neochutnám, to si schovají Friesovi pro sebe. - Ó, kdyby ti Friesovi nebyli.“ Po několika větách pravila ještě jednou, že vidí Friesovi pít její víno. - Kolik ze skutečnosti bylo podkladem její fantasmie, nemůžeme se dovědět, dobře si ale mohu vzpomenout, že se Vaše Vysoká Urozenost tázala mého otce, zda nemocná by směla pít víno. Po těchto událostech hodně ještě beze smyslu fantazírovala, potom upadla do dlouhého a hlubokého spánku, po němž se zase brzo zotavila. Na mně udělaly tyto zkušenosti

měla takovou duševní sílu a za nejhlubšího duševního utrpení se tak dovedla opanovat. Při tom všem zdála se nejvíce veselá a často za nejtěžších obětí hledala, jak by své okolí oblažila.! - Přesto byly doby, kdy toužila po smrti, obyčejně připojila se svou vpravdě zbožnou myslí: „Wie Du willst, mein Vater.“ Ještě se musím zmínit, že měla často předtuchy, které se vždy splnily; a že tak také předpověděla druh své smrti a dobu na minutu přesně. Prostředky k uzdravení z nemoci však neudala.

Nuže zpravila jsem věrně a pravdivě, co jsem o nemoci své matky věděla, a kdyby to nebylo přáním Vaší Vysoké Urozenosti, nemohla jsem Vaší Vysokou Urozenost tímto vyprávěním obtěžovat.

V nejhlubším respektu zůstávám

Vaší Vysoké Urozenosti

zcela ponižená služebnice Henriette Teubner

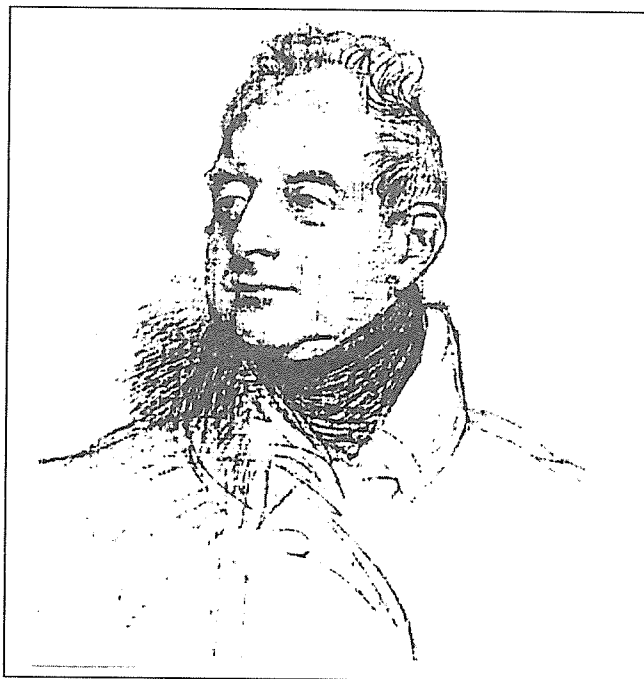
Královna (správně králová) Adelaida, druhá choť Williama. Detail portrétu od Sura Williama Beecheye. - Z knihy *Hanover to Windsor* od Rogera Fulforda.

Tento dopis, který jsem v Salmovské korespondenci objevil, odhaluje nám, proč Meineke opustil Blansko a odstěhoval se s rodinou do Moravské Třebové. Dr.Jindřich Wankel ve svých „Obrazech z Moravského Švýcarska a jeho minulosti“ v kapitole „Karoline z Linsingen“ píše, že se tak stalo pro urážku jednoho úředníka, kterou odmítl Meineke odvolat. Jeho jméno však J.Wankel neuvádí. Dnes z Henriettina dopisu víme, že šlo o horního radu Gustava Friese, kterého Salm povolal v r.1808 do Blanska jako chemika a později pověřil jako vrchního důlního radu i vedením železáren. V této funkci se však neosvědčil, a proto ho starohrabě nahradil dr.Meinekem, což zřejmě nemohl G.Friese přenést přes srdce. Přesídlení z Blanska jako důsledek neshody Meinekého s Friesem Karolína těžce nesla, neboť si Blansko, nanejvýš jeho romantickou přírodu, zamilovala. Kromě toho se obávala, že horní mistr Karel Teubner, jemuž přislíbila ruku své dcery, odchodem z Blanska o ni ztratí zájem. Ten však, ač Jindřiška byla zcela nemajetná, hned jakmile dosáhla 17 let, o její ruku požádal.

Životopis Karolíny, zejména milostná historie s Vilémem, je znám z její korespondence publikované v r.1880 v Lipsku pod titulem „Caroline von Linsingen, choť anglického prince.“ Knížka přeložená z němčiny do angličtiny vyšla téhož roku v Londýně s pozměněným názvem „Caroline z Linsingen a král Vilém IV.“ Jako autor uveden baron Reichenbach. Český překlad německého originálu vydalo Reprocentrum Blansko v r.1990 pod titulem „Mohla být anglickou královnou.“

K tomuto prameni, vydanému pod jménem Karla von Reichenbacha v Anglii r.1880, se kriticky postavil v r.1971 autor monografie o Vilému IV. Philip Ziegler, který celou záležitost bagatelizuje jako legendu a uvádí pro svůj odsudek i věčné argumenty. Ale k zásadnímu zavržení této záhadné aféry, jak případ nazývá, se přece jen neodvažuje a ponechává si zadní vrátka: „A přece jeden zarputilý drobeček pochyb zůstává, který se životopisci stále znovu vtírá. Nepřekvapilo by nás, kdyby se ukázalo, že vždy snadno dojmům podléhajícímu Vilémovi tato nyjící kráska tak učarovala, že složil své srdce, dluhy a hodnosti prince k jejím nohám.“

Philip Ziegler ve své monografii pod čarou ještě poznamenává: „Jsem zavázán panu Henningovi von Jeinsen z von Linsingenovy rodiny za jeho ujištění, že oproti

Král Vilém IV. Skica malíře Lawrence pro oficiální portrét, nyní umístěná v Penshurstu. Z knihy *King William IV.* od Philipa Zieglera.

V českém překladu zní:

„Vysoce urozený pane hrabě, milostivý pane!

Na výsost potěšena obdržení milostivého přípisu a účastenstvím na tom, co patří k mým nejposvátnějším vzpomínkám, pokládala bych se za šťastnu, kdybych mohla Vaší Vysoké urozenosti podat zevrubné zprávy. Bohužel, ale byla ona korespondence mého otce s londýnským lékařem vedena ještě z Berlína a já si nemohu vzpomenout, i když paměť velmi napínám, na název onoho dopisu, rovněž tak nemohu splasit ani trošku stopy po tom v zůstavších papírech mých rodičů. Tato nemožnost a přání Vaší Vysoké Urozenosti přivedly mne nyní snad k jedné dotěrnosti, když Vaší Milosti zasílám životní příběh své matky. Obsahuje sice málo, nebo mnohem víc nic, co se dá počítat přímo k náměsíčnosti, přesto věřím, že právě z tohoto ohledu však není zcela nezajímavým, neboť přece obsahuje mnohé na to se vztahující a mnohé skutečně shodující se matčiny předtuchy; snad také vím, že hlavní katastrofy k tomu a nástin od matky samé, a to: byly vypověděny, Vaše Vysokourozenosti, krátce před oznámením onoho období nemoci. Vlastní a celkové románové sestavení matčina životního příběhu určitě není od ní samé, neboť zaprvé neodpovídá její neobyčejné skromnosti; potom, milovala svého otce, než by dala něco vytisknout, povětšina své duševní výtvory hned páčila a nakonec vcelku to neodpovídá jejímu slohu, i když jednotlivé věty a jeden dopis jsou v jejím stylu a projevy, ba celá období v knize obsahují její vlastní slova, která jsem od ní často slýchala. - Matčin příběh je přesto od někoho mně neznámého románově oděn. Ve vyprávění je romantický háv, některé vedlejší okolnosti a časové přesuny, tak jako časněji uvedené úmrtí, trochu smyšlenky; a u většiny osob uve-

tomu, co někdy bylo uváděno, žádná informace prokazující existenci tohoto manželství v jejich rodinném archivu neexistuje.“

Jenomže 2. června 1991 (tedy po 20 letech, jež uplynuly od doby, kdy se ve své monografii F. Ziegler na pana V. Jeinsena odvolává) jsem obdržel od tohoto praprasynovce (starší sestra Karolíny se jmenovala Juliána a provdala se za von Jeinsena) psaní s prosbou o pomoc při hledání knihy, o níž píše Karolínina dcera Jindřiška Teubnerová starohraběti Hugovi Františkovi ze Salmu do Rájce. Jak jsem zjistil, tento dopis je uložen v MZA v Brně, má čtyři stránky na formátu A4, psaný švabachem.

dena pravá křestní jména. - Zinthio a Seraphin jsou ale vybásněné osobnosti a důvěra v románě věnovaná Zinthiovi, ve skutečnosti, i když ne v takové míře, připadla mně.

Všechna tužkou podtržená místa jsou vyplněné předtuchy matky (z nichž jsem většinu prožila) nebo její vlastní mnou slyšená slova. - Narodila se v listopadě, a na tento měsíc připadly skoro všechny nehody, jež prožila. Předpověděla smrt otce i tchána (která následovala po dni), tak jako svou vlastní, na minutu přesně. Ta však nenastala, jako v románě v listopadě, nýbrž v lednu 1815; ale zcela tak jak je tam popsána a jak také jí samou byla předtím udána.

V roce 1816, kdy jsem se snažila rozptýlit z dosud neutišené rány ze ztráty drahé matky, poslala mi přítelkyně mezi jinými knihami z Brna také tuto. Předčítala jsem ji nic netušíc otci a manželovi a všichni jsme byli nejpvětší mírou dojati, když jsme v ní brzy seznali velkou část matčina životního příběhu. Jak a kým spatřila tato kniha světlo světa? To asi pro mně zůstane věčnou hádankou. Jak mně a ba i mým zemřelým rodičům, tak mnohé proživiším! -

Ve vroucí touze Vašemu rozkazu zcela vyjítí vstříc, omlouvám tuto rozoláčnost. V hlubokém respektu setrvávajíc

Vaši vysoké urozenosti
ponížená služebnice
Henriette Teubner

Brno 8. září 1833

Z dopisu vyplývající vpravdě senzační zjištění vyvrací veškeré pochybnosti o pravdivosti celé milostné historie. Psaní potvrzuje dosud zcela neznámý fakt, že ještě před smrtí Karolíny nebo jen krátce po její smrti vyšla kniha o jejím případu. To dokládá, že nikoli teprve v r.1880, jak uvádí dr.J.Wankel, vešel osud Karolíny von Linsingen ve známost, ale už o 65 let dříve. Tato nutná korekce současně potvrzuje, že Teubner nebyl jediným důvěrníkem a střežitelem Karolínina tajemství, že je vyprávěla i dceři, že onen román poslala Jindřiška Teubnerová i s dopisem starohraběti. Zda publikaci darovala, či jen starohraběti zapůjčila, nevíme. Jisté však je, že anonymní autor měl k dispozici nějakou korespondenci, když ji cituje. Ovšem je-li totožná s tou publikovanou r.1880 v knížce Caroline z Linsingen - choť anglického prince, nemůžeme zatím odpovědět.

Z Karolíniny korespondence se dovídáme, že Vilém, jakmile se od Arnošta z Linsingen dověděl o chystaném sňatku Karolíny s Meinekem, zoufale proti němu protestoval, chtěl manželství obnovit s odůvodněním, že „národ mne miluje více než předtím, koř se mi, bratr je v mých rukou a tento ostrov by nebyl mým světem, kdyby Tě právě tak nezbožňoval, jako já zbožňuji Tebe.“

Karolína však setrvala na svém rozhodnutí a princ se vrátil do náruče Jordansové. Dory byla o čtyři roky starší Viléma, narodila se v Londýně nesezdaným rodičům v roce 1761. Otec byl Ir, matka Velšanka. Jak psal Morning Post Vilém a Dorothy žili spolu jako muž a žena, pořádali párty, všude spolu chodili (ovšem vyjímaje dvora) a hlavně se spolu milovali. Ona mu psala vzletné dopisy, on však hořel poněkud méně a říkal o ní blahosklonně, že je velice hodné stvoření, velice domácká a stará se o děti. Jistě má někdy absurdní nápady; ale tak to víceméně chodí ve všech rodinách. Na druhé straně o ní říkal, že je jedna z nejdokonalejších žen na tomto světě. Měli spolu deset dětí, bydleli v záměčku Clarence Lodge, později ve vévodově bytě v Saint James Palace.

Oba byli neuvěřitelně zadlužení, takže když Dory zrovna nečekala rodinu, musela hrát. Od roku 1811 se vykládalo, že se rozešli, Vilém se však dál snažil starat o děti. Věřitelé tak Dorothy Jordansovou pronásledovali, že jí hrozilo vězení pro dlužníky. Proto uprchla v r.1815 do Paříže. Zde v St.Cloud roku 1816 zemřela. K potom-

kům se Vilém choval jako dobrý otec, k otcovství se hlásil tím, že nosili jméno Fitz - Clarence (rodiny, jejichž jména začínají na Fitz, se doposud pokládají za velice nobl) a nejstarší syn byl povýšen na hraběte z Munsteru s právem používat příslušně diferencovaný královský znak.

Hans Georg Meyer, syn vévody Viléma z Clarence a Karoliny von Linsingen (z archivu Uty von Kardorff)

s Miss Wyckhamovou, se kterou se chtěl oženit. Rodiče mu to však nedovolili. Dne 13.června 1818 se jako 53 letý oženil s princeznou Amálií Adelaidou Saxe-Meiningenskou. Tato v roce 1819 porodila holčičku Karlu Augustu, která však žila jen několik hodin. Další dcera v r.1820 jménem Alžběta žila čtyři měsíce. Třetí dítě - chlapec, potratila. Snad proto, že jí tyto vlastní děti zemřely, se Adelaida k Vilémovým potomkům Fitz-Clarence chovala velmi pěkně a to i později jako králová.

V roce 1830 zemřel král Jiří IV., nejstarší bratr Vilémův, o němž jsem se zde zmiňoval ještě jako o knížeti z Wallesu. Protože podle posloupnosti na trůn mající nárok Bedřich vévoda z Yorku zemřel v roce 1827, připadla koruna krále Velké Británie, Irska a Hannoverska velkoadmirálu Vilémovi. Historikové shodně charakterizují Viléma IV. jako nejlepšího britského krále z rodu hannoverského i jako nejpokrokovějšího vládce své doby vůbec. S podporou parlamentu mohl uskutečnit dosud nebývalé sociální reformy, o kterých snil už od mládí. Zrušil otroctví v dominiích, snížil dovozní cla, zejména u obilí a tím poskytl levnější chléb dělnictvu, omezil práci žen

Jak zjišťujeme z dříve už zde zmíněného dopisu Karolíně před druhým sňatkem, princ své tehdejší nerozhodnosti hořce litoval. Dával bývalou choť po rozluce sledovat důvěrným přítelem lordem Duttonem, získával o ní zprávy od pobočníka Arnošta z Linsingen a jeho prostřednictvím se snažil Karolínu přivábit zpět. Dokonce ještě v roce 1811, když se rozešel s Dory Jordansovou, tj. v době, kdy už Karolína po 16 let nosila jméno Meineke, posílá jí psaní, které však adresátka neotevřeně vrátila Vilémovi po Arnoštovi zpět. Bylo jí však známo, že Vilém v něm požaduje její návrat.

Když Karolína vrátila Vilémovi dopis neotevřený, rozhodl se k osobnímu zásahu. Přicestoval r.1812 do Brna, aby ji vyhledal, což se mu nepodařilo.

Teprve po její smrti navázal známost v r.1816

a mládeže v továrnách, zasadil se o státní dozor nad továrnami. V roce 1834 vyhověl parlament i jeho soukromé žádosti a povýšil Miss Wyckhamovou na baronesu Wenmanovou, což jí bylo morální náplastí na neuskutečněný sňatek v roce 1816.

Pro jeho demokratické a sociální citění, jímž se lišil od svých sourozenců, pro pohrdání dvorskými etiketami a zejména pro změnu volebního řádu, jímž bylo umožněno podílet se na vládě širším vrstvám lidu, dále pro revoluční čin uskutečnění náboženské rovnoprávnosti, želel jeho skonu dne 20.června 1837 i prostý lid Evropy, který toužil, aby činy Viléma IV. našly odezvu i u jiných panovníků.

Citové pouto ke Karolíně z Linsingen muselo být opravdu mimořádné, plní-li Vilém i po svém nástupu k moci přísahu, k níž se zavázal a kterou mu Karolína v dopise na rozloučenou připomíná. Vždyť ji plní v době, kdy ona už 15 let odpočívala v půdě Blanska:

„Jsi postaven příliš vysoko, než aby ses mohl ztratit mým zrakům, i když budu pohroužena v nejhlubší osamění. Ponech mně jen to jediné štěstí, abych vždy viděla, že naše láska nebyla ztracena. Čím Tě povzbuzovala, dej, ať zraje. Co jsi v ní získal pro vyšší cíle, co jsi v ní vytvořil dobrého, to zůstane. Naši duchovní sílu nic nezničí. Pokračuj dále po dráze, na kterou jsme vstoupili - zde je má ruka, jdu s Tebou touže cestou. Na lidi myslíme a pro ně konejme. Ty na svém vysoce postaveném místě, já v malém kruhu rodiny. Na spleť dráze životní se již nikdy nesejdeme - ale i tak si zůstaneme blízko. Jak mnoho mohl bys vykonat! A budeš-li konat, ponech mi jako odměnu radost, že jsme spolčeni.“

Syn Karolíny a Viléma Hans Georg Meyer

Do obou rodokmenů rodiny, tj. von Linsingen a krále Viléma IV. musíme podle nových zjištění, které vycházejí z nepřesných údajů George v. Linsingen uvedených v knížce, zařadit i jejich potomka Hans Georg Meyera, o němž jeho pravnučka Uta von Kardorff zjistila:

Když se Karolíně narodil syn, sdělil jí lékař, Linsingenově rodině velmi oddaný dr.Brandes, tehdy lázeňský lékař v lázních Driburg, že dítě po několika hodinách po narození zemřelo. Ve skutečnosti Karolínin otec se svým bratrem Karlem předali novorozeně do rodiny chráněného Žida Ruben Meyera v Gotinkách jako nemanželské dítě jeho svobodné švagrové. Manželé Meyerovi vychovávali dítě společně se svými vlastními sedmi dětmi. 1808 byl mladík imatrikulován na univerzitě v Gotinkách pro obor jezdeckví pod jménem Joseph Meyer. 1814 vstoupil do hannoverské armády, 1819 jako rytmistr přeložen k hannoverskému husarskému regimentu. Je jistě zajímavé, že velitelem pluku byl Karl hrabě z Linsingen (tedy jeden ze strůjců jeho odstranění od matky) a plukovník u tohoto pluku, jemuž byl Meyer přímo podřízen, nebyl nikdo jiný než Karolínin bratr Arnošt z Linsingen. V roce 1832 se H.G.Meyer stal správcem proslulé hannoverské konírny. Byl současně armádním štolbou a zaujímal zvláštní postavení oblíbence u krále Arnošta Augusta, který, jak z rodokmenu víme, byl Vilémovým bratrem, tedy ve skutečnosti byl Meyerovým strýcem. O svém původu se Meyer dozvěděl od bratra paní Meyerové Jakoba Moseho Gumprechta. Později se H.Meyer stýkal s nejvyššími kruhy a od královny Viktorie dostával z Londýna cenné dary. Je zachován dokument, v němž Meyer poznamenává, že jeho jediná dcera z prvního manželství v r.1831 uzavřeného s Amálií Detmering, dostala jméno po jeho předčasně zemřelé matce (tj.Karolíně): Caroline Dorothea Juliane. Také ve dvorních kruzích se o Meyerově původu hodně hovořilo. Sám Meyer svůj původ utajoval z bezpodmíneč-

né oddanosti královskému domu. Když mu předčasně zemřela manželka, oženil se podruhé r.1837 s Hildegard von Reiche a měl tři syny. I od nich však požadoval, tak jako Linsingenové, v zájmu monarchie absolutní mlčenlivost o svém původu. Jeho kamarád u pluku Wilhelm von Hassel znal celý příběh tak přesně, že jeho syn, rovněž Wilhelm von Hassel, ve svých „Dějínách královské říše“ vydaných r.1898 se zaručuje, že historie manželství Williama, vévody z Clarence a Caroline von Linsingen je skutečností.

Hans Georg Meyer zemřel 19. 11 1855 v Hannoveru jako generálmajor ve věku 63 let.

V roce 1933 tehdejší šéf domu Linsingen, generál a vrchní velitel balkánské armády v první světové válce generálplukovník Alexander von Linsingen, se rozhodl na nátlak říšského prezidenta von Hindenburga, se kterým se dobře znal, sepsat spis, ve kterém vyložil pravý stav věci. List byl předán úřadům NSDAP a tam uložen jako arijský doklad. Alexander von Linsingen si kladl jako podmínku své výpovědi, že nic nesmí být zveřejněno, neboť tím by byl zpochybněn nástupnický nárok královny Viktorie (Vilémově neteři) na trůn v r. 1837.

Když se Meyer dověděl, že není Židem, rozhodl se dát se pokřtít (to mu bylo už 23 let). Po mnoho desetiletí se nadarmo namáhali především gotinští, ale také hannoverští genealogové nalézt záznam o tomto křtu, neboť je podněcovala snaha potvrdit oprávněnost rodinné legendy, že H. G. Meyer byl podvržencem (Welfenspross), který byl podstrčen bohaté židovské rodině. Jen skutečnou náhodou, když pátral ve zcela jiné věci, narazil genealog Helmut Zimmermann v knize pokřtěných protestantské církve v hannoverském předměstí Hainholz na tento dodatečný vpis: „24. prosince 1815 byl zde pokřtěn syn izraelského obchodníka Ruben Meyera z Gotinek a nazván Hans Georg Meyer. Kmotři: Hans von Uslar, major cumberlandských husarů a kapitán von Lüneburg z Wathlingen. Poznámka: Zaneseno na prosbu pokřtěného, neboť to bylo po provedeném zkoumání v církevní knize přehlédnuto. G. König.“ Protože pastor Georg König úřadoval v Hainholzu v letech 1820–1827 musí doplněk pocházet z onoho času.

POZNÁMKY:

- 1) Část textu jsem zpracoval podle knihy King William IV. od Philipa Zieglera vydané nakladatelstvím Fontana Books v Londýně 1973. Za zprostředkování tohoto pramene a za mnohou další laskavou pomoc vděčím paní Evě Olze Hrubanové z Brna a jejímu v r. 1991 zesnulému manželů doc. Ing., Dr.techn. Ivo B. Hrubanovi, CSc.
- 2) **Údaje o rodu Caroline von Linsingen**
Johann Wilhelm von Linsingen, 24.10.1695 - 16.5.1768, pohřben 26.5.1768 v Birkenfeldu. 10.1.1721 se oženil s Christiane Juliane Treusch von Butlar, z domu Willershausen. Narodena 20.6.1699, zemřela 4.4.1773, pohřbena 6.4.1773 v Birkenfeldu. Měli 10 dětí (pět chlapců a pět dívek) v pořadí:
Anna Juliane (1722-1756)
Johann Wilhelm (viz níže)
Charlotte Sophie (1726-1801)
Caroline Dorothea Friederike (1728-1800)
Wilhelmine Lucie Carolina (1730-1796)
Dorothee Friederika (1733, asi brzy zemřela)
Bernhard Thilo Curt Eitel (1736-1807)
Julius Ludwig Johann Heinrich (1739-1803)
Carl Christian (viz níže)
Friedrich Wilhelm Albrecht (1748-1813, matce bylo 49 let!)

Z těchto potomků nás zajímají dva: otec Karolíny Johann Wilhelm a její strýc Carl Christian. **Johann Wilhelm von Linsingen** (10.2.1724 Udra - 16.5.1795 Lüneburg). Zemřel jako generál-poručík Velké Británie a Hannoverska v roce sňatku své dcery s dr.A.Meinekem. Oženil se v r.1766 se 16 letou Louise Antoinette von Schrader (1.2.1750-20.1.1781). S Louise von Schrader měl tyto děti:

1. **Julie Caroline Dorothea Johanne Bernhardine** (27.9.1767 - 18.3.1834, v době jejího narození měla matka 17 roků). Provдалa se 18.1.1793 za setníka von Jeinsen z Gestorfu (29.2.1770 až 21.11.1821), syna setníka Wilhelm Ludwig von Jeinsen z Gestorfu a Gertrude Christine Elisabeth von Geysso.
2. **Caroline Charlotte Dorothea** (27.11.1767 Hildesheim - 31.1.1815 Blansko). Sňatek 21.8.1791 s William Henry of Clarence (21.8.1765 - 20.6.1837), podruhé s MUDr.Adolfem Meineke (21.7.1762 Hildesheim - 20.10.1826 Brno).
3. **Martin Friedrich Johann Bernhard** (12.3.1772 Hildesheim - 17.2.1834 Stade, jako podplukovník a obvodní komisař). Sňatek s Judith Wilkinson (1766 Barrow-Hill, Anglie - 13.10.1862 Stade).
4. **Louise** (nar. v letech 1773-1774, asi v dětství zesnulá).
5. **Ernst Friedrich Jakob** (21.7.1775 Adenstadt - 22.6.1853 Hannover, jako generál jízdy a generál-pobočník Jeho Veličenstva hannoverského krále Ernst Augusta). Sňatek 12. 10. 1802 v Mariendorfu u Berlína s Emilie Victoria Bernhardine von Jeinsen, dcerou setníka Wilhelma Ludwiga von Jeinsen z Gestorfu a Gertrudy Christine Elisabeth von Geysso (6. 9. 1776 Gestorf - 17. 5. 1859 Burgdorf u Celle).

Když Karolínina matka zemřela, bylo Julce 15, Karolíně 13, Martinovi 9 a Arnoštovi 6 roků. Po téměř pětiletém vdovství žení se otec 22.9.1786 s Georgine Margarete von Spörcken z Langlingen. V tu dobu byla Karolína 18 letá a veškeré zmínky o matce v Dopisech se tudíž týkají výhradně nevlastní matky.

Nyní k onomu Karolíninu strýci (bratru jejího otce) Carl von Linsingen. Jím totiž jeho větev získala hraběcí titul. Narozen 6.1.1742 (byl tedy o 18 let mladší než Karolínin otec), v r. 1759 jako 17 letý se stal poručíkem v královním pluku, 1777 kapitánem, 1804 plukovníkem, 1811 generálporučíkem. 17.1.1816 povýšen králem Friderichem Vilémem do pruského hraběcího stavu. Zemřel 5.9.1830 jako královský hannoverský generál, inspektor jízdy a velitel gardového regimentu husarů. Přežil tedy svého bratra o 35 let. Oženil se jako 22 letý se slečnou von Drewes, podruhé 16.8.1784 s Margarete von der Decken z Langwedel, o 20 let mladší (4.3.1762 až 24.5.1841).

Věnujme nyní pozornost Karolínině bratru a švagrové Emílii. Těm se narodili:

Carl August (1803-1867)

Bernhard Fridrich Wilhelm (1805-1883)

Wilhelm Friedrich Claus (1815-1889)

Ernst Georg (1816-1848), který padl v souboji jako poručík královského pruského pluku kyrysníků č.7 a brigádní pobočník

Adolf Friedrich Georg (1819-1880)

Georgine Charlotte Albertine (1821 - ?)

Z těchto šesti Arnoštových potomků se věnujme podrobněji **Bernhardovi**. Tento Karolínin synovec se narodil 17.5.1805 v Gestorfu a zemřel tamtéž 28.5.1883 jako královský hannoverský plukovník a velitel kadetního sboru mimo službu. Oženil se 1834 s Mathilde Meier (6.5.1815 - 16.5.1883 Gestorf).

Měli pět dětí:

Georg Ernst Fritz Georg (15.5.1836 - 16.4.1880 Vídeň), c.k. rakouský nadporučík mimo službu. Sňatek 31.5.1868 s Emy Koch, nar. 6.12.1846.

Anna Caroline Auguste Ernestine Wilhelmine (15.10.1839 až 1926), sňatek s W. von Hammerstein 14.8.1873.

Ernst Christian Friedrich (16. 6. 1837–24. 6. 1866), padl jako velící poručík královského hanoverského 1. praporu myslivců u Neunkirchenu nedaleko Eisenachu.

Helene Frida Eleonore Georgina, nar. 25.11.1844, sňatek s MUDr. Arnold Juch, nar. 5.10.1834.

Bernhard Leopold Albert Ottomar, nar. 8.8.1850, hospodář na Gestorfu. Oženil se 17.2.1882 s Emy von Linsingen, roz. Koch, vdovou po svém bratru Georgovi.

Důvod, proč jsem se věnoval příslušníkům rodiny von Linsingen až do třetí generace je, že právě výše uvedený Georg von Linsingen byl oním anonymním vydavatelem knížky „Caroline z Linsingen, choť anglického prince.“

BIBLIOGRAFIE A PRAMENY

Caroline von Linsingen, die Gattin eines englischen Prinzen (Ungedruckte Briefe und Abhandlungen aus dem Nachlasse des Freiherrn k.von Reichenbach). Leipzig, Duncker und Humblot 1880.

Fulford, Roger: **Hanover to Windsor**. London, Fontana Books 1960.

Kardorff, Lita von: **König Meyer**. Reinbek bei Hamburg, Rowohlt Verlag 1986.

Kardorff, Uta von: **Sass Queen Victoria zu Recht auf ihrem Thron?** (Die seltsame Geschichte des Thronerben Hans-Georg Meyer aus Göttingen). Die geistige Welt, Nr.3 (4.1.1975)

Kladivo, Berchtold-Stanislav, Opatřil: **Ve vichru staletí**. (Blanenské čtení zimního času). Blansko, Okresní osvětový sbor 1940.

Korespondence Henrietty Teubnerové se starohrabětem Hugu Františkem ze Salm Reifferscheidteu. MZA Fond G 150, kart.103, inv.č.420, počet folií 6.

Polák Vladimír: **Dopisy Karolíny Meineke**. In: Sborník Okr. muzea v Blansku VI-VII/1974-1975, s.37-45.

Polák Vladimír: **Milostný život Viléma z Clarence, prvního chotě Karolíny z Linsingen**. In: Týden u nás (Blansko), č.33-35/1991 z 5.9., 12.9., 19.9.

Polák Vladimír: **Mohla být anglickou královnou**. Blansko, Reprocentrum 1990.

Reichenbach Karl: **Caroline von Linsingen and King William IV**. London 1880.

Skutil Jan - Skutil Josef: **Moravský kras ve své kulturní historii a beletrii**. Blansko, Okresní archiv 1967.

Wankel Jindřich: **Obrazy z Moravského Švýcarska a jeho minulosti**. Blansko-Brno, Okresní muzeum Blansko a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně 1984.

Ziegler Philip: **King William IV**. 1. vydání by Wm.Collins 1971, 2.vydání London, Fontana Books 1973.

Korespondence autora s Itenningem von Jeinsen (Gestorf) a JUDr. Beno Kubinem (Aidlingen).

Marie Havelková - Šťastná

Hugenoti - moji předkové

(Přeložila a zpracovala Bohuslava Šťastná)

O mých rodičích a přítomných mi vyprávěla teta Filomena. O příbuzných, jež jsem osobně poznala, píše tak, jak mi velí můj cit pro pravdu a spravedlnost. Křivdit nikomu z nich nebo překrucovat události úmyslně, to nechci a nebudu, raději bych psaní kroniky zanechala, práce má by byla bezcenná a bezúčelná!

Diodorus Siculus: Jen písmem se udržují mrtví v paměti živých. Moje matka Aloisie pochází z rodiny Illy, francouzského původu, původně nazýváni Ille, byli protestanti, ku konci 17.století pevně a neochvějně stáli ve své víře a v bouřlivé době raději svoji vlast - Francii - opustili, než by se stali katolíky, do neznámé ciziny táhli, dlouhou dobu se sdržovali v Hanoveru, aby pak později již natrvalo se usídlili v Rakousích.

Jméno Ille nacházíme mnohokrát na mapě Francie. Ille je pravý vedlejší přítok Vilaine v departmentu Ille - et Vilaine, ve východních Pyrenejích se nachází město Ille.

Francouzští protestanti, přívrženci učení Kalvínova, ke kterému se většina vzdělaného obyvatelstva přiznávala, byli nazýváni Huguenots, odvozené od Ignenots = Eidgenossen, my je nazýváme Hugenoty.

O mých francouzských kmenových společných předcích nemohu nic bližšího a určitého psát, nemohu nic říci, kde ve své původní vlasti žili, pracovali, trpěli a umírali, to všechno je zastřeno temnými událostmi.

Rodina Ille se udržovala dlouhou dobu v Hannoveru. V Hannoversku tehdy vládl vévoda Ernst August, od r.1662 evangelický biskup z Osnabrücku, zeť Zimního krále. Nerozlučitelnou záhadou zůstane, co přimělo Illes přestěhovat se do Rakous. Do které korunní země a kdy?

Za svědka volám starou bibli, která je v Dornu opatrována ve mlýně a podle titulního listu byl Salzburg možná zemí, kterou si rodina Ille zvolila k pobytu. Nejen bible sama, ale i salzbursko-tyrolský typ mého bratra Josefa Havelky a strýce Augusta Illy moji domněnku potvrzují.

Ve druhém desetiletí 19.století se setkáváme s Illes v jižních Čechách v zámecném mlýně v Markl č.6 farnost Altstadt, nedaleko dolnorakouských a moravských hranic. Odkud přišli jeho rodiče se synem do Dolních Rakous, kdy se zde objevili v osamotě ležícím mlýně Dorna, patřícím k malé obci téhož jména nelze přesně určit. Můj děd byl nelegitimního původu, který sahal až do konce jeho života a byl nositelem jména své matky. Jeho otec se jmenoval Anton Plach a byl mlýnářem. O něm víme málo, ani jména jeho rodičů a jméno rodiště. Podle všeho zdání to byly Slavonice na jižní Moravě.

Ke konci 18.století těžce dolehlo břímě vojenské povinnosti na bedra národa bez držení pozemků, naproti tomu šlechta, duchovenstvo, státní úředníci, uředníci a zaměstnanci, vrchnostenská lékařská, měšťané i se svými syny a hospodářští sedláci i se svými potomky, byli od vojenské povinnosti osvobozeni. Nejtěžší byli vojenskou povinností postižení mladší selští synové a drobní majitelé hospodářství.

V dobách napoleonských válek, kdy odvody k vojsku byly obzvláště přísné a hromadné, docházelo k nepokojům. Určitě ulehčení v těchto tvrdých poměrech přinesl rok 1802, kdy místo dlouhá léta trvající vojenské povinnosti byla zavedena kapitulace na určitou dobu. Pro útvary pěšáků a vozatajstva deset roků, pro jezdecko 12, pro dělostřelectvo a ženijní útvary 14 roků. Po uplynutí kapitulací doby mohl voják při-

stoupiti s nějakými výhodami na novou kapitulaci. Když toto neobnovili, byl z vojska propuštěn a mohl se vrátit domů.

V tomto stavu poměrů mohlo to být v roce 1805 byl sotva 18 letý mlynářský pomocník, nebo-li mlynářský učeň Anton Plach, můj praděd, k vojenské službě vyhlédnutý. Také nedělal žádnou tajnost s nelibostí a nechutí, které se plným právem obával. Čtrnáct dlouhých let strávil Plach u dělostřelectva. Nejlepší léta svého života strávil u vojska - jak často hleděl smrti do očí! Pyšný na účast jako válečník v tak pohnuté době vyprávěl příležitostně svým známým a příbuzným, později svým synům a vnukům o svých zážitcích a poznáních v bitvách a půtkách.

Po uplynutí zákonné vojenské služby Plach již neobnovil kapitulaci, více toužil se oženit a být svým pánem. Navštívil Schlossmühle u Landštejnu, kde začal pracovat. Paní, snad podle všeho, mistra mlynáře Franze Ille, byla vdovou, Plach se dlouho nerozvažoval a vstoupil do manželství se značně starší ženou jak byl sám. Paní potřebovala vedoucího mlynáře, aby osiřelý mlýn byl uveden v činnost. Její syn Anton byl v té době neplnoletý. Vedle jmenovaného syna měla paní Ille, nyní po sňatku paní Plach, ještě dvě dospělé dcery z prvního manželství: Elizabeth a Anna. Manželství nerovného páru zůstalo bezdětné.

Plachovi se začala hodně brzy líbit starší nevlastní dcera Elizabeth, zahrnoval ji milostnými návrhy, které z počátku cстыčavé, plaché, nesmělé děvče odmítalo, bránilo se, chránilo svoji nevinu - jednoho dne podlehl jeho nástrahám - následek bylo narození mého dědečka Johanna Ille 15. prosince 1820. Paní Plach, moudrá žena, se nehněvala, snášela nespravedlnost trpělivě s vážností a dokonce se radovala z dítěte a měla vnuka srdečně ráda. Paní Plach končila svoje dny a zemřela v Landštejni. Plach nikdy na ni nezapomněl a vzpomínal na ni se srdečností a upřímností. Vdovec chtěl nyní matku svého syna, svoji nevlastní dceru Elizabeth, prohlásit za manželku. Jeho vážnému úmyslu se však postavily v cestu nepřekonatelné překážky. Církevní zákony a předpisy však uzavření sňatku zmíněné dvojice odepřely, poněvadž Plach prý svoji nevlastní dceru svedl. Možnost civilního sňatku tehdy v Rakousku neexistovala. Plach podnikl nejen u světských, ale i církevních úřadů všemožné kroky, byl u samého biskupa v Budějovicích s prosbou k uzavření manželství, všechno, všechno bezvýsledné - marné.

Antonu Plachovi a Elizabeth Ille nezůstalo nic jiného než žít ve volném manželství dále. Toto platilo v tehdejší době jako závažné a urážlivé. Církevní požehnání zůstalo pro ně, jako svazek, zadržené, ale jejich soužití příkladné pro sílu a setrvaní ve vzájemné náklonnosti a neotřené věrnosti. Též jejich starost v blaho jejich dítěte byla skutečně dojemná. Muselo před touto dvojicí řeči zvyků, mravokárců, řečníků, karatelů a klepavých babek zmlknout a dokonce tento svazek obou dávat jako příklad těm, kteří uzavřeli mnohdy sňatek u oltáře.

V roce 1835 opustila rodina Plach dosavadní bydliště = Schlossmühle, poohlédli se po novém domově. Byl to mlýn s pozdějším domovním číslem 14, patřící do obce Dorna, k tomu příslušelo hospodářství o výměře 10 jiter (= 30 měřic), sestávající ze 4 kusů polí. Mimo jmenovaných polí byly ještě při mlýně tři louky, k mlýnu příslušel les a pozemek zahrady s ovocnými stromy. Obec Dorna i s mlýnem je vzdálena čtvrt hodiny od farní osady Messern se zámkem Wildberg, vlastnictví benediktinského kláštera Altenburg.

Můj dědeček Johann Illy byl nejstarším synem mlynáře Antona Placha, narozený 15. prosince 1820 v Landštejnu. Anton Plach měl příležitost koupit mlýn v Dornu. Dosavadní držitel Frishauf požadoval 7 000 zl. šajnu - Plach si musel půjčit. V novém

domově se narodilo Antonu Plachovi a Elizabeth Ille druhé dítě Anton po 15 letech, určitě veliké překvapení pro rodiče, kteří už další přírůstek nečekali.

Jen krátce se však rodina Plach radovala ze šťastného soužití. Příští rok 1836 přinesl naší zemi epidemií úplavice, která nemilosrdně zasáhla i do mlýna. Los padl na mladou mlynářku, zemřela v 35 letech a zanechala sotva dvacet týdnů staré děťátko, které se ujala žena stolaře Schmutzera. Johann byl vychován na tehdejší dobu velmi dobře, navštěvoval hlavní školu, kromě toho jej otec dal učit hře na housle, poněvadž měl hudební nadání. Hudbě zůstal věren do nejvyššího stáří.

Vdovec nemohl zapomenout nebožky, už se neoženil, vzal do domu služebnictvo, které mělo na starosti hospodářství a opatrování malého Antona. Vaření obstarával ovdovělý mlynář sám. I Antonu poskytl jak školní, tak hudební vzdělání. Johann se jmenoval po matce Illy, mladší Anton už dostal jméno po otci Plach. V novém domově Dorna změnil Johann svoje jméno, nepodepisoval se již Ille, ale Illy. Ve svém křestním listě je ještě psán jako Johann Ille, důvod pro tuto změnu není znám.

Oba bratři se věnovali houslové hře, ale Anton byl vyspělejší svého bratra. Johann, ten ještě dosáhl pěkných výsledků na tahací harmoniku. Byla to sice lidová hudba, pochody, tance, zůstali jim však neznámými klasičtí nakladatelé, neměli k jejich poznání příležitost. Čas od času přijížděl do mlýna z nedaleké obce Oedt sedlák Johann Schober nebo jeho syn Michael. Schober měl doma ještě dceru Theresii. Johann Illy měl v ní zalíbení a častěji Schober chodil do mlýna. Kdykoliv přišel, našel zamilovaný mlynářský synek mezi pytlí milostný dopis. I Theresie ráda vídávala hodného inteligentního mladíka. Zprvu doprovázel dívku z kostela, později k dosta-veníčkům, konečně k návštěvám do domu jejich rodičů. 6.února 1849 byl sňatek mladého páru ve zmíněném chrámu. Přes všechnu vzájemnou lásku a úctu mladých manželů velmi rmoutil ženicha nemanželský jeho původ. Faráři obou chrámů však přešli tuto záležitost velmi obratně.

Theresia Schober se narodila 8.3.1827 v Oedt. Jejími rodiči byli Johann Schober, rolník a Maria Anna, rozená Schmutzer. Schober však nebyl obyčejným sedlákem, byl hlava otevřená, inteligentní, světa zběhlý, daleko předčil vzděláním svojí vrstevníky. Byl velkým milovníkem knih, dobře vládl perem a zapisoval události své doby, vlastní zážitky. Věnem dostala Theresia 7000 zlatých, z toho se zaplatily vážnoucí dluhy a ze zbývajících 1600 zlatých vybudován nový splav. Nyní byli bez dluhů.

Illy byl vzorným otcem rodiny, oba manželé byli spravedliví, čestní a pracovití. Jejich manželství bylo požehnáno 7 dětmi, čtyři zůstaly naživu. První dítě František, zemřel ve 14 dnech, druhé dítě Františka, nar. 11.prosince 1850, třetí dítě Amalia, nar. 26.června 1852, čtvrté dítě Aloisia, nar. 7.dubna 1854, páté dítě Josefa, zemřela 1855, šesté dítě Johann, nar.19.prosince 1856 a sedmé dítě Anežka, zemřela ve stáří 20 týdnů.

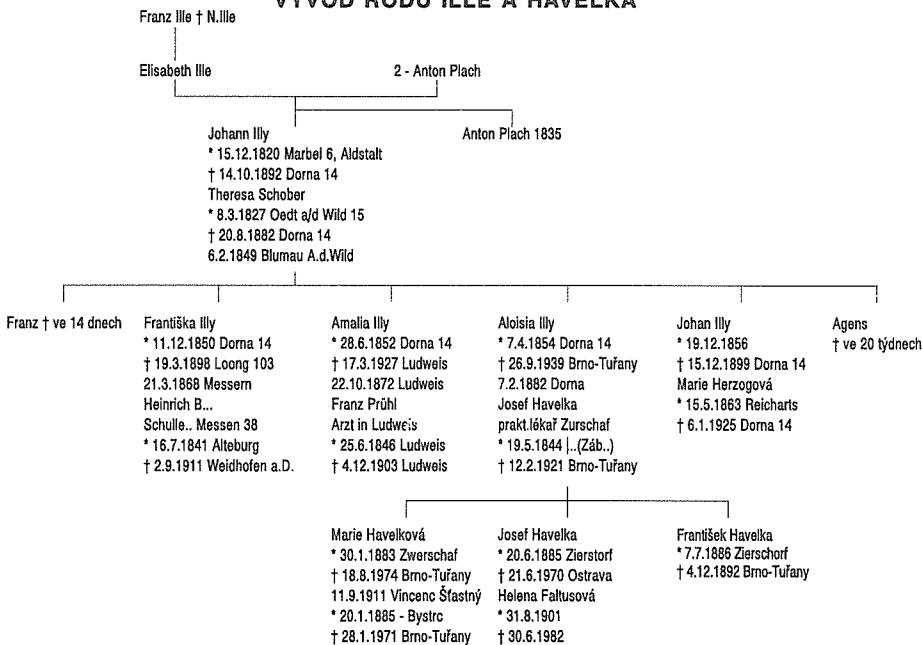
Děti byly vychovány podle tehdejší doby v bázni boží. Život mlynářovy rodiny byl jednoduchý. Mlýn Johann Illy s pilou a mletím lněného semínka se nemusel bát konkurence. Illy byl velmi dobrým odborníkem, vždy se snažil mít svůj provoz prvotřídní. Do velkého nebezpečí přinesl mlynáře 5.březen 1858, byl právě na pile, když jedna hmotná kláda se převalila přes něj a těžce ho zranila. Stav mlynáře byl velmi vážný, jeho žena k smrti dolekaná jej dala zaopatřit a ihned nechala zavolat dva lékaře. Byli to Berger z Messeru a Franz z Grünenstein, oba s námahou se obětovali těžce zraněnému. Brzy se zotavil a zase byl docela zdrav, ale co bylo horší? Obličej se nedal upravit, ústa zůstala zkřivena, zrak pravého oka úplně zhasl. Sezóna mletí lněného semínka trvala obyčejně od sv.Tří králů, tj. 6.1. do postní doby, tj. čas, kdy bylo méně práce ve mlýnici. V té době bylo ve mlýně velmi živo, večer dokonce až moc. Ze širo-

kého okolí přijeli sedláci s fúrami pytlů naplněných lněným semínkem do mlýnského dvora. Žádný z nich se též den nevrátil domů, zůstali ve mlýně přes noc s vozem i spřežením. V takové dny přišlo i 20 mužů do domu se zásobou jídla, které mlynářka nebo její dcery ohřívaly. I pro koně měli sedláci krmení s sebou.

V r. 1870 bylo mletí lněného semínka zrušeno a zařízení prodáno za 100 fl. Nevítaná byla ve mlýně mlynářská chasa, kteří na přechodnou dobu se dali živit a prosili o přístřeší a zaopatření. Při odchodu obdrželi od - „Pana otce,“ - tak byl mlynář osloven, darem 2 krejčary, což byl starý zvyk cechovního zřízení. R. 1866 míjel mlýn bez zvláštní události. Ukázalo se jen několik pruských vojáků. Manželé Illy dost cestovali po okolí. Byli i v okolí Budějovic, i ve Vídni a v mladších svých letech navštívili i stověžatou Prahu. Dobře vychované dcery, Františka, Amálie a Aloisie, se velmi dobře provdaly, byly v pečlivých rukou, syn Hansi podle tehdejšího zvyku byl později volán Schan. Byl dobrým hospodářem, plný plánů a zavedení novot. Byl již dříve spolehlivou podporou stárnoucího otce, který rád předal vedení do jeho rukou.

Za půl roku po sňatku nejmladší dcery Aloisie onemocněla paní Illy v pátek 18. srpna 1882 na zápal žaludku již počtvrté nebo popáté. Paní ošetřoval její zeť František Prühl z Ludneis, poznal ihned, že se jedná o nebezpečnou nemoc. Požádal písemně svého švagra lékaře Havelku z Ziersdorfu - mého otce - aby svou tchyni navštívil. Lidská pomoc však byla bez výsledku, srdce bylo už unavené. V neděli 22.8. v 5 hodin ráno skonala v 56 letech. Pohřbena byla v úterý před polednem. Nikdy nechuravěla, vždy veselá a zdravá, mohla ještě zůstat v kruhu rodinném. Pan Illy požádal svoji dceru Amálii, provdanou Průhlovou, aby mu připravovala jednoduchá jídla. Pan Prühl mu častěji přinášel kus pečeně. Je samozřejmě, že jakmile ovdověl, už se o něj zajímaly vdovy. Ale z úcty a lásky k nebožce a dětem se už neoženil, zůstal sám. Až do konce života měl velkou radost z houslové hry, kterou virtuosně ovládal.

VÝVOD RODU ILLE A HAVELKA

K problematice restitucí šlechtického majetku na Moravě

Dnem 1. 11. 1990 nabyl účinnosti zákon č.403/1990 o zmírnění následků některých majetkových křivd, jehož předmět úpravy zasahuje svými důsledky výrazně i do oblasti památkové péče, a to, jak lze již nyní soudit podle doposud vznesených nároků, zejména do oblasti vydání movitých předmětů uložených ve sbírkových fondech státních památkových objektů.

S touto problematikou se také zabývá Památkový ústav v Brně. Z tohoto aspektu bych v krátkosti podal informaci, kterou jsme obdrželi od Státního ústavu památkové péče v Praze. Tato věc je velmi aktuální, zajímá širokou veřejnost, mnoho informací bylo již publikováno v hromadných sdělovacích prostředcích.

V souvislosti s restitucemi konfiskovaného majetku podle platných právních předpisů byly řadě bývalých majitelů mobiliárních fondů hradů a zámků a soukromých sbírek vráceny předměty, které byly prohlášeny a zapsány jako movité kulturní památky.

Vzhledem k tomu, že někteří z těchto majitelů se rozhodli k prodeji navracených předmětů, je jejich povinností, dle zákona č.20/1987 Sb. nabídnout tyto kulturní památky nejprve státu (který může uplatnit právo na předkupní koupi), a to podle § 13 formou písemné nabídky ke koupi okresnímu úřadu příslušnému podle bydliště vlastníka.

Kulturní, umělecký a historický význam některých těchto předmětů a jejich vazba na historické osobnosti a události našich dějin si vyžaduje, abychom jednali s různými kulturními institucemi a sponzory o jejich možném nákupu pro státní sbírky a pokusili se zprostředkovat jejich zpřístupnění širší veřejnosti.

V současné době dochází již k tomu, že řada vlastníků postižených citovanými předpisy, uplatňuje výzvy k vydání svých věcí. Z dosavadní praxe je zatím patrné, že poměrně nejčastěji se objevují výzvy k vydání movitých věcí, jež byly dřívějším vlastníkům odňaty a převedeny do vlastnictví státu především na základě ust. vládního nařízení č.15/1959 Sb. Změna vlastnictví nastala povětšinou na základě rozhodnutí příslušného ONV k žádosti tehdejší památkové správy (v likvidaci) a řada věcí z objektů, které nebyly určeny ke kulturně výchovnému využití a zpřístupnění veřejnosti, byla soustředěna na vybrané památkové objekty a stala se součástí svozových fondů.

Při vydání věcí je nutno postupovat podle příslušných ustanovení zákona, jednak podle obecných ustanovení části první a druhé a dále je nutno se řídit specifickými ustanoveními pro věci movité obsaženými v ust. § 13 zákona. Podle odst.1 tohoto ustanovení musí nárokujiící osoba v první řadě splnit kumulativně dvě následující podmínky:

1. Prokázat, že věci byly odňaty na základě předpisů uvedených v ust. § 1 zákona.

Prokázat tuto skutečnost je bezesporu základním předpokladem vydání a oprávněné osoby je mohou prokázat především předložením úředního rozhodnutí o odnětí, z něhož musí organizace povinná k vydání zkoumat kromě jeho pravosti, správnosti i pravomocnosti dále to, zda je z něj prokázáno, že k odnětí došlo skutečně na základě předpisů uvedených v ust. § 1 zákona.

2. Prokázat, kde se věci nacházejí ke dni účinnosti zákona, tj. k 1.11.1990. Důkaz tvrzení současného umístění movitých věcí jde k tíži oprávněné osoby (§ 13 odst.1

infine zákona). Z rozhodnutí o odnětí věci, které původní vlastník předkládá, lze většinou zjistit, kam byly věci v době odnětí umístěny, otázka zjištění jejich současného umístění bez součinnosti památkových orgánů je ovšem značně problematické vzhledem k některým pozdějším přemísťováním těchto věcí do dalších památkových objektů.

3. Vlastník musí vznést svůj nárok formou kvalifikované výzvy v prokluzivní lhůtě 6 měsíců od 1.11. 1990, jinak jeho nárok zaniká.
4. Z předložených dokladů musí být patrné, že nárok vznesla oprávněná osoba - tedy vlastník, kterému byla odňata věc (2 zákona), případně pak stanoví zákon další okruh oprávněných osob (§ 3 zákona), který je vytvořen pouze pro účely tohoto zákona a je odlišný od dědických ustanovení občanského zákoníku. Další oprávněné osoby k výzvě připojí rovněž doklad osvědčující jejich vztah k vlastníku (anal. ust. § 6 odst.3 zákona).

Při vydání věcí stanoví zákon časově omezené lhůty, a to nejen - jak již uvedeno - pro uplatnění nároků oprávněných osob v ustanovení § 19 odst.1 zákona, ale též pro povinnost organizace uzavřít s oprávněnou osobou dohodu a věc ji vydat nejpozději do 30 dnů po uplynutí lhůty uvedeného ustanovení, tj. do 31.5.1991 (§ 19 odst.2 zákona). V praxi při současném stavu evidence mobiliárních fondů i počtu vyčleněných pracovníků se zřetelem na dostatečnou ochranu předmětů je se jeví tato skutečnost jako značně problematická, zvláště když zákon za nedodržení této lhůty stanoví v ust. § 22 odst.3 sankci, podle níž pokud organizace neuspokojí nároky oprávněné osoby ve stanovené lhůtě, je povinna uhradit příslušnému (českému) ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci za každý den překročení lhůty částku 3000 Kč. V případě, že oprávněná osoba uplatní nárok u soudu, končí lhůta uplynutím 30 dnů po té, kdy soudní rozhodnutí nabude právní moci.

Z těchto několika poznámek je patrné, že otázka vydání movitých věcí, dnešních součástí mobiliárních fondů, bude jedním ze závažných úkolů současných orgánů a organizací památkové péče. U vydávaných věcí bude nutné zajistit jejich evidenční podchycení, zejména zapsání jako kulturních památek pro účely jejich ochrany (zejména před zničením, nezákonným vývozem atd.).

Dále bych chtěl seznámit se jmény majitelů mobiliárních fondů, kteří v zákonné lhůtě požádali o vrácení. Stav k 30.9. 1992 Památkový ústav Brno.

Hugo Mensdorff-Pouilli - Boskovice - zámek + mobiliář

Belcredi - Líšeň - zámek + mobiliář

Deymová Marie - Hajany - zámek + mobiliář

Deym Rudolf - mobiliář uložený na SZ Boskovice (50 položek)

Zdeněk Radslav Kinský a Eleonora - zámek Žďár + mobilie svoz Chlumeck nad Cidlinou

Kubešová - svoz Ratměřice

Karel Schwarzenberg - svoz Pražský hrad

Zubr a spol. - svoz Jirny, Bítov

Serényi - zámek Lomnice

Dospěl JUDr. - zámek Borotín

Žilínčák JUDr. - svoz Radim, zbraně uložené na Boskovicích

Wiesnerová - zámek Hodkov + mobilie

Kalnoky - zámek Letovice + mobilie uložené na Boskovicích

Kalnoky Gustav Dr. - zámek Brodek u Prostějova - výzva podána prostřednictvím Dr.Rich.Belcrediho
 Paar Alfons - svoz Bechyně uložený na Lednici
 Vaníček Ing. - svoz Lnáře uložený na Bítově
 Hlavnička, Anna Ebnerová, Zdislavice + mobilie depon. na Bítově
 Marie Podstatská- Thonsern - Litenčice + mobilie uložené na Lysicích, Rájci, Bítově
 Herberstein - zám. Libochovice + mobilie uložené na Bítově
 Josefa Podstatská-Liechtenstein - Velké Meziříčí zám. + mobilie
 Kubešovi - Ratměřice
 Riedl - zámek Borotín + mobilie na Boskovicích
 Groš - Pohořelice
 Strachwitz - zám. Zdounky + mobilie
 Horáková Věra - mobilie uložené na Lednici
 Reiský - Vilémov
 Šimková - Koloděje
 Černá Anna Assun - Střílky - zám.

Seznam památkových objektů zpřístupněných veřejnosti po roce 1945

Pam. objekt	Právní podklad převzetí	Poslední majitel
Bítov, hrad	12/45	Jiří Haas Hassenfeld
Boskovice, zámek	46/48	Alfons Karel Mensdorff-Pouilly
Bučovice, zámek	12/45	J.Liechtenstein
Buchlov, hrad	12/45	Alois Berchtold
Buchlovice, zámek	12/45	Alois Berchtold
Janův hrad		Liechtenstein
Jaroměřice n.Rok.,zámek	12/45	Vrbna-Kaunitz
Kroměříž, zámek	142/47 a 46/48	Arcibiskupství olomoucké
Lednice, zámek	12/45	Liechtenstein
Lešná, zámek	12/45	Seilern-Aspang
Lysice, zámek	12/45	Albrecht Dubský
Milotice, zámek	12/45	Ladislav Seilern-Aspang
Náměšť n.Osl.,zámek	12/45	Jindřich Haugwitz
Pernštejn, hrad	12/45	Vlad.Mitrovský
Slavkov, zámek	12/45	Josef Pálffy
Telč, zámek	12/45	Leopold Podstatzky-Liechtenstein
Valtice, zámek	12/45	J.Liechtenstein
Vizovice, zámek	12/45	Boos Waldecková
Vranov n.Dyjí, zámek	12/45	Adam Zbyněk Leo Stadnicki (Gebhard v.d. Wense-Mörse)
Žďár n.Sázavou, zámek	142/47	Zdeněk Radslav Kinský

Údaje seznamu týkající se posledních majitelů a právního podkladu převzetí objektů do státního vlastnictví byly zpracovány podle materiálů uložených ve Státním ústředním archivu v Praze, z fondu Státní památkové správy. V tomto seznamu mají základní charakter informativní, pro jejich využití při restituci majetku apod. bude třeba je doplnit a po stránce právní upřesnit na základě dalších materiálů.

Kavrdův mlýn u Tišnova

Krásné a hluboké údolí Libochůvky před jejím ústím do Loučky, vysoká stráň svažující se od vrcholu Pásníků u Nelepeče (544 m n.m.), protější strmá Mírová, vysoko nad údolím na horském hřbetu vesnička Úsoší (okres Brno-venkov) - to je kouzelné přírodní prostředí zaniklého již Kavrdova mlýna¹). Nedaleký Nelepeč, který býval kdysi zapadlou vískou s třešňovými sady, v minulosti s dvorem (měl jen několik čísel popisných a dnes se mění v osadu rekreačních chalup), je tak zapadlý a odlehlý, že sem utíkali občané Tišnova za válek a zde se skrývali.

Je až s podivem, jak malá, místy jen nevelké struze podobná, Libochůvka mohla pohánět již od horního toku řadu mlýnů. Vysvětlení je však prosté. V její pramenné oblasti je rozsáhlá rybniční oblast a rybníky jsou onou zásobárnou, která dávala říčce vždy potřebnou vodu. Z mlýnů, které můžeme podél dolního toku říčky sledovat, je to známý Falsův mlýn, pozůstatek osady Chvališova²) a blízko je další mlýn v místech, kde je údolí nejhlubší, kde kopce působí opravdovým horským dojmem. Je to dnes již zbořený Kavrdův mlýn.

Jméno dostal podle nelepečského osadníka Jiříka Kavrdy, který se připomíná již při lánové visitaci³). Rodinu tohoto majitele mlýna můžeme sledovat ve starých deblínských matrikách⁴). Údaje jsou neúplné, přesto se nám jeví historie rodiny kolem r.1700. Zmíněný Jiřík Kavrdka měl snad manželku Magdalenu (zemřela 24.9.1677 ve věku 70 let), jeho synem byl Urban (výslovně syn Magdaleny), zemřel též 1677. Z dětí Urbana Kavrdy se uvádí Vojta, zemřel jako dítě 1672. V další generaci se objevuje Matěj Kavrdka a manželka Alžběta (ta zemřela 1722), byli oddáni 1735. Známe i Bartoloměje Kavrdu, zemřel ve 40 letech r.1738, jeho syn Jan zemřel v 15 letech r.1738. Druhá manželka Bartoloměje Kavrdy byla rozená Kroutilová, byla dcerou Jiřího Kroutila z Jedova. Zde jsme na konci období Kavrdů na mlýně, jako vdova se podruhé provdala r.1739 za Jana Hackela, mlynáře z Lomnice. To jsou jen v náznaku osudy rodiny.

Mlýn střídal majitele. O důležitých změnách nás poučuje pozemková kniha z Archivu města Brna. R.1781 prodal horní mlynář z Veverské Bítýšky Havel Svoboda tzv. Kavrdův mlýn, který sám koupil téhož roku od Ignáce Kvokala⁵). Poněvadž Svoboda téhož roku v Bítýšce vyhořel, nezbylo mu než nově koupený Kavrdův mlýn prodat. Kavrdův mlýn koupil Petr Tomek, syn ze mlýna ve Štěpánovicích u Tišnova. Za zmínku ještě stojí, že si Havel Svoboda vypůjčil peníze od Jana Homoláče⁶).

K dlouhodobé změně v majitelích mlýna došlo až 1.ledna 1787. Mlýn koupil mlynář ze Zvole u Bystřice nad Pernštejnem Václav Moučka pro svého syna Jiříka⁷). Moučkova rodina žila na Kavrdově mlýně celých 150 let. Nový majitel si přivedl ze Zvole i manželku Veroniku⁸). Prostředí snad rodině nesvědčilo, mnozí členové rodu umírali poměrně mladí⁹). Jiří Moučka umírá r.1812 ve věku 48 let, jeho manželka Veronika r.1819 ve věku 51 let. Nástupcem se stává syn Matěj (1798-1839). Oženil se s Annou Drábíkovou ze sousedních Dolních Louček. Jeho bratr Josef se vyučil sklenářem a odešel do nedalekého Deblína, kde se přiženil na čtvrtlán, když si vzal Mariannu Velebovu z č.p.49. Ostatní sourozenci, vesměs sestry, mají zaručeny podíly a vystrojení svatby atp. V další generaci byl vývoj složitější. Dědic Jan zemřel ve věku 37 let na tyfus, žil 1824-1862. Jeho ovdovělá manželka Josefa, rozená Richterová z Kuřimské Nové Vsi, měla osud těžší, provdala se podruhé za mlynáře Františka Pařízka, ten ji pomáhal vychovávat děti z prvního manželství, další děti měli spolu. Pro syna z prvního

manželství zakoupili tzv. Spálený mlýn v Radoškově¹⁰⁾. Sám Pařízek zemřel ve věku 55 let na tuberkulózu, která nebývala ve mlýnech zvláštností. Kavrdův mlýn dědil syn z prvního manželství Jan (nar.1857, zemřel ve 20.letech našeho století). Byl dvakrát ženat, poprvé s Emilií Krejčovou z Hradčan u Tišnova, podruhé se ženil ve věku 51 let s vdovou Františkou Ronešovou, rodem Maláskovou z Předklášteří.

Z šesti dětí zůstal na mlýně syn Antonín (1892-1972), oženil se s Bertou Balákovou ze sousedního Prosatína r.1923. Manželství bylo bezdětné, manželka zemřela r.1953 ve věku 58 let. To již rodina nežila od r.1937 na Kavrdově mlýně. Přišla konkurence, tvrdá konkurence sousedních mlýnů a nakonec sousední mlynář kupuje r.1937 prastarý Kavrdův mlýn a mlýn zaniká zanedlouho potom. Na místě pily je vystavěna vilka¹¹⁾, mlýn chátrá, mění majitele a nakonec je vlastní budova mlýna zbořena, stojí jen vedlejší hospodářské budovy. Ostatní členové rodiny se dávno již rozešli do světa a staříček poslední mlynář, mlynář i podle jména - Moučka, umírá r.1972 daleko od domova, daleko od Libochůvky, od Pásníku, až v domově důchodců na Emině záměčku u Hrušovan nad Jevišovkou a je pochován na hřbitůvku u Hrabětic.

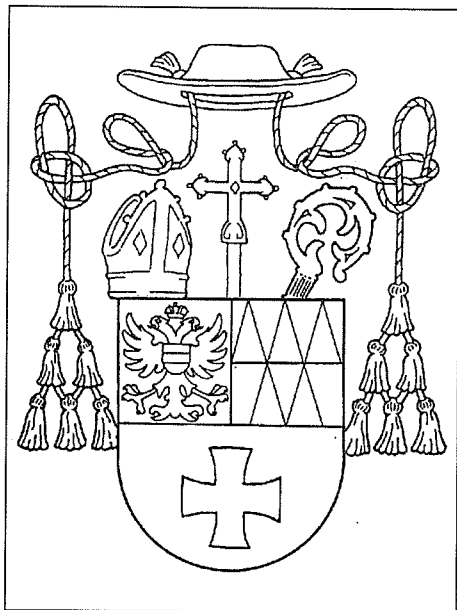
Nejde tu o nějakou mlynářskou rodovou kroniku. V naznačených osudech mlýna a rodiny jsme mohli vytušit osudy většiny nejstarších našich průmyslových závodů-mlýnů. Vesměs zanikly již před několika desítkami let v tvrdé konkurenci, vždyť mnohé mohly existovat jen jako řemeslná výroba přidružená na venkově k zemědělské usedlosti, velkomlýny byly nemilosrdnými konkurenty. Konečná léta druhé světové války zastavila většinu mlýnských kol a turbín definitivně. Dnes slouží mnohé z mlýnských budov jako objekty ZD, rekreační střediska, „chalupy“, lidé se stěhují z odlehklých údolí do měst a údolí, kde doklepala mlýnská kola, kde se starý život zastavil a vymizel, ožívají o víkend u hudbou z tranzistorů.

POZNÁMKY:

- 1) Dnes je to č.p.175 Deblín, dříve to bylo č.p.6 Úsoší.
- 2) Psal o něm obsáhle svého času Dr.R.Vermouzek ve VVM. Dějiny Falsova mlýna jsou i ve VM, V.Charek, Tišnovský okres.
- 3) Deblínsko patřilo od konce 15.století ke statku města Brna.
- 4) Matriky jsou velmi pěkně vedeny již od r.1659. SOA Brno.
- 5) Rodinu Kvokalovu můžeme sledovat již v nejstarších matrikách v Deblíně. - Pozn.kn.čís.8055 v Archivu města Brna, fol.250 n.
- 6) Podnikatelská rodina z Novoměstka na nejrůznějších místech, v té době i v Tišnově.
- 7) Šlo o neobyčejně starou rodinu. Moučkův mlýn, kolébka rodu, stál donedávna u Žďáru nad Sázavou, tam se připomínají Moučkové již r.1482, ve stejné době i v Bobrově. Někdy kolem r.1500 se dle tradice přiznal jeden Moučka ze Žďáru do Zvole nad Pernštejnem k mlynáři Nedomovi. Tam lze sledovat rodinu až do r.1908. Dočasně byli Moučkové i na býv. Zábršově mlýně v Mirošově. - Početně se jméno Moučka vyskytuje v jižních Čechách (Rájov, Brloh, Dobročkov, Purkarec aj., dle tradice prý šlo o nějaké rodinné vztahy) prokázat se nepodařilo. K tomu viz Dr.M.Zemek - Dr.A.Bartušek: Dějiny Žďáru nad Sázavou, díl I., 1252-1617, vyd.1956, str.86,95,169,205,327, díl II., 1618-1784, vyd.1962, str.237,291,240, zde bohaté zprávy o r.Moučků. Dále též VM, Žďárský okres od J.F.Svobody, 1948, str.600. K Bobrově též Dr.M.Zemek - Ing.J. Pohanka: Nejstarší žďárské urbáře, vyd. 1961, str. 61 n., 91 n., 117 n., zvláště str. 137, též Zvole atd.
- 8) Byla roz. Míčová ze mlýna nad Zvolí.
- 9) Snad to souvisí s mlynářským povoláním, na delší věk jsem narazil při sledování osudů mlýnů jen vzácně. Často tuberkulóza (dle záznamů v úmrtních matrikách).
- 10) Radoškov, okres Brno-venkov.
- 11) Zbudovaná někdy kolem r.1938-1940, obydlena. Majitel žije v Brně. Mlýn byl zbořen v nedávné době.

Skutečný znak biskupa Kleina

Před šesti lety přinesl dr.Karel Müller na stranách tohoto periodika (GHI 2-4/1988, s.67-69) nálezovou zprávu o dosud neznámé variantě znaku brněnského biskupa **Norberta Jana N. Kleina O.Teut.** Jde o signované barevné vyobrazení dochované v archivu řádu Německých rytířů. Autor klade jeho vznik mezi léta 1916 až 1923

a upozorňuje na odlišnost od znaku uváděného starší literaturou. Konstatuje absenci nejen písemného dokladu o přijetí znaku, ale s odkazem na archivní materiál i jeho užití v praxi, ať již na dopisních papírech nebo v úřední agendě. Závěrem pak vyslovuje otázku, jde-li o skutečný znak či pouze nerealizovaný návrh.

Na tu jednoznačně odpovídají dosud nevyužití spisy o přijetí a potvrzení biskupského znaku Norberta Kleina O.Teut., uložené ve fondu Šlechtický archiv Státního ústředního archivu v Praze¹⁾. Císař František Josef I. jmenoval 19. října 1916 biskupem v Brně dosavadního opavského probošta Norberta Kleina O.Teut. Jmenování bylo potvrzeno v papežské konsistoři 7.prosince téhož roku a 28.ledna 1917 přijal nově jmenovaný v Opavě biskupské svěcení z rukou kardinála Lva Skrbenského z Hříště za asistence olomouckého světícího biskupa Karla Wisnara a vratislavského biskupa Adolfa Bertrama. Nastolen byl v brněnské katedrále 11.února 1917. Jako sídelní biskup byl povinen požádat o registraci a potvrzení svého znaku rakouské ministerstvo vnitra. Žádost z 22.ledna 1917 dostala v ministerské kanceláři 1.února číslo 214/A a znak byl potvrzen 7.února 1917. Tvoří jej dělený štít, jehož horní polovina je polcena. V 1.zlatém poli černý orel pod císařskou korunou, který nese na hrudi červený štítek se stříbrným břevnem a černými literami MT. Ve 2. červeném poli pět stříbrných kuželů v postavení 3+2. V dolní stříbrné polovině štítu černý tlapatý kříž. Za štítem latinský kříž prováze-

ný vpravo mitrou, vlevo ven obrácenou berlou. Vše je převýšeno biskupským kloboukem. Užití řádového kříže Německých rytířů v biskupově znaku bylo povoleno zvláštním reskriptem velmistra arcivévody Eugena ze 17.ledna 1917. Spisy provází i barevné zobrazení potvrzeného znaku. Kolorovaná kresba nese na rubu označení „Skizze I.“, které již samo o sobě předpokládá existenci další varianty nebo variant. V této souvislosti lze předpokládat, že Müllerem popsané vyobrazení nalezené v Kleinově osobní pozůstalosti je návrhem, který nebyl realizován. Jeho vznik lze položit do ledna 1917, nejspíše až po datu velmistrova svolení k užívání řádového kříže. Přijetí ministerstvem vyhotoveného erbovního listu se schváleným znakem potvrdil biskup Klein v Brně 20.března 1917. Sám jej však v praxi příliš neužíval. Je doložen pouze na titulních listech Catalogu cleri z období jeho episkopátu, např. na ročnících 1922 a 1924. Na úředních papírech i soukromé korespondenci, jak již upozornil Karel Müller, opravdu chybí.

1) Státní ústřední archiv Praha: fond Šlechtický archiv, kart. 54- Brno, biskupství.

Hovory G + H

Moravská zemská společnost royalistického hnutí Koruna česká vznikla - počátkem roku 1992 zásluhou dr. Jiřího Plichty z Brna (nar. 1942), dlouholetého člena Genealogického a heraldického klubu v Brně a ještě před tím zakladatele brněnské pobočky Genealogické a heraldické společnosti v Praze. Z uvedeného vyplývá, že předseda Moravské zemské společnosti KČ dr. Jiří Plichta má velmi blízko k heraldice a genealogii a proto využíváme staré známosti a pro naši rubriku „Hovory G + H“ jsme položili dr. J. Plichtovi několik otázek.

I. Jaké místo zaujímá royalistické hnutí Koruna česká v politickém spektru konzervativních stran ČR, kdy toto hnutí vzniklo, ke které politické straně má nejbližší a zda jsou u nás také jiná monarchisticky orientovaná politická uskupení?

Vznik Royalistického hnutí Čech, Moravy a Slezska Koruna česká, jak zní náš úplný název, lze spojovat s iniciativou členů tzv. Českých dětí, kteří na podzim 1990 svolali schůzi monarchisticky smýšlejících občanů do Realistického divadla v Praze. Jednání, které zde proběhlo, položilo základy dnešního royalistického hnutí Koruna česká. To bylo v srpnu 1991 oficiálně zaregistrováno Ministerstvem vnitra České republiky jako politické hnutí s právní subjektivitou. Moravská zemská společnost vznikla v souladu se „Stanovami“ hnutí z iniciativy moravských členů v únoru 1992. V roce 1993 chceme společně s představenstvem KČ iniciovat vznik dalších - především místních - společností, jak na Moravě, tak i v Čechách. V této souvislosti chci zdůraznit dva důležité aspekty naší činnosti - jsme hnutím politickým, tedy na úrovni jiných politických stran a hnutím občanským - tedy žádná výlučná společnost nebo uzavřený spolek několika jedinců. Usilujeme o obnovení konstituční monarchie jako formy státního zřízení, v čele s panovníkem, tedy osobou morálně bezúhonnou a politicky nadstranickou, doplněné o prvky parlamentární demokracie. Hlásíme se k pravicově orientovaným demokratickým stranám, požadujícím mj. důslednou očistu společnosti od všech bývalých totalitních kádřů ve všech státních i společenských strukturách. V roce 1992 jsme se poprvé zúčastnili voleb (na kandidátkách KAN).

Za ideové kredo našeho hnutí lze považovat výstižnou pasáž z Manifestu - uveřejněného v r. 1986 - cituji „Království není vláda menšiny na úkor většiny, či vláda většiny na úkor menšiny. Král je záštitou slabých proti mocným a bohatým. Království je posvátné.“

Je důležité si připomenout, že monarchie jsou i v dnešní současné Evropě běžným, fungujícím a prosperujícím státním zřízením nejstabilnějších evropských demokracií. Úřad krále považujeme za nejvyšší možnou státní autoritu, nadstranickou sílu a stabilizační prvek v zemi, který nemůže nahradit sebelepší první úředník státu - prezident. Usilujeme o oživení českých národních tradic a národního povědomí v pozitivním slova smyslu - odmítáme jakékoliv formy nacionalismu, stejně jako všechny totalitní režimy, byť by byly jakkoliv zbarvené.

V umělé vytvořené Československé republice jsme viděli experiment, který se během své nedlouhé 70 ti leté existence dostal několikrát do těžké vnitropolitické a státní - existenční krize. Tento experiment se neosvědčil a jak jsme nedávno zažili, skončil rozpadem.

Jak jsem již výše řekl, jsme hnutím občanské. Je totiž zcela v logice našeho historického vývoje, že na začátku hnutí za obnovu monarchie stojí především lidé bez šlechtického původu a predikátu, hlavně z řad intelektuálů. Vždyť kdysi to byli hlavně intelektuálové a nikoliv politici či revolucionáři, kteří monarchii pohřbili.

Hnutí Koruna česká usiluje o skutečnou ekologii celé naší společnosti, vrácení

její identity, obnovení úcty k takovým základním pojmům jako je vlastenectví, víra, čest, povinnost, služba. S tím souvisejí i metody naší politické práce - neusilujeme o opozici proti všem a všemu, co je spojeno s republikánským zřízením a nehodláme k prosazování vlastních záměrů využívat chyb a nedostatků současného politického vedení státu.

Naše cíle lze alespoň v nejstručnější podobě shrnout do následujících bodů:

1. Za nejvhodnější státní formu považujeme konstituční monarchii, doplněnou o parlamentní systém. Vnitrostátně podporujeme zemské uspořádání Českého státu s vlastní samosprávou Moravy a Slezska.
2. Hlásíme se ke spolupráci s pravicově orientovanými stranami a hnutími. Podporujeme působení církví ve společnosti.
3. Ve sjednocení Evropě vidíme společenství svěbytných zemí a území různých tradic, ale jednotící evropské a křesťanské kultury.
4. V ekonomické oblasti podporujeme koncepci radikální ekonomické transformace; klademe důraz na soukromé podnikání a jeho rozvoj.
5. V oblasti sociální a kulturní podporujeme ideu sociální odpovědnosti, vycházející z principu rovnosti podmínek, nikoliv výsledků. Podporujeme činnost nestátních iniciativ, církví, církevních společností, nadací atd.
6. Příroda a kulturní bohatství zasluhuje stejnou ochranu jako lidské společenství - jejich uchování pro příští generace považujeme za zavazující.

Je nutno uvést, že při dosavadní realizaci našich cílů nám poskytuje pomoc především civilní řeholní řád REGULA PRAGENSIS.

Ani naše vlastní iniciativy však nejsou bezvýznamné - připomínám např. podporu charitativní společnosti HARMONIE nebo v r.1992 založené humanitární nadaci AESCULAP, která si stanovila za cíl mj. vybudování diagnostického a konziliárního centra pro preventivní medicínu aj.

Co se týče jiných, monarchisticky orientovaných politických subjektů, lze se zmínit především o Panevropské unii (PEU), pod kterou vyvíjí agilní činnost monarchistická sekce. Od Koruny české se PEU ovšem liší nejen svým „panevropským“ zaměřením, ale i jednostrannou prohabsburskou orientací. Programové rozdíly ale nevylučují spolupráci v řadě dílčích otázek. O spolupráci s KDS, která nabývá konkrétní podobu, např. v úsilí o restituci církevního majetku, jsem se zmínil již výše.

Vedle politických subjektů dále spolupracujeme i s dalšími, nepolitickými sdruženími a spolky - např. je zde možno uvést kolektivní členství v Koruně české zájmového sdružení šlechty a jejich přátel „HEROLD“.

II. Jaké místo zaujímá k tomuto politickému uskupení stávající česká šlechta, jak se podílí na činnosti a který z programů hnutí je české šlechtě vstřícný?

Kvalifikovaná odpověď na položenou otázku je pro mě dosti obtížná, především proto, že se necítím kompetentní za šlechtu a její příslušníky odpovídat - proto k této záležitosti mohu pouze uvést několik souvisejících poznámek a spíše se pokusím odpovědět na druhou část vaší otázky - tzn. které programy KČ jsou vůči šlechtě vstřícné.

Díky zvláštní české historické situaci došlo v relativně krátké době 70 let de facto k vyloučení šlechty z dějin i národa. Šlechta byla republikánským řízením během tohoto století již několikrát tvrdě postižena - poprvé z hlediska formálně-právního již

v r. 1918 přijetím zákona č. 61, dále pozemkovými reformami, po r. 1945, kdy docházelo k řadě dosud nenapravených „přehmatů“, až po nemilosrdnou perzekuci osobní po r. 1948 (odkazují na fundovaný článek dr. M. Bubna „České dluhy české šlechty“, uveřejněný v č. 7 z r. 1992 v časopisu Monitor).

S těmito zkušenostmi se nelze divit, že postoj šlechty k současnému a především politickému dění lze snad označit za vyčkávací a rezervovaný. Ostatně i v současnosti lze najít řadu příkladů, kdy při provádění restitucí, tedy oprávněného vrácení uloupeného majetku, se setkávají žadatelé nejen se skutečností, že je vrácen často majetek zcela zdevastovaný nebo rozkradený díky činnosti tzv. „zemědělských hospodářů“ či „lidové armády“, ale i s řadou obstrukcí a neochoty ze strany státní správy. Výjimkou nejsou ani předsudky, vypěstované komunisty a přetrvávající dokonce často i u tzv. inteligence, že není co vracet, protože se jedná o „majetek lidu“.

Problém je však složitější než se na první pohled zdá - zde bych k dokreslení situace použil dva citáty z materiálu dr. J. Stach „Slova k české šlechtě“ - jednu stranu problému charakterizuje názor Zdenko hr. Sternberga - cit. „Česká šlechta, pokud restituovala, bude mít velké výdaje a dlouho starosti s uvedením majetku do dobrého stavu a sotva bude moci iniciovat vytváření nových kulturních hodnot a hmotně se na něm podílet“. Na druhé straně však není zanedbatelný ani postoj, který autor článku uvádí z vlastní praxe - říká „... zhruba jedna třetina české šlechty žijící v cizině, která restituuje, chce obratem své majetky v České republice výhodně prodat“. Nicméně, bylo by dnes již možné doložit řadou příkladů objektivní skutečnost, že návrat potomků bývalých šlechtických majitelů probíhá jako skutečný návrat dobrého hospodáře mezi své „starousedlíky“, na základě dobrých vztahů, vzájemné úcty a pochopení snah o zvelebení a prosperitu zdevastovaných pozemských statků.

Koruna česká se staví k obnovení společenské prestiže i hospodářské základny šlechty i církví formou soukromého vlastnictví jednoznačně pozitivně. Těch vstřícných kroků byla celá řada - vydali jsme Manifest k české šlechtě, Prohlášení KČ o právní beztrestnosti užívání šlechtických titulů a přídomků, označujících šlechtictví, které se opírá o soulad s Listinou základních práv a svobod, zveřejnili jsme naše stanovisko k plné restituci majetku církvím, podporujeme navrácení majetku bývalým nadacím, kterým byl systematicky odnímán již od r. 1918 (Strahovské, Caretto - Millesimovské).

KČ úzce spolupracuje, vedle již zmíněného Heroldu, se Zemskou stavovskou rodovou unií - dobrovolným sdružením obyvatel Čech, Moravy a Slezska se snyslem pro rodovou tradici, původu šlechtického i občanského; dále spolupracujeme s nezávislým sdružením Schwarzenberg.

KČ se aktivně zúčastnila slavnostního vyzvednutí i pietního uložení ostatků knížete Kounice ve Slavkově atd.

Opakovaně apelujeme a obracíme se na potomky zemské šlechty, stavu, který po staletí ztělesňoval ideu českého státu, aby na své poslání nerezignovali - uvědomění si svých morálních a etických závazků k této zemi je totiž stále aktuální.

III. Až zvítězíte ve volbách - kdo bude českým králem?

Musím říci, že takto položená otázka vzbuzuje často spíše úsměv a domnívám se, že je skutečně předčasná. Otázkou takto postavenou se totiž nezabýváme, a to i přes skutečnost, že tato otázka patří k prvním a nejčastěji pokládaným otázkám, zejména z řad novinářů. Jen pro dokreslení. V prosinci 1992 se konal II. zemský sněm KČ - v bohatém, obsahově i časově velice náročném programu tato otázka nebyla vůbec nastolena. Hnutí usiluje o zavedení konstituční monarchie jako státního zřízení.

Jsme však ale teprve na začátku dlouhé a trpělivé politické práce, kdy se budeme snažit demokratickou formou tohoto cíle dosáhnout. V této chvíli není prvořadé, kdo bude pretendentským na český trůn nebo zda ten či onen kandidát má větší nebo menší šanci. Důležité pro nás je, že zásadní formou jeho ustavení je demokratická forma volbou tak, jak to nakonec vyplývá z historických tradic Českého státu. K tomu samozřejmě musí pretendent disponovat vysokými morálními kvalitami, které by z kandidáta volby dělaly skutečnou nadstranickou osobnost s přirozenou všeobecnou autoritou.

Otázka výběru je i při teoretické úvaze daleko složitější - kompetentnější by se k ní mohli určitě vyjádřit odborníci z právní a historické komise a myslím, že bude i v budoucnu vyvolávat vždy rozsáhlou polemiku. Co se týče mého osobního názoru, neuvažoval bych o možném kandidátovi z žijících šlechtických rodin a už vůbec ne o kandidatuře odvozené na základě nějakých „legendárních“ potomků Přemyslovců, či nějakých spíše fiktivních než faktických genealogických vazeb k nim.

IV. Bude se Koruna česká podílet na rozvoji a propagaci heraldiky a genealogie?

Koruna česká vyvíjí velmi širokou aktivitu prostřednictvím řady odborných komisí a zájmových sekcí tak, jak to ostatně vyplývá z programových cílů hnutí zakotvených ve Stanovách.

Pro konkrétní představu mohu namátkou uvést např. komisi historickou, genealogicko-heraldickou, ekologickou, humanitární, propagační a tiskovou, zahraniční aj. Jak z uvedeného vyplývá, věnují se členové KČ nejen obecně historické problematice a její aplikaci do současného politického dění, ale aktivně pěstují i pomocné vědy historické, kam patří právě Vámi zmíněná genealogie a heraldika. Na Vaši otázku lze tedy odpovědět jednoznačně kladně - KČ podporuje rozvoj a podílí se na propagaci i těchto dvou oborů - koneckonců i tento náš rozhovor svědčí o dobrých vzájemných stycích mezi našimi organizacemi v Brně - v žádném případě to ale není záležitost pouze lokální, naše, brněnská, nýbrž obecný výraz zájmu a realizace cest ke spolupráci.

Významným počinem, např. výše zmíněné pracovní skupiny genealogicko-heraldické sekce, pracující pod odborným vedením JUDr. Kumpéry, je zpracování registračních karet a z nich sestaveného a aktuálně doplňovaného přehledu o žijících příslušnících české šlechty (mimochodem připravujeme se na aktivní zapojení do této práce i my). Dále se zpracovávají evidenční karty pozemků a nemovitostí, které jsou majiteli považovány za součást Českého království, zpracovávají se materiály o Českém sněmu, jeho organizaci, ceremoniálu zasedání atd., připravuje se studie o evropských dynastiích, v nichž lze vystopovat krev Přemyslovců, rozpracovávají se koncepční materiály ke studiu Zemských desek atd. Domnívám se tedy, že odborná týmová práce odborníků z KČ na poli politicko-historickém i v oblasti pomocných věd historických přinese řadu zajímavých výstupů jak pro odborníky z profese, tak i neprofesionální zájemce o tuto oblast poznání.

V. Víme, že Koruna česká dodala parlamentu svůj vlastní návrh ústavy. Vrátil bych se jenom k bodům, týkajících se státní vlajky, státního znaku a státní hymny. Řada čtenářů tyto návrhy nezná. Můžete je charakterizovat a přidat event. svůj vlastní názor?

Je skutečně pravdou, že Koruna česká zpracovala a příslušné komisi České národní rady předložila již koncem července 1992 obsáhlý elaborát - kompletní návrh

nové ústavy obnovovaného Českého státu na konstitučně-monarchistickém principu. Tento návrh obsahoval nejen detailně zpracované naše představy o složení, funkci a úkolech všech základních institutů demokratického státu včetně jeho hlavy, ale i nových státních symbolů, tedy velkého a malého znaku, hymny, státní vlajky. Jen pro zajímavost připomínám, že uvedený návrh ústavy se dotýká také vnitřního uspořádání, resp. územní samosprávy Českého státu. V hlavě VI. se uvádí: „Historické území Českého státu - Království české, Markrabství moravské a Vévodství slezské - mají vlastní zemské sněmy, a to z poslanců zvolených do Dolní sněmovny. Sídly zemských sněmů jsou Praha, Brno a Opava“ - konec citátu.

Problematika státních symbolů - státního znaku, státní vlajky, standarty hlavy státu, státní pečeti a státní hymny - je řešena v hlavě IX. Naše návrhy vypadaly takto:

Státní znak malý:

v červeném poli stříbrný dvouocasý lev ve skoku, vpravo hledící, se zlatou zbrojí a se zlatou korunkou.

Státní znak velký:

na červeném štítě je položen srdeční štítek s malým státním znakem; v 1.poli je znak markrabství moravského, ve 2. poli znak vévodství slezského, ve 3.poli znak Dolní Lužice a ve 4.poli znak Horní Lužice.

Pro doplnění chci uvést, že mimo tohoto oficiálního návrhu se objevila a byla pochopitelně předmětem živé polemiky i řada dalších návrhů - např. pro velký státní znak se objevila varianta se svatováclavskou plamennou orlicí, která by v srdečním štítku měla českého lva a v pařátech držela znaky Moravy a Slezska. Jiná verze navrhovala doplnění výše uvedeného oficiálního návrhu o svatováclavskou plamennou orlici ve funkci štítonoše a současně symbolu jednoty zemí Koruny svato-václavské. Aby každá z historických zemí užívala svůj zemský znak, považujeme za zcela samozřejmé.

Státní vlajka:

oficiální návrh zněl takto: vlajka Českého státu se skládá z horního pole bílého a dolního pole červeného, na nichž je umístěna směrem k žerdi černá plamenná orlice. Diskutovaným návrhem byla i varianta, která místo orlice kladla do stejného prostoru českého korunovaného lva - obě figury měly sloužit především k odlišení od vlajky polské a současně oživit prosté geometrické plochy bílého a červeného pruhu.

Za státní hymnu

byla navržena píseň: Kde domov můj. Faktem však zůstává, že otázka státní hymny byla jednou z nejdiskutovanějších - předmětem kritiky byl mj. její původ, neboť přes všechny emotivní vazby, které k písni Kde domov můj cítíme, zůstává skutečností, že se jedná původně o sentimentální písničku z divadelní frašky J.K.Tyla, z doby historicky nedávné, kdy byl právě tento druh tklivých písní v lidové oblibě. Z těchto důvodů bylo původně navrhováno, aby při významných státních událostech (např. inaugurace hlavy státu) byl místo hymny používán slavnostní chorál „Svatý Václave“, který byl po staletí jako hymna užíván a patří k nejkrásnějším v Evropě. Píseň Kde domov můj by mohla být užívána běžně při jiných, profánních událostech.

Co se týče mých osobních názorů k uvedené problematice: jaký byl nakonec přijat státní znak, víme dnes již všichni. Můžeme polemizovat dál, např. nad tím, co vlastně reprezentuje slezská část znaku nebo proč nebylo využito srdečního štítku - já však po stránce heraldické nemám k přijaté verzi zásadních připomínek. Rovněž pro převzetí a zachování původní vlajky mám několik důvodů ani ne tak historických, jako spíše pragmatických.

Považuji totiž tento krok za rozhodně správný především jak z hlediska mezinárodně-politického, tak i z hlediska nástupnictví po bývalé ČSFR. Žijeme v daném geopolitickém prostoru a domnívám se proto, že i otázku státních symbolů je nutno řešit, mj. i s přihlédnutím k jejich původní funkci - identifikaci suverénního územního a státního celku. Nejsem vexilolog, abych se k této otázce mohl vyjadřovat zasvěceně, ale podívejme se, do jakých problémů se dostala řada nástupnických států se svými vlajkami, původně odvozovanými z historických vztahů k Rusku - Slovinsko, Chorvatsko, Slovensko. Myslím si proto, že i když by měla bíločervená česká vlajka své historické opodstatnění, z hlediska pragmatického vytváření duplicit, byť jakkoliv doplňovaných či oddělovaných vkládáním dalších figur (Polsko), nepovažuji za vhodné.

A závěrem ještě poznámka k hymně - osobně si nemyslím, že by píseň Kde domov můj profanovalo její hraní, např. při sportovních zápasech. I v těchto případech se jedná prakticky výlučně buď o oslavení nejvyššího důstojenství, kterého dosáhl vítěz a hraní hymny jeho země reprezentuje všem právě tuto jeho zemi nebo se jedná skutečně o utkání pouze mezistátní, kde hymna nejen vzdává čest hostům, ale opět především reprezentuje vlastní zemi. Skutečností, kterou vnímám já je, že dnes se píseň Kde domov můj stala opravdovým citovým klenotem celého národa.

VI. Jaké jsou podmínky členství v Koruně české, kde mohou zájemci získat informace, případně si zajistit odběr tištěného zpravodaje s názvem „Koruna česká“?

Jak jsem již uvedl výše - royalistické hnutí Čech, Moravy a Slezska „Koruna česká“ není žádnou uzavřenou společností, sdružující pouze vybrané jednotlivce; není ani spolkem šlechtickým, nýbrž je hnutím občanským. Počítá se k pravicově orientovaným politickým subjektům. Členem se může stát každý náš občan (stanovy umožňují jen členství individuální), který se ztotožňuje s myšlenkou konstituční monarchie, s programovými cíli a motivací těchto cílů. U občanů k tomuto přistupuje ještě podmínka věku - musí být starší 18 let. Dokladem o členství je vyplněný registrační lístek. Členské příspěvky se platí ročně, analogicky jako v jiných institucích a jsou diferencované (zvýhodnění důchodců, studentů ap.). Členové se dále mohou sdružovat v zemské nebo místní společnosti, které jednají svým jménem v souladu s představenstvem Koruny české. Členství zaniká vystoupením, zrušením nebo zánikem hnutí.

Bulletin hnutí Koruna česká vychází již třetí rok, zatím však v nepravidelných intervalech. Členové KČ dostávají Bulletin, stejně jako všechny ostatní tiskové materiály bezplatně. Řada aktuálních tiskovin je vedle členů hnutí určena pro hromadné a veřejné sdělovací prostředky. Menší množství těchto materiálů je možno získat buď na pravidelných měsíčních schůzkách Moravské zemské společnosti (každou 2. středu v měsíci v zasedací síni Památkového ústavu v Brně, Radnická 2 - vždy v 16 hodin nebo na adrese: dr. Jiří Plichta, Botanická 30, Brno - nejlépe po předcházející telefonické domluvě na čísle 74 99 84.

Rozhovor připravil V. Walter

Rodinné kroniky - část IV

Kronika rodu Figerova z Ivančic

Zpracovává Karel Figer. Dolní Dunajovice 1985 - rozpracováno. Dosud 68 stran, volné listy A4, strojopis

Kronika počíná r.1766 a je t.č. (září 1990) přivedena k roku 1875. Zhruba je dokončeno 7 kapitol, celkem 68 stran, snad jedna čtvrtina. Až do jejich přivedení do relativně konečné podoby je považuji stále za koncept. Předpokládám dokončení do r.1995. Snažím se o formu srozumitelného vyprávění s podrobným poznámkovým aparátem. Prameny čerpán z matrik, gruntovních knih a jiných materiálů (Zem.archiv Brno, OA Rajhrad, OM Ivančice). U pozdějších generací převážně z rodinných pamětí. Chci podchytit všechny příbuzné s jejich vztahy, postavením a osudy a ukázat velkou rozmanitost těchto postav.

Předkové Figerovi byli ve 20.století v Ivančicích známí jako zemědělci, majitelé velkých hospodářství. Příjmení bylo původně Ficker, jindy Fiker a podobně, a jak ukazují prameny, změnilo se v letech 1830 až 1850 vlivem výslovnosti v ivančickém nářečí, kde neznělo „Fikr“, nýbrž „Figr“, jak se obecně říká dodnes. Z toho vyplynulo a ustálilo se psané „Figer“. Druhá větev rodu, která se hlásila k Němcům, se psala „Fieger“ s německou výslovností „Fígr“. Příjmení Ficker není příliš časté a našel jsem ho v 17. a 18. století v brněnských a moravskobudějovických matrikách. Marně jsem však hledal narození mého zatím prvního známého předka Laurentia Fikera.

Byl prvním tohoto jména v Ivančicích, švec, narozený neznámo kde, údajně roku 1726, zemřelý 1823. Možná byl Němec, avšak manželky ve všech dalších pokoleních měly mateřskou řeč „moravskou“ a po nich i děti, když i prostředí bylo české. Nejstarší záznam se týká sňatku čtyřicetiletého Laurentia s Annou Bílou r.1766. L. vyučil ševcovskému řemeslu své tři syny a každému zaopatřil dům a pole. Vybavil a provdal své dvě dcery za ivančické měšťany. Z oněch tří synů dva prohospodařili své majetky, z jejich početných dětí se mnozí stali proletáři a ztratili se z obzoru ve vojenské službě, ve Vídni jako ševcovští tovaryši a děvčata jako služebné. Prostřední Laurentiův syn Jakub (1771-1850) naopak rozmnožoval svůj majetek a jeho děti se usadily v Ivančicích. Dcery byly dobře provdány a tři synové - už třetí generace ševců - časem odložili své řemeslo a shodou okolností se všichni stali nakonec hostinskými. Z nich mladší Ignác (n.1812) je zakladatelem Fiegerovy rodiny zvané „z Nové hospody“, předkem druhé rodiny usazené později v Oslavanské ulici byl Jakub mladší (1808-1875). Potomci Ignácovi byli německé národnosti a po r.1945 byli odsunuti do západního Německa (okolí Augsburgu). Potomci Jakuba ml., tj. naše rodina, oklikou přes pradědečkův obchod moukou v Ivančicích na Drůbeží trhu a prababiččin podnik s nájmem padochovského dvorku Müllerů, majitelů oslavanských dolů, se nakonec r.1883 usadili opět v Ivančicích v Oslavanské ulici. Zde koupili bývalou toufarnu čis.62 (dnes 42) a vybudovali během dvou generací, tj. za mého dědečka Theodora F. a otce Františka F. velké hospodářství. Roku 1950 je otec předával do JZD, avšak naše maminka bydlí v tomto domě dosud. Pokračování rodu po meči se jeví nejnověji v mém vnuku Tomáši F., narozeném 5.4.1989.

Kronika bude obsahovat jako samostatné části historie rodů manželek, a to mj. starých ivančických rodin, zejména Kočích (hrnčíři a vinaři od 17.stol.), jedné větve Muchů (vinaři), dále mlynářů Chvalcovských z Padochova-Žebětína-Ivančic, Mayerů z Nové Vsi u Oslavan (umělečtí kameníci na oslavanském panství od 1700 - přišli z Čebína), Lišků z Oslavan a Velkého Meziříčí (předkové mé matky, mlynářský rod z Vysočiny zatím známý od pol.18.stol.) a dalších.

Jako přílohy kroniky chci zařadit zachované podobizny, fotografie objektů, které postupně získávám, a některé písemné projevy. Rodokmeny, vývody a rozrody zpracovávám.

Poněvadž jsem si vědom pomíjivosti pamětí předků a znám i z vlastní zkušenosti pozdní lítost potomků nad nedbalostí a následky mladistvého nezájmu o tyto věci, rád bych, aby aspoň jedno vyhotovení zpracované kroniky bylo uložena v některém archivu. Ty poznatky stály příliš mnoho (nemluvím o penězích) než, aby mně bylo jedno, že to někdo prodá jednou do sběru.

Karel Figer

Sága rodu Česáků

Historie bývalé selské usedlosti čp.4 v bývalé osadě Šosteny u Hradce Králové. Zpracovali (bratři) Josef a Jaroslav Česákové.

Hradec Králové 1986, 112 stran textu + 24 strany obrazové přílohy, formát A4, 7 exemplářů

Graficky vkusně uspořádané dílko v plátěné vazbě se zlatým potiskem je oboustranně vytištěno líbivými a účelně diferencovanými typy tiskárny počítače ChiWriter. Obrazová příloha dokládá text chronologicky seřazenými xerokopii listin a reprodukcemi dobových fotografií, náčrtků a plánek. Připojený rozkládací, plátnem podlepený, doplňovatelný i nastavovatelný rodokmen je dosti rozvětvený a začíná Janem Česákem narozeným v r.1614, kronika však registruje pouze významné události ze života té větve rodu, která hospodařila na usedlosti, jejíž existence začala rabizací v druhé polovině 18.století a skončila kolektivizací v druhé polovině 20.století. Příslušníci ostatních větví rodu vstupují na scénu jen okrajově. Externí vlivy dramatičující osudy hospodářů (války) i jejich živnosti (urbanizace) tvoří kulisu.

Životní moudrosti předků, vesměs originální a nekonvenční („Lepší je vlastní prasata pást než cizí peníze počítat!“) jsou zvýrazněny pro poučení předků. Autoři sami se přiklání k teorii, že se dějiny opakují, byť po spirále. Dílko začíná líčením, jak se vytyčují meze, kapely k tomu hrají skočnou (skok z kvantiny v kvalitu?), lid jásá, vrchnost si mne spokojeně ruce a skončí skoro stejnými slovy, jak se rozorávají meze, kapely k tomu hrají skočnou (skok kvality v kvantitu?), lid jásá, vrchnost si mne spokojeně ruce. (Moudrý Ben Akiba se nepřestává usmívat ..)

Pointa dílka spočívá v konstatování, že „pokrok v sociálním smyslu není pohyb vpřed, poněvadž všechno už tady víceméně bylo. Pokrokem lze nazvat jediné rozvoj dobra na úkor zla“.

B. K.

Kroniku založil František Dostál, původním povoláním textilní dělník, který se narodil 25.7.1886 v Ořechovičkách v okrese Brno-venkov. Kronika dnes obsahuje dva díly, z nichž druhý není ještě uzavřen. V úvodu je třeba uvést, že František Dostál se stal r.1919 starostou obce Ořechoviček a v květnu 1945 prvním předsedou ONV Brno-venkov.

Pro záznamy rodinné kroniky použil publikaci RODINNÁ KRONIKA, kterou pro tento účel vydalo nakladatelství Průboj, Karel Smolka v Brně r.1939. Publikace je bohatě ilustrovaná kresbami Mikoláše Alše a Josefa Mánesa a je opatřena citáty z děl významných mužů české historie (Mistr Jan Hus, František Palacký, Svatopluk Čech).

Titulní list je vyzdoben heraldickým znakem, který představuje polcený štít, jenž má v pravém zlatém poli černého hada protknutého mečem, jehož rukojeť tvoří paragraf, levé stříbrné pole je děleno třemi červenými břevny. Štít je opatřen heslem VERITAS SUPREMA LEX (pravda je nejvyšší zákon).

Za titulní list je vložen rodokmen nejstaršího známého předka, Matyáše Dostála, jehož sňatek byl zapsán v ořechovské farní matrice r.1802, vysledovaný až po dnešní dobu.

První záznam vepsal zakladatel kroniky v lednu 1940, tedy v době nesvobody za 2. světové války, s přáním, aby byly do kroniky zaznamenávány rodinné události a rozestřeno „tajemství přetvořování současné společnosti“ pravdivě, bez příkras a osobní podjatosti“.

Záznamy jsou řazeny do kapitol, z nichž první je nadepsána NÁŠ ROD a obsahuje zmíněný výpis z farní kroniky v Ořechově, do níž byl zapsán sňatek Matyáše Dostála „aus der Fabrike“ v Ořechovičkách s Patronilou, rozenou Nekužovou, bez dalších podrobností a bez zmínky o rodičích nevěsty a ženicha.

Kronika pak informuje o potomcích praděda Matyáše a opírá se o záznamy ve farní matrice ořechovské a záhy se opírá o vzpomínky a paměť prvního autora kroniky na Matyášova syna Jana, jeho praděda a další jeho potomky.

Podstatnou část záznamů prvního dílu kroniky tvoří životopis Františka Dostála, který zachycuje nejen rodinné vztahy, ale také politické poměry za Rakousko-Uherska, vlastenecké hnutí, historii rodné obce a zejména politické boje mezi Čechy a Němci, jichž se autor osobně zúčastnil na přelomu století. Zaznamenal velmi živě boj o Besední dům r.1905 a 2.českou univerzitu v Brně, kde položil svůj život František Pavlík z Ořechova.

František Dostál nepsal své záznamy soustavně, vynechával místa v kronice, aby se k nim později vracel. Klad důraz na zachycení rodinných vztahů a každému rodinnému příslušníkovi věnoval samostatnou kapitolu. Nevěnoval pozornost pobočným liniím svých předků.

Z nadpisů kapitol 1.dílu uvádím jako příklad: Náš rod, Větev rodu Matyáše Dostála, Z útlého dětství, Ve škole apod. Od r.1888 píše kroniku jako anály, dotýká se každého kalendářního roku až do r.1921. Pokračovatelem Františka Dostála v psaní kroniky se stal jeho syn Miroslav Dostál, který doplnil bílá místa v kronice a historii rodu dovedl až k r.1982.

Kronika je ukončena v 1.díle seznamem jednotlivých kapitol a seznamem dobových fotografií. Součástí kroniky je rodinný archiv - sbírka rodinných a hospodářských dokladů vztahujících se k záznamům v kronice. Druhý díl kroniky má zatím 8 kapitol

a obsahuje události, týkající se rodiny Dostálů od r.1982. V obou dílech jsou sledovány osudy rodiny Zdeňky, rozené Dostálové, která odešla jako učitelka na Slovensko r.1930, založila zde rodinu a žije tam dodnes.

Miroslav Dostál

Rodinná kronika Páralova

Založil ji můj strýc Karel Páral (1898-1977), řídící měšťanské školy v Řícmanicích, později v Babicích v roce 1941. Kroniku dal svázat do poloplátka o rozměrech 34x25 cm, poslední listy z tmavohnědého přírodního papíru na fotografie. Nakreslil titulní stránku a napsal svým krásným rukopisem 61 stran.

Podnětem mu byla povinnost dokázat - za okupace - árijský původ. Vyhledávání v matrikách ho tak zaujalo, že sestavil rodokmen jak do šíře, tak zpět do minulosti o 7 generací do roku 1674. Materiál získaný tímto badáním vložil do kroniky.

Začíná vlepěným rodokmenem, pak následuje zápis o založení kroniky a metodě badání, který končí zjištěním: „Bádání o rodě do dob ještě dřívějších je znemožněno naprostým nedostatkem původních zápisů.“

Následují oddíly o jednotlivých rodinách. První je o rodině Antona Párala (1674-1731) v Sebranicích (okr.Blansko), nejstaršího člena rodu. Popisuje vlastní rodinu, pozemky příslušející k usedlosti č.73, povinnosti robotní, naturální i finanční. Druhý oddíl je o rodině jeho syna Jakuba Párala (1704-1771), který se odstěhoval roku 1759 do Jířkovic (okr.Brno-venkov) a založil tak jířkovskou větev.

Tak pokračují oddíly o ostatních rodinách obsažených v rodokmenu - popisy vlastních rodin, pozemkového majetku, opisy smluv. Každý oddíl je ukončen přehledem rodiny. Oddíly jsou stále obsáhlejší.

Oddíl o rodině Petra Párala (1859-1929) obsahuje opisy smluv: kupní smlouva z 5.12.1879, odevzdací listina z 18.12.1888, spis notářský z 9.6.1890, odstupní smlouva z 9.7.1890 a smlouva o převod výměny ze 7.7.1898. Připojen je plánec usedlosti č.29 ve Šlapanicích (okr.Brno-venkov) a rodinný přehled. Tím, že se přizemil do Šlapanic, založil Petr Páral šlapanickou větev rodu, která je díky mému bratrovi Vladimíru Páralovi - českému spisovateli - nejznámější.

Vevázaná fotografická příloha obsahuje hlavně podobizny a usedlosti rodu Páralů.

Před svou smrtí si strýc uvědomil, že způsob zápisů, to jest život selských rodin a pohyb jejich majetku není možný po zničení selského stavu kolektivizací vesnice. Usoudil, že nejvhodnějším pokračováním by byly paměti jednotlivých členů rodu.

Nejzajímavější jsou paměti mého otce Aloise Párala, plukovníka generálního štábu (1892-1978), zachycující slohem lepším bratrova, život selského chlapce procházejícího gymnáziem a univerzitou. Dobrovolně se přihlásil do legií, bojoval ve Francii, byl vyznamenán rytířským křížem franc. řádu Čestné legie, jedním z nejvyšších vyznamenání na světě, účastnil se založení čsl.armády a později odboje v Obraně národa. Za okupace byl zaměstnán v Univerzitní knihovně.

Paměti, bohužel, nenapsali všichni. Když jsem po strýcově smrti převzal kroniku, snažím se pokračovat v jeho záměru a chybějící paměti nahradit životopisy, slože-

nými z posbíraných dokladů a vzpomínek a spojit je do kroniky. Pracuji na životopise strýce Petra Párala (1899-1961), který byl posledním sedlákem na usedlosti č.29 ve Šlapanicích a byl výraznou osobností. Byl starostou, dal podnět k založení českého cukrovaru ve Slavkově proti německému ve Šlapanicích. Na jeho účast v předsednictvu družstva se dodnes vzpomíná.

Mým snem je osvětlit počátek rodu - osobu Havla Párala z Rokytnice, podhejtmana tábořského vojska.

Moravské spřízněné rody: Boček, Boháček, Buchta, Burian, Cenek, Cimbálník, Daněk, Dražák, Drlík, Dvořáček, Etlzer, Hofman, Horák, Horký, Hrubý, Chloupek, Jahoda, Jelínek, Kalášek, Kepák, Koudelka, Krejčí, Krejčíř, Kukla, Lejček, Liška, Liškutín, Malěř, Martínek, Molák, Mudrych, Nejezchleb, Ondráček, Pohl, Pokorný, Poláček, Spáčil, Spružina, Šenkýřík, Šídek, Tichý, Vaňáček, Vodička, Vojta, Volejníček, Votava, Zeman, Zvolský.

České spřízněné rody: Bouchal, Dvořák, Hartig, Chart(a), Charvát, Klásek, Liška, Strejček, Svoboda, Štech, Vojta.

Bohumil Páral

HERALDICA BRUNENSIS II.

Znak a vlajka města Brna a jeho městských částí

5. BRNO-ČERNOVICE

V roce 1991 rozhodla rada městské části Černovice přijmout a užívat znak městské části. Za základ byla vzata pečeť obce Černovic zjištěná při rešerši v Archivu města Brna, v jejímž pečetním poli se nachází znak vytvořený podle heraldických pravidel (obr.1).

Podle této pečeti ztvárnil barevnou podobu znaku Ing.arch. Jan Rajlich a odevzdal ji 16.12.1991 k projednání radě městské části, která ji, po vyjádření komise pro symboly města, schválila.

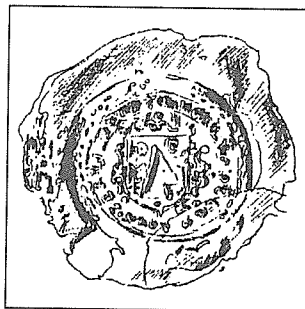
Znak tvoří modrý štít, v němž je vlevo obrácená radlice po stranách doprovázená květinami o šesti okvětních lístcích a s dvěma listy na stonku, pod radlicí je kulička, vše stříbrné (obr.2).

Přijatému znaku byla zčásti dána nová symbolika. Modrá barva štítu představuje kvalitní podzemní vody nacházející se na katastru Černovic a tryskající z artéských studní. V blízkosti Černovic také protéká řeka Svitava. Taktéž kulička (původně ozdobný prvek pečeti) má symbolizovat značku studně. Zemědělskou minulost obce připomíná radlice a květiny. Počet květin symbolizuje Staré a Nové Černovice.

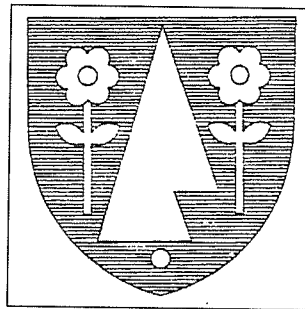
V roce 1992 byla prostřednictvím místního tisku vyhlášena soutěž na černovickou vlajku. Přišlo celkem 21 návrhů, které většinou vycházely ze znaku městské části, města Brna či ze zemských a národních barev Moravy¹⁾. Zvítězil upravený návrh Mgr. Miroslava Kubíka (obr.3).

Vlajku městské části o poměru 11:19 (rozměry kolísají) tvoří list rozdělený dvěma černými kosmými pruhy o šířce 5:32 k šířce listu. Prostřední bílé pole nese znak městské části. Žerďové a vlající pole jsou modrá.

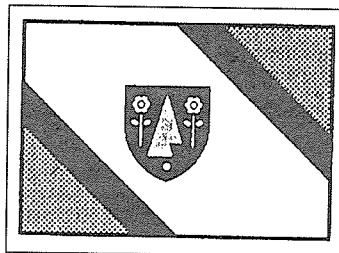
Symbolika barev je následující. Modrá připomíná podzemní vody, černá úrodnou půdu a bílá nebe. Vlajka byla schválena na listopadovém zasedání rady městské části.

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

POZNÁMKY:

¹⁾ Miroslav Kubík: Černovická vlajka. In: Černoviny, roč.2 (květen 92), str.3

Zpracoval: Jiří L.Bílý

6. BRNO - ŘEČKOVICE

Dne 12.května 1992 vydala Pracovní skupina pro symboly města zřízení při Archivu města Brna dlouho očekávané stanovisko k předloženým vítězným návrhům na znak a vlajku městské části Řečkovice-Mokrá Hora.

Od tohoto data již může naše městská část používat následující heraldický znak a vlajku. Popis znaku: Půlený gotický štít, pravá polovina zlatá, levá červená. Přes štít položena modrá krokev, dotýkající se hrotem temene štítu. V horním úhlu krokev zkřížený stříbrný vinařský nůž čepelí vzhůru pokosem a stříbrné krojidlo hrotem vzhůru pošíkem. V dolních ramenech krokev po jedné stříbrné šesticípé hvězdě.

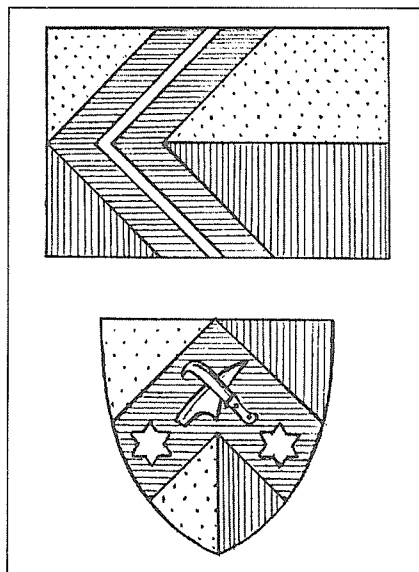
Filozofie znaku: Štít a jeho základní dělení je stylizací historické pečeti obce, použité barvy symbolizují Moravu. Modrá krokev vyjadřuje název obce (modrá je barva vody), který je odvozen od vodních toků - „řeček“ na jejím katastru. Zkřížený vinařský nůž a krojidlo vyjadřují historický zemědělský a vinohradnický ráz obce. Oba tyto prvky stejně jako šesticípé hvězdičky jsou rovněž obsaženy v původní obecní pečeti.

Popis vlajky: Obdélníkový list o poměru stran 2:3 podélně půlený. Horní polovina žlutá, dolní červená. Symetricky s osou listu položena přes list modrá krokev dotýkající se ramený horního a dolního okraje a hrotem okraje žerďového. Na modrou krokev položen lomený úzký bílý pruh.

Filozofie vlajky: Vlajka je vexilologickou stylizací heraldického znaku městské části, stříbrné figury na modré krovce symbolizuje lomený bílý pruh.

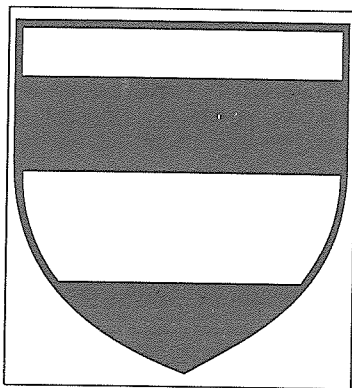
Poznámka: Při popisu erbu bylo použito heraldického pravidla o stranách, které jsou určovány z pohledu štítonoše, nikoli diváka.

Dr. I. K.

ZNAK A PRAPOR MĚSTA BRNA

Podmínky pro užívání státních symbolů jsou dány zákonem. Obdobně chráněny vyhláškami jsou symboly a prapory obcí. Město Brno vydalo svou vyhlášku v r.1992. Protože by měla vejít v obecnou známost mezi našimi členy, přetiskujeme zde její doslovné znění. Samozřejmě tato vyhláška může být i inspirací jiným obcím při vytváření své vlastní vyhlášky.

Čtyři základní variace soudobého znaku města Brna

1. Štít stříbrně a červeně dělený s ohraničením tvaru štítu a štítových polí černou čarou (technicky trojbarevné provedení)
2. Štít stříbrně a červeně dělený, v němž stříbrný kov nahrazuje bílá barva nebo prázdná plocha, s ohraničením tvaru štítu a štítových polí černou čarou (technicky dvoubarevné provedení)
3. Štít stříbrně a červeně dělený bez ohraničení tvaru štítu a štítových polí čarou jiné barvy (technicky dvoubarevné provedení)
4. Štít stříbrně a červeně dělený, v němž stříbrný kov nahrazuje bílá barva nebo prázdná plocha, s ohraničením tvaru štítu červenou čarou (technicky jednobarevné provedení).

Ve všech čtyřech variacích zůstává soudobý znak města Brna heraldicky správný. Ohraničování tvaru štítu a štítových polí čarou, jež není uvedena v blasonu znaku, heroltská znamení nemění a je (právem) zůstaveno na vůli kreslíře.

Nakreslil architekt František Kalivoda, Brno 1960

Vyhláška č.4/1992 o podmínkách pro užívání znaku a praporu města Brna

§ 1 Základní ustanovení

1. Tato vyhláška stanoví podmínky pro užívání znaku a praporu města Brna.
2. Znak města Brna má tuto podobu:
trojhranný gotický štít se zaoblenými boky, doložený poprvé v roce 1315, dělený třemi vodorovnými čarami na čtyři pole. Při vrchu štítu je bílý (stříbrný) polopruh, pod ním je pruh červený, dále pruh bílý (stříbrný) a dole pruh červený. Poměr polopruhu a pruhů je 1:2:2:2.
3. Čtyři základní variace soudobého znaku města Brna jsou tyto:
 - a) štít stříbrně a červeně dělený s ohraničením tvaru štítu a štítových polí černou čarou (technicky trojbarevné provedení)
 - b) štít stříbrně a červeně dělený, v němž stříbrný kov nahrazuje bílá barva nebo prázdná plocha, s ohraničením tvaru štítu a polí černou čarou (technicky dvoubarevné provedení)
 - c) štít stříbrně a červeně dělený bez ohraničení tvaru štítu a štítových polí čarou jiné barvy (technicky dvoubarevné provedení)
 - d) štít stříbrně a červeně dělený, v němž stříbrný kov nahrazuje bílá barva nebo prázdná plocha, s ohraničením tvaru štítu čarou (technicky jednobarevné provedení).
4. Ve všech čtyřech variacích zůstává soudobý znak města Brna heraldicky správný. Ohraničování tvaru štítu a štítových polí čarou, jež není uvedena v blasonu znaku, heroltská znamení nemění a je ponecháno na vůli kreslíře.
5. Výtvarné vyobrazení znaku města Brna stanoví příloha, která je nedílnou součástí této vyhlášky.

§ 2 Prapor města Brna a vlajka města Brna

1. Městská vlajka vychází ze znaku města Brna. Poměr šířky a délky je 2:3. Vlajka

je dělena po délce na 4 pásy, z nichž horní je bílý polopruh, pod ním jsou pruhy červený, bílý a znovu červený v poměru polopruhu a pruhů 1:2:2:2.

2. Městský prapor je odvozen z vlajky tak, že poměr šířky a délky není stanoven.

§ 3 Užívání znaku města Brna

1. Užívat znak města Brna mohou město a městské části, jejich orgány a organizace, pokud není předepsáno užívání státního znaku. (1)
Jiné orgány, organizace a zařízení, právnické a fyzické osoby tak mohou učinit jen se souhlasem RMB. (2)
2. Žádost o souhlas se předkládá prostřednictvím Úřadu města Brna, odboru vnitřních věcí. RMB může stanovit podmínky výtvarného pojetí užívání znaku.
3. Znak města Brna nesmí být užíván v jiných podobách než v těch, které jsou stanoveny touto vyhláškou. Použití jiné podoby znaku města Brna bude postihováno tak, jak je stanoveno v § 7 této vyhlášky.

§ 4 Užívání praporu a vlajky města Brna

1. Užívat prapor a vlajku města Brna mohou město a městské části, jejich orgány a organizace, pokud není předepsáno užívání státní vlajky či praporu. Jiné orgány, organizace a zařízení i právnické osoby tak mohou učinit jen se souhlasem RMB. Fyzické osoby mohou užívat prapor a vlajku města Brna i bez souhlasu RMB, pokud nebudou sloužit ke komerčním účelům.
2. Žádost o souhlas se předkládá Úřadu města Brna, prostřednictvím odboru vnitřní věci.

§ 5 Úplata za užívání znaku

Souhlas s užíváním znaku se poskytuje za úplatu, pokud se RMB neusnese jinak. Výše úplaty se stanoví podle zvláštního předpisu. (3)

§ 6 Užívání praporu a vlajky města Brna je bezplatné.

§ 7 Porušení povinností stanovených touto vyhláškou se postihuje podle obecně závazných předpisů.(4)

Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

1. Zákon o obcích
2. Zák.č.68/1990 Sb., o užívání státního znaku a vlajky ČR, vyhl.č.435/1990 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o užívání státního znaku a státní vlajky ČR
3. Zák.č.526/1990 Sb., o cenách
4. Zák.č.200/1990 Sb., o přestupcích
trestní zákon č.140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Ing.arch.Václav Mencl v.r.
primátor města Brna

Ing.Jiří Horák v.r.
I.náměstek primátora města Brna

HERALDICKÝ EX LIBRIS LEXIKON

HEX 16/1992

Dr. Ing. Růžena Pazourová, CSc., rozená Vaňková se narodila 11. 5. 1925 v Prešově. Po absolvování základní školy vystudovala 4 třídy gymnasia a textilní průmyslovou školu. Vysokoškolská studia úspěšně ukončila na Vysoké škole ekonomické a dosáhla stavovského titulu. Později vystudovala Institut řízení.

Ing. Pazourová nastoupila do zaměstnání v podniku ZKL Brno pro oblast plánového řízení. Tzv. normalizace společnosti po roce 1968 znamenala pro Ing. Pazourovou ztrátu společenského uplatnění. Zaměstnání nakonec našla jako úřednice v podniku Zetor Brno.

V době aktivní činnosti byla pro Ing. Pazourovou odborným zaměřením i koníčkem teorie řízení. V této oblasti zpracovala i kandidátskou práci. V době tzv. normalizace se „náhradní činnosti“ stala historie a genealogie, která se stala posléze velkou zálibou. V Genealogickém a heraldickém klubu v Brně byla několik volebních období členkou výboru a úspěšně organizovala „genealogické pondělky“. Vedle vnoučat a lásky k přírodě ji historie a genealogie dávala potřebný nadhled na současné dění.¹⁾

Obrázek č. 1

Moravský rod Vaňků, z které pochází Ing. Pazourová, žil v 17. století v Holešíně. Nejstarší zjištěný předek byl Jan Václav, celoláník, v Holešíně, který zemřel mezi léty 1651-1671. Jeho synem byl Mikuláš Vaněk (+ 6.3.1691), který byl podsedníkem v Hájci a vnukem byl Kristián Vaněk (nar. 30.3.1653 Rájec, + 9.10.1727 Klobouky) pololáník, primátor a soudce v Kloboukách. Další generace v osobě Vavřince Vaňky (nar. ?, + po roce 1749), sedláka, žila v Kloboukách. Ovšem tři generace rodu žili v Bohumilicích - Václav Vaněk (* 17.9.1721, + 7.12.1785 Bohumilice) pololáník v Bohumilicích, Václav II. Vaněk (* 24.9.1758 Bohumilice, + 18.1.1832 Bohumilice) pololáník v Bohumilicích, Václav III. Vaněk (* 22.11.1802 Bohumilice, + 14.6.1846 Bohumilice), chalupník v Bohumilicích. Rod se osobou Josefa Vaňka (* 7.3.1825 Bohumilice, + 21.2.1902 Bohumilice), chalupníka vrátil do městečka Klobouky. Jeho syn Josef Vaněk (* 9.2.1850 Klobouky, + 10.1.1930 Brno) byl majitelem cihelny v Kloboukách. Desátou generací rodu a jejich potomky již nebudeme sledovat. Jejich rodovou soudržnost potvrzuje rodové setkání v roce 1987 ve Znojmě.²⁾

Ex libris vzniklo v roce 1987. Jedná se o perokresbu 106 x 149 mm (obrazová část 45 x 78 mm). Na listě je úplný znak rodu Vaňků. Pod ním je minuskulí nápis: ex libris. Jedná se o ex libris, které užívají všichni členové rodového sdružení.

Rodový znak se skládá z červeného štítu, v němž je třikrát lomené stříbrné břevno (na způsob písmene W) doprovázené třemi stříbrnými vinnými hrozny (2,1). Na štít je položena kolčí přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly a točenicí. Přilba nese červené křídlo se znamením jako na štítě. Obr.1.

Jedná se o tzv. mluvící znak, který převádí jméno rodu do řeči symbolů. Tři vinné hrozny jsou atributem svatého Václava, který podle legend sám sbíral a lisoval hrozny pro bohoslužebné účely a v Čechách je patronem vinařů. Současně symbolizuje generace rodu žijící ve vinorodé části Moravy. Taktéž třikrát lomené břevno připomíná

nající písmeno W symbolizuje staronoravskou ortografii jména Waczlaw či Waniek. Znak navrhl JUDr. Jiří L. Bílý v roce 1987.

Znak byl jako rodový přijat 29. května 1987 ve Znojmě na rodovém sjezdu u příležitosti čtyřstého výročí první zjištěné zmínky o existenci rodu - 1587-1987.³⁾

Znak byl užít na pamětním listu v roce 1987. Po obvodu listu je opis: Pamětní list / Znojmo - Klobouky 29. 30.5.1987 / setkání rodu Vaňků / 400. výročí doloženého trvání. Tento list dostal každý účastník rodového setkání. Autor je Jiří Hanáček. Dále byly pořízeny dopisní listy a ex libris, které si mohl každý příslušník rodu zakoupit. Autor opět Jiří Hanáček.

Autorem ex libris je známý heraldický kreslíř Jiří Hanáček. (4) Heraldicky prostý způsob stylizace není výsledkem autorova pojednání znaku, ale přání členů rodu, aby se autor ex libris přidržel nákrese navrhovatele znaku.

Jiří L. Bílý

POZNÁMKY:

- 1) List autorovi článku ze dne 18.11.1990
- 2) Zkrácený rodokmen Vaňků v archivu autora článku
- 3) R. Pazourová: Rodové sektání Vaňků. In: GHI č.2-4/1987, s.206-208
- 4) O autorovi viz GHI č.1/1988, s.14

HEX 17/1992

František Hejl Mračovský se narodil 23.1.1909 ve Vídni a zemřel 29. října 1989 v Olomouci. Pohřeb se konal v pátek dne 3. listopadu 1989 v Olomouci. Jeho životopisný náčrt jsme přinesli při pojednání o jeho ex libris z roku 1950 (Hex 1/1986).¹⁾

Obrázek č. 1.

Obrázek č. 2.

Životní lásky nejlépe vyjadřuje jeho smuteční parte, František Hejl Mračovský, genealog, ornitolog a ochranář přírody. Byl čestným členem České společnosti ornitologické v Praze. Jeho společenská činnost byla oceněna medailí muzea J. A. Komenského v Přerově, plakétou Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci, medailí a cenou Dr. Emila Holuba v Holicích. Jako zanícený sokolník získal stříbrný a zlatý odznak Klubu sokolníků v Hradci Králové. Taktéž byl nositelem zlatého Tyršova odznaku zdatnosti. Morava na něho bude vzpomínat za jeho nezištnou práci v Moravské ornitologické stanici v Přerově. Snad nejlépe ho charakterizují verše, které si vybral na

Obrázek č. 3a.

Obrázek č. 3b.

své smuteční parte: „Nikdy jsem na tomto světě / nikomu nic nezáviděl / jenom těm nebeským ptákům / jejich krásných, skvostných/ křídel!“²⁾

František Hejl Mračovský jako velký propagátor občanské heraldiky používal nejprve svůj erbovní symbol v podobě obecného znamení. Máme ho doloženo na knižní značce z roku 1940. Ex libris tvoří rytinu o rozměrech 74 x 98 mm (obrazová část 61 x 61 mm) nese obraz rozevřené knihy, za ní vyrůstá větev jeřabiny, na které sedí vlevo otočený hýl. Před ním je vidět oblak, za nímž je vidět část slunce s paprsky. Nad hýlem je nápis v majuskulí: EX LIBRIS a pod znamením FRANTIŠEK HEJL. Signatura je vlevo v podobě písmene V. (obr. 1).

V tomto ex libris již nacházíme všechny komponenty rodinného znaku, který tvoří červeno-stříbrné polcený štít, kde je vlevo otočený hýl sedící na větvičce jeřabiny, vše opačných tinktur. Zde je již obrazně vyjádřeno heslo nositele znaku v podobně rozevřené knihy, které zní: Vše učení a prací.

Vedle již uvedených heraldických artefaktů (Hex 1/1986) používal František Hejl Mračovský hýla např. na pohlednici, kterou použil jako P.F.1981 s verší A. Brumovské:

*V září slétne z horských výšin
jednou z modrých vzdušných cest.
V zimě potom v kraji nížin
ozdobou je v parcích měst.³⁾*

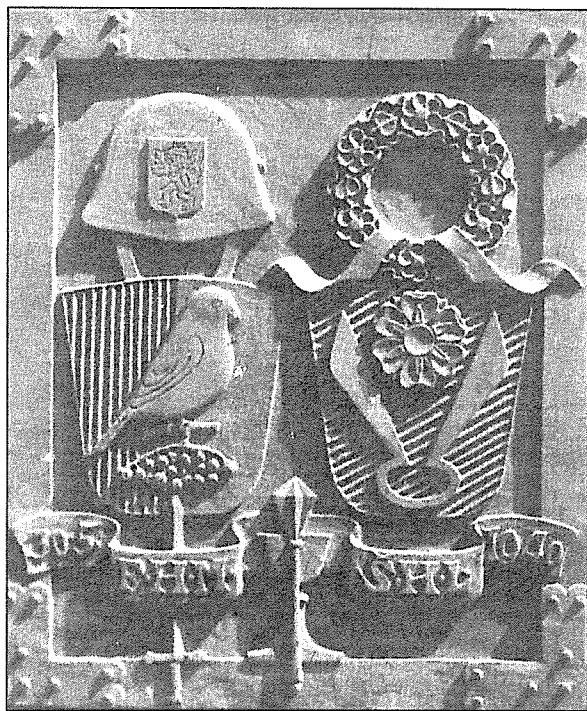
Autorem ex libris je olomoucký grafik Bohumil Valihrach. F.H.M.dal Valihrachovi barevnou předlohu v reprodukci obrazu moravského malíře Karla Svolinského, rodáka z Lošova. Podle mínění zadavatele naplnil grafik jeho záměr. Vyjádřil česko-moravský původ Hejla Mračovského otočením hýla doleva (směrem na východ - na Moravu). Otec pocházel z Čech a matka z Moravy (Dukovany).⁴⁾

Heraldiku uplatňoval F.H.M. i na řadě razítek různých průměrů. Vyobrazený otisk pečetního typáře patří blatenské větvi Hejlů. (Obr. 2). Hýl se objevuje i v záhlaví dopisních papírů užívaných F.H.M. Za zveřejnění jistě stojí fotografie aversu a reversu pamětní rodové medaile Hejlů. Na aversu jsou tři portréty z profilu - otce Františka 1885, protagonisty Františka 1909 a jeho syna Jaroslava 1946. (Obr. 3a). Revers medaile nese pamětní nápis, rodový erb a letopočet 1949 - datum výroby medaile. (Obr. 3b).

Pozornosti si jistě zaslouží i návrhy a provedení pamětních kamenných desek s alianců erbů Hejlů a Lipnerů, umístěné na domě č.p.142 ve Velké Bystřici (okr. Olomouc). (Obr. 4).

František Hejl Mračovský po sobě zanechal manželku Libuši, vychoval tři děti, dcery Danuši, Libuši a syna Jaroslava. Dožil se též generace svých pravnuků Marka, Markéty, Tomáše a Daniela. To jsou pokračovatelé rodové tradice a dědici rodinného znaku hýla.

Jiří L. Bílý

Obrázek č. 4.

POZNÁMKY:

- 1) Jiří L. Bílý, Heraldický ex libris lexikon, František Hejl Mračovský (Hex 1/1986). In: GHI č.1/1986, s.41-45
- 2) Smuteční parte v archivu autora
- 3) Pohlednice v archivu autora
- 4) Dopis autora článku ze dne 10.2.1986. „Znak vznikl v roce 1940, kdy jsem si nechal olomouckým grafikem Valihrachem zhotovit EX LIBRIS s mým jmenovcem hýlem, ale bez štítku ... Ale ani na Valihrachově rytině nevznikl ten hejl z jeho fantazie. Dal jsem mu barevnou předlohu v reprodukci obrazu hýla od Karla Svolinského, rodáka od Olomouce (Lošov). Zde ten hejl vyobrazen zcela věrně, což Valihrach nemohl znát. Ale Valihrach provedl rytinu dle předlohy dokonale. Dopis ze dne 1.3.1986: „Když jsem po válce chtěl od Valihracha ten štoček, řekl mi, že ho v atelieru probodli bodákem ruští vojáci při demolování atelieru.“

ZPRÁVY O LITERATUŘE

P.Kartous - J.Novák - L.Vrteř

Erby a vlajky miest v Slovenskej republike

Vydavateľstvo Obzor, Bratislava 1991, 341 stran, ISBN 80-215-0091-3

Publikace shrnuje výsledky čtrnáctileté práce Heraldické komise při Ministerstvu vnitra Slovenské republiky (1975-1988), jejímž úkolem bylo kodifikovat heraldické symboly 135 obcí ve Slovenské republice, jimž byl přiznán statut města a které tedy podle platné legislativy měly právo a možnost užívat městský znak a vlajku. Na rozdíl od České republiky měly tedy městské úřady k dispozici stálý, legislativně definovaný a odborně způsobilý poradní orgán, který inicioval a komentoval vznik a úpravy heraldických symbolů slovenských měst, přičemž konečné rozhodnutí o přijetí znaku ovšem zůstalo na orgánech města.

Po úvodní části přibližující vznik a vývoj erbů slovenských měst a také činnost Heraldické komise přináší kniha úplný katalog slovenských městských znaků v grafickém ztvárnění Ladislava Čisárika ml. a s jejich heraldickým popisem a stručným komentářem k jejich historii, vývoji a symbolice. Komise, která byla vedena záslužnou snahou podporovat užívání jednoduchých, výrazných a nezaměnitelných symbolů v duchu té nejčistší heraldiky a s jednotným obsahovým rytmem, odvedla skutečně obdivuhodný výsledek, i když duch heraldické čistoty nutně mnohdy musel převládnout nad historickou pravdou (tak často v knize používané slovo „heraldická správnost“ by mělo být proto nahrazeno adekvátněji skromnějším termínem) a pochopitelná všudypřítomnost minulého režimu se projevila nutností tolerovat některé „unikátní“ heraldické novotvary.

Samostatnou kapitolou jsou návrhy městských vlajek. Autoři vědomě zredukovali obrazovou náplň vlajkových listů na několik základních barevných a geometrických kombinací, přičemž zcela zavrhli jak klíny, kantony, kříže a jejich kombinace s pruhy, tak vlajkové odznaky. Za druhé odvodili barvy vlajky ze znaku povětšinou permutačním způsobem, (přičemž mnohdy měla být respektována dominantnost pole štítu nebo hlavní figury) a konečně za třetí nerespektovali ani skutečnost, že vlajka jako moderní symbol by měla více vycházet „zdola“, tedy z iniciativ měst samých a nikoliv od kreslířského stolu.

Kniha je však v každém případě jednoznačně záslužnou publikací přibližující aktuální stav slovenské městské heraldiky a dokládající oprávněnost a odbornou fundovanost Heraldické komise.

- fp -

Josef Válka

Dějiny Moravy. Díl 1. Středověká Morava.

Vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně roku 1991 jako 5. svazek nové řady Vlastivědy moravské - Země a lid.

Kniha je rozdělena do 6 kapitol. Začíná zmínkami o prvních nálezech neandrtálského člověka na Moravě, pokračuje ve zkratce mladým paleolitem, mezolitem, neolitem, eneolitem, bronzovou dobou a železnou dobou ke Keltům, Germánům, Římanům a Slovanům.

Obsahem druhé kapitoly je období Velkomoravské říše. Třetí až šestá kapitola pojednává o středověké Moravě za Přemyslovců, Lucemburků, za husitské revoluce, za Jiřího z Poděbrad, Matyáše Korvína a Jagellonců.

Kniha je opatřena genealogií moravských úředních knížat a seznamem velkomoravských a olomouckých biskupů do roku 1540, bohatou bibliografií a německým shrnutím. Text doplňují četné černobílé i barevné fotografie, plánky a mapky.

Milovníky heraldiky potěší např. pečeti Gerharda z Obřan, Smila z Lichtenburka, markraběte Jana Jindřicha a biskupa Jana Železného a dále např. erby českého krále Václava I., moravských markrabat Karla (pozdějšího císaře Karla IV.), Jošta, Petra Strážnického z Kravař, pánů z Lipé, pánů z Kunštátu, olomoucké kapituly, biskupa Stanislava Thurza a Matyáše Korvína. Je zde uveden i erbovní list císaře Fridricha III. z roku 1462, kterým se polepšuje moravský zemský znak změnou dosavadního stříbrno-červeného šachování orlice na šachování zlato-červené.

Tato historická práce se nezaměřuje jen na politické a správní dějiny, na významné události a osobnosti, ale snaží se také postihnout hospodářský, sociální, demografický a umělecký vývoj.

- I.D. -

Hannes Stekl/Marija Waukouning

Windisch-Graetz ein Fürstenhaus im 19. und 20. Jahrhundert

Vydavatelství Böhlau Wien-Köln-Weimar, 1992, váz., formát 245x180 mm, 384 s.

Autoři Hannes Stekl - profesor ústavu hospodářských a sociálních dějin vídeňské univerzity a Marija Waukouning - asistentka ústavu pro výzkum východní a jiho-východní Evropy téže univerzity vyplňují svým dílem jednu z mezer v souboru dějin rakouských šlechtických rodin.

Kniha je členěna do kapitol: Dějiny rakouské šlechty - bilance výzkumu. Dětství - náklonnost a odstup. Výchova - přizpůsobení a osobní vyhraněnost. Mládí - od dítěte k dospělému. Svatba - rozum a vášeň. Řízení hospodářství, majetek a životní styl. Vojenská kariéra - služba císaři a vlasti. Dvorní služba - reprezentace a vliv. Nová povolání - přání (kariéry) a zajišťování existence. Politické postoje a okruhy činnosti - konzervatismus jako životní princip. Úmrtí - veřejnost a soukromí. Windisch-Graetzové v 19. a 20. století - ztráta moci a uhájení pozic. Následují krátké životopisy. Rodokmeny. Tabulky údajů o panstvích rodu, příjmech a výdajích. Poznámky k odkazům v textu jednotlivých kapitol. Prameny a literatura. Rejstřík jmenný. Rejstřík místní.

V knize je řada fotografií osob, rodin, významných událostí a některých objektů panství Windisch-Graetzů. Knihu je možno vypůjčit v knihovně GHK.

- V.S. -

František Kouřil

Staré selské rody a jejich usedlosti na Velkoopatovicku (okr. Blansko).

In: Sborník přednášek z XX.vlastivědné konference ve Velkých Opatovicích. V. Opatovice a Brno 1993, s. 52

V prvním článku (s. 4-14) tohoto sborníku velkoopatovický vlastivědný pracovník a dlouholetý předseda místního vlastivědného kroužku Fr. Kouřil (*1908) popisuje vývoj selské držby pozemků ve V. Opatovicích a okolních obcích. Dle různých soupisů půdy určuje počty držitelů různé výměry pozemků a připomíná 18 selských rodů, jejichž potomci dosud žijí na uvedených usedlostech anebo v poslední době vymřeli.

Nejstarší z těchto rodů je rod Lacinů, V.Opatovice č.88, první zmínka 1540.

Rod Šméralů, V.Opatovice 102, připomínán 1608.

Rod Kozelků, V.Opatovice, Dolní kout 61, připomínán 1645.

Rod Dokoupilů, V.Opatovice č.51
 Rod Vašků, V.Opatovice č.5, připomínán 1657
 Rod Kafků (Kawků), V.Opatovice 99, připomínán 1650
 Rod Hrazděrů, V.Opatovice č.7, připomínán 1687
 Rod Kryštofů, V.Opatovice č.52, připomínán 1689
 Rod Sedláků - vymřel 1952, V.Opatovice 73 (zbořeno 1980)
 Rod Dosedlů, V.Opatovice č.4, připomínán 1697
 Rod Okounů, V.Opatovice č.100, připomínán 1703, rod vymřel 1932
 Rod Šumberů, V.Opatovice 34, připomínán 1714, rod vymírá 1949
 Rod Fikrů, V.Opatovice 74, připomínán 1721, rod vymírá 1974
 Rod Smolků, V.Opatovice 72, připomínán 1729
 Rod Vybrálů, V.Opatovice 50, připomínán 1751
 Rod Kouřilů, V.Opatovice 21, připomínán 1755
 Rod Štěpánů, V.Opatovice 75, připomínán 1756
 Rod Dürřů, V.Opatovice 67 (zbořeno)

O každém rodě autor uvádí nejdůležitější údaje vč. popisného čísla domu a číslem generace, která dosud (donedávna) na gruntě seděla.

V další části práce si autor všímá nejstarších rodů v okolních obcích Brřov, Smolná, Malonín, Malá Rudka, Borotín, Uhřice. Zde autor zřejmě čerpal ze soupisu malorudských selských rodů, který zanechal v rukopise Jan Kopřiva (1964), zápisků Gabriely Maršálkové a výpisů z místních farních matrik, které pořídil P.Al.Pospíšilík. Domácí archiv Fr.Kouřila chová řadu dokladů ke genealogii rodů ve V.Opatovicích a je jistě přáním nás genealogů a nejen jich, aby byl zachován i pro budoucnost.

- V.W. -

Karel Pulz

Puškařský rod Pulzů

In: Střelecká revue, r.23, 1992, č.2, s.12-13

Genealogie proniká do všech tiskovin a časopisů a výsada historických periodik na tuto pomocně vědní disciplínu pomalu mizí. Nejinak je tomu u měsíčníku Střelecká revue, který přinesl již několik příspěvků majících co společného s heraldikou a genealogií. Ing. Karel Pulz se věnuje historii svého rodu a protože předkové byli puškaři, objevuje se jeho studie právě na stránkách Střelecké revue.

Rodinná tragédie vypráví, že rod přišel do Čech ze Švédska a příslušníci se věnovali zvonářství a puškařství. Usadili se v obci Jezová, okr. Mnichovo Hradiště a dali se do služeb Valdštejnů. Praděd autora Jiří Pulz byl autorem vynálezu jednoho z typů vzduchovek zvané Pulz-Büchse. V rodině se uchovává jako vzácná rodinná památka. Jméno se asi správně dříve psalo Polz a zkomolením o na u vznikla dnešní podoba příjmení. V závěru autor upozorňuje, že Polz ani Pulz neodpovídá charakteru švédských jmen, ale má blízko k jednoslabičným německým příjmením. Rovněž nestálá je koncovka cz nebo i tz, která se ve tvaru jména vyskytuje. Jaká je příbuznost autora rodu s rodem Pultz, jehož členové pracovali též jako puškaři na Karlovarsku a v Drážďanech, se zatím nepodařilo zjistit.

Článek je doplněn stručným vývodem Pulzů od 18.-20.století.

- V.W.

Evžen Veselý a kolektiv

Burgen und Schösser von Böhmen, Mähren und Schlesien (Reiseführer Olympia). Vydavatel Olympia Praha, 1992, brož., 144 s.

Knihla popisuje 120 nejznámějších hradů, zámků a zřícenin hradů Čech, Moravy a Slezska osvědčeným způsobem turistických průvodců Olympie. U každého objektu je uvedeno. poloha, příjezd, charakteristika, dějiny, exteriér, interiér, příp.park a vyhlídka, okolí, parkoviště. V knize je přehledná mapka České republiky a v ní vyznačena poloha popisovaných objektů. Nedostatkem knížky jsou méně kvalitní barevné obrázky, což je způsobeno papírem, na němž je knížka vytištěna.

- V.S. -

Jiří Hanáček

Nobilitovaní brněnští kanovníci od vzniku biskupství roku 1777

Brožovaná publikace vydaná v Ostravě v roce 1991 je zaměřena na problematiku nobilitací brněnských kanovníků. V úvodu autor seznamuje čtenáře s dějinami brněnského biskupství a kapituly a podává všeobecné informace o kanovnících. Jádrem práce tvoří přehled nobilitovaných brněnských kanovníků s doplňujícími černobílými kresbami jednotlivých znaků. Kniha je záslužným příspěvkem k moravské církevní heraldice.

- V.W. -

KRONIKA

PHDr. EDMUND KNEŠL ZEMŘEL

Člen našeho Genealogického a heraldického klubu PhDr. Edmund Knešl se narodil v Moravských Budějovicích 22.července 1914. Začal studovat na gymnasiu v Moravských Budějovicích, odtud odešel na obchodní školu ve Znojme, kterou ukončil v roce 1932. Po jejím ukončení pracoval jako účetní a důchodní. Několik let byl důchodním u hr. Stubenberga na zámku v Nových Syrovicích. Tam jej také zastihl konec války. Z Nových Syrovic přešel do Vranova n. D., kde jako důchodní působil do roku 1947, kdy odchází do archivní služby v Bučovicích. Později pracuje v SOA Brno jako instruktor pro podnikové archivy. V Brně navštěvuje gymnasium, které ukončí roku 1957. Od roku 1961-1966 studuje archivnictví na filosofické fakultě J. E.Purkyně Brno. V lednu 1970 je promován na doktora filosofie. Do důchodu odchází v 65 letech.

Zvěčnělý napsal celou řadu historických článků a statí do odborných časopisů. Publikoval také populární formou své články v novinách. Je spoluautorem knihy Černá kniha Velké Bíteše. Poslední léta se zabýval neznámou historií pobělohorského období na jihozápadní Moravě. Z pramenného studia vytěžil mnoho cenného materiálu, které významnou měrou obohacuje dosavadní znalosti dějin jihozápadní Moravy. Poslední práce nebyly otištěny, čehož nutno litovat.

PhDr. Edmund Knešl byl energickým a originálním člověkem. Zasloužil se srchovanou měrou o genealogii šlechtických rodin jižní Moravy. Po krátké nemoci umírá v Brně dne 13.března 1992 ve věku nedožitých 78 let. Autorovi nekrologu byl neocenitelným přítelem. Budiž čest jeho památce!

Jiří Bořecký

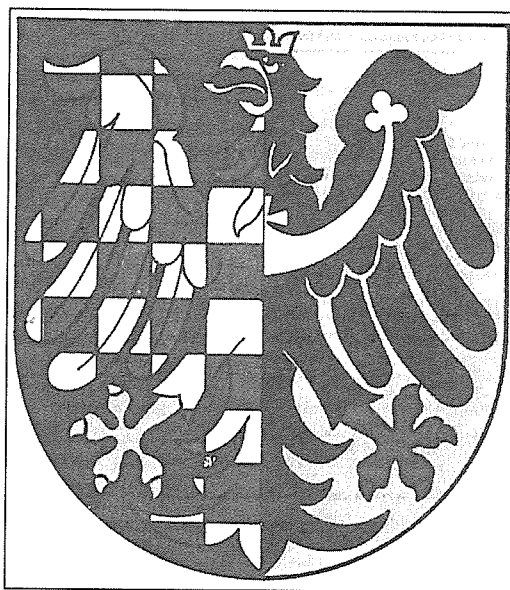
ZPRÁVY A SDĚLENÍ

Znak „Společnosti pro Moravu a Slezsko“

Záhy po ustavení, resp. po znovu ustavení Společnosti pro Moravu a Slezsko, ještě před její přeměnou v politické Hnutí za samosprávnou demokracii, jsem byl požádán výborem o zpracování návrhu znaku Společnosti. Předložil jsem návrh, který vycházel z názvu Společnosti a ze znaku, užívaného již v roce 1968: Svisle poltěný štít, v jeho pravé modré polovině moravská červeno-bíle šachovaná orlice, v levé zlaté polovině půl černé slezské orlice. Poněvadž nejsem heraldický výtvarník a Společnost žádala i výtvarnou podobu znaku, použil jsem publikované kresby z knihy V.Kleina - A. Morávka, Státní, zemské a městské znaky v Československé republice, znaky zemí Moravské a Slezské jsem okostaroval, rozstříhl, slepil a grafik našeho ústavu je doplnil barvami. Výbor Společnosti návrh znaku schválil a na řadě svých materiálů záhy použil. Nedlouho po tom však Společnost pro Moravu a Slezsko vydala odznáčky, na nichž byla moravská část orlice šachována žluto-červeně, tedy podle českým státem neuznaného privilegia Fridricha III. ze 7.prosince 1462, případně podle platného znaku Moravy z let 1850-1918. Výborem schválený znak převzal barvy z období první republiky. Na většině propagačních materiálů včetně letáků a plakátů předvolebních byly také tyto barvy použity.

Jestliže jsem se tedy přiznal k „tvorbě“ znaku Společnosti pro Moravu a Slezsko, musím objasnit ještě jednu skutečnost. Při lepení dvou polovin znaku levá polovina nepatrně poklesla, takže korunka spojené orlice tvořila od prava do leva nepatrný schodek směrem dolů. Postupné kopírování tohoto obrazu schodek změnilo v sešikmení základu korunky, takže všechny znaky převzaté z původní kresby se vyznačují korunkou, posazenou poněkud furiantsky šikmo od prava do leva.

Ivan Štarha

Společnost pro Moravu a Slezsko za samosprávu Moravy a Slezska.

Výstava „Comenius en zijn tijd in het licht van de heraldiek - Moderne Tsjechische en Slowaakse heraldici stelle zich voor“

Od 5.června do 5.srpna 1992 se konala v rámci roku Komenského první výstava československých heraldických kreslířů v Nizozemí pod heslem „Komenský a jeho doba ve světle heraldiky - moderní čeští a slovenští heraldici se představují“.

Výstava byla organizována Klubem heraldiků a genealogů v Ostravě ve spolupráci s nizozemským Všeobecným říšským archivem v Haagu v budově nizozemské Královské knihovny a Všeobecného říšského archivu vedle Haagského hlavního nádraží, za finančního přispění provincie Utrecht.

Na výstavě byla představena práce šesti českých a dvou slovenských heraldiků. V první vitrině ukázal Miroslav Pavlů ve svém známém modernějším stylu znaky z Uherskohradištska. Za ní následovala vitrina s 32 znaky členů Direktorátu z ruky Miroslava Barucha. Velkému zájmu se těšily erby velitelů bělohorské bitvy, které maloval Milan Magni. Václav Kotěšovec měl jako téma Loketskó a ukázal znaky těch, kteří kvůli víře odešli do exilu. Chebská vražda Valdštejna byla velmi pěkně ilustrována deseti erby z ruky Stanislava Kasíka. Výstavu uzavíraly dvě mapy, jedna s konfiskacemi na Moravě (na základě mapy Komenského) z ruky Milana Myslivečka a druhá s cestami Komenského po území dnešního Slovenska od autorů Ladislava Čisárika a Ladislava Vrtela ze Slovenska.

Výstava československých heraldiků byla nejen první československou výstavou v Haagu, ale také první heraldickou výstavou v archivu. Zájem u návštěvníků byl velký, zájem o katalog výstavy bohužel menší než bylo očekáváno, důvodem byla pravděpodobně jeho nedostatečná reklama. Jistou roli zde jistě sehrálo i to, že západoevropský návštěvník je již zvyklý na velké katalogy s množstvím fotografií, jaké nejsou zatím pro naši stranu finančně dostupné.

Závěrem lze říci, že výstava československých heraldiků v Haagu vhodně doplnila oslavy výročí Komenského v Nizozemí v loňském roce a podala pěkný obraz československé současně heraldické tvorby.

Wilken Engelbrecht

Jak žádat o znak a prapor

Podle zákona č.367/1990 o obcích (obecním zřízení) „mohou obce, jejich orgány a organizace užívat znak a prapor obce. Pokud obec nemá historický znak a prapor, mohou jí být na její návrh předsednictvem České národní rady (nyní Parlamentu České republiky - poslaneckou sněmovnou) znak a prapor uděleny“ (§ 5 citovaného zákona).

Podle dřívějších právních norem mohly znak užívat pouze obce, v nichž vykonávaly správu městské národní výbory, tedy města, uznávány byly i historické znaky městec, nikoliv obcí. Znamená to, že většina obcí, které chtějí užívat znak, případně i prapor, musí o jeho udělení požádat předsednictvo poslanecké sněmovny.

Aby se udělování znaků a praporů urychlilo, byla při parlamentu ČR vytvořena heraldická komise. Její členové v jednotlivých oblastech byli pověřeni předběžným projednáváním návrhů znaků a praporů tak, aby do Prahy předložené návrhy odpovídaly základním heraldickým zásadám i zásadám tvorby vlajek.

Po projednání s vybraným členem komise je třeba Parlamentu ČR, heraldické komisi, dr.Jiřině Pavlíkové, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1 zaslat heraldickou kresbu znaku, případně kresbu praporu, nejlépe na formátu A4 ve dvou vyhotoveních, popis

znaku a praporu a historické či jiné zdůvodnění navržených znakových figur, případně barev znaku a praporu. Jižní Moravu zastupuje ve znakové komisi ředitel Moravského zemského archivu v Brně PhDr. Ivan Štarha, Žerotínovo nám. 3/5, pp.1, 656 01 Brno, severní Moravu a Slezsko ředitel Zemského archivu v Opavě PhDr. Karel Müller, Sněmovní 1, 764 22 Opava, s nimiž je vhodné návrhy předem konzultovat.

Ivan Štarha

Heraldická komise ČNR

Po vydání zákona České národní rady o obcích (obecním zřízení), který ve svém § 5 umožnil všem obcím užívat znak a prapor, musela Česká národní rada ustavit orgán, který by zajistil udělování nových znaků, případně i praporů, v souladu s platnými heraldickými zásadami. Proto byla při výboru ČNR pro vědu a vzdělání a kulturu 19. dubna 1991 ustavena heraldická komise, která během let 1991-1992 projednala následující znaky a prapory z obvodu Jihomoravského kraje:

29. listopadu 1991 - prapor města **Prostějova**: list praporu tvoří dvě svislá pole, modré a žluté. Uprostřed na lící straně praporu znak města, poměr délky praporu k šířce 3:2.

30. dubna 1992 - prapor Nového Města na Moravě, znak a prapor Strachotína, znak a prapor Valtic, znak a prapor Slušovic, znak Tečovic.

Nové Město na Moravě: žlutý list praporu, v žerďové části dva červené klíny, sahající hrotem do středu praporu. Poměr délky k šířce 3:2.

Strachotín - znak: v červeném štítě na větévce velký vztyčený žalud, obé zlaté, provázený stříbrným kosířem a krojidllem; prapor: list praporu tvoří tři svislá pole v poměru 1:2:1, bílé, červené se žlutým žaludem ze znaku obce a bílé. Poměr délky k šířce 3:2.

Valtice - znak: polcený štít, vpravo třikrát zlato-červeně dělený, vlevo ve zlatě dva červené klíny sahající do poloviny pole;

prapor: list je žlutý, v žerďové části dva červené klíny sahající hroty do středu praporu, poměr délky k šířce je 3:2.

Slušovice: návrh znaku (kostel, křtitelnice, šternberská hvězda) ani praporu (bílý kříž s osmi zlatými hvězdami v modrém) nebyly schváleny.

Tečovice: návrh znaku (krojidlo, kostel, ostruha se třemi ostny a mušle) nebyl schválen.

11. září 1992 - prapory měst Zlína a Jihlavy

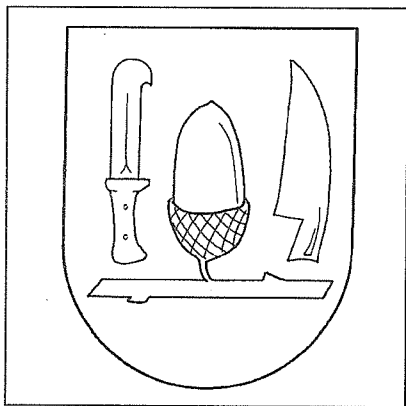
Zlín: List praporu tvoří 5 pruhů v poměru 1:1:2:1:1, modrý, bílý, modrý se zlatou šternberskou hvězdou, bílý a modrý; poměr délky k šířce 3:2.

Jihlava: list praporu tvoří čtyři pole střídavě červené a bílé, v červeném poli český lev, v bílém červený ježek. Poměr délky k šířce 3:2.

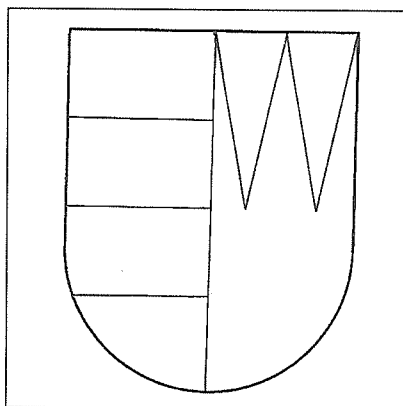
11. prosince 1992 - znaky Chomýže, Halenkovic, Tečovic a Hvozdné, pro nedostatek času neprojednán prapor města Znojma.

Chomýž: dělený štít, v horním modrém poli vyrůstají z dělicí čáry ze společného zeleného stonku tři stříbrné květy o šesti lístcích, dílní pole dělené trojím ciburovým řezem střídavě stříbrně a červeně.

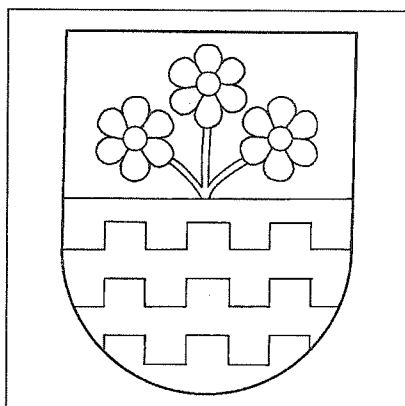
Halenkovic: v modrém štítě tři od středu odkloněné vějířovitě rozložené liliové hůlky, pod nimi položená radlice, vše zlaté.

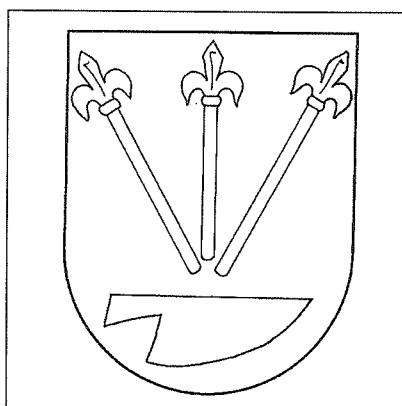
Strachotín

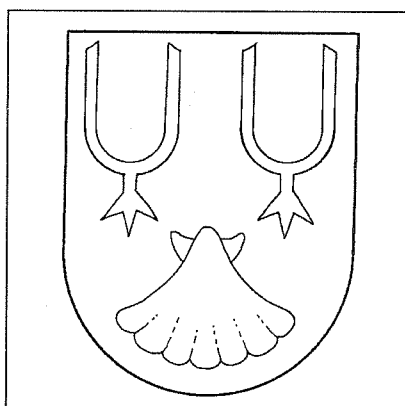
Valtice

Chomýž

Halenkovice

Tečovice

Hvozdná

Tečovice: v zeleném štítě pár jezdeckých ostruh se střemi ostny hroty dolů, pod nimi mušle, vše stříbrné.

Hvozdná: v zeleném štítě zlatý dvouocasý korunovaný lev ve skoku s červenou zbrojí, držící v předních tlapách stříbrný dubový list.

*Ivan Štarha
Kresby Jiří Hanáček*

I. trenčianske stretnutie rodín Lehotských

Regionálne kultúrne stredisko, Miestny odbor Matice slovenskej, Trenčianske múzeum, Kultúrne stredisko Dlhé Hony, Štátny okresný archív a Krúžok trenčianskych historikov Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV v Trenčíne pripravili a na dobrej úrovni realizovali celodenné I.trenčianske stretnutie rodín Lehotských v sobotu 12.októbra t.r. v Kultúrnom stredisku Dlhé Hony v Trenčíne.

Zúčastnilo sa na ňom viac ako 100 zástupcov rodín Lehotských (Lehotských, Lehotských i Lehotských) z celého Slovenska, najviac z Trenčína, kde žije viac ako 20 rodín.

Spríevodnými podujatiami stretnutia boli výstava akademického sochára Petra Lehotského z Trenčína a výstava písomných dokumentov rodinno-historického charakteru, oboznamujúca so životom a dielom najvýznamnejších osobností rodín Lehotských. Už pri prezentácii dostal každý účastník stretnutia účastnícke označenie, pamätný list s erbom rodu, rodostrom všetkých vetiev rodu i adresár rodín Lehotských. Výstavka genealogickej a inej slovenskej literatúry vydanéj Maticou slovenskou bola spojená s predajom.

Stretnutie Lehotských otvoril riaditeľ Regionálneho kultúrneho strediska v Trenčíne pán Vladimír Zvalený. Privítal zástupcov rodín Lehotských i prítomných hostí, oboznámil ich s cieľom, významom i obsahom stretnutia. Dopludňajúšu časť stretnutia potom viedla jedna z jeho hlavných organizátoriek paní Oľga Lehotská, odborná pracovníčka Regionálneho kultúrneho strediska v Trenčíne. Ako prvú uviedla prednášku pracovníka Matice slovenskej v Martine, trenčianskeho rodáka pána Milana Šišmiša ml. na tému genealógie, jej obsahu, úloh a významu. Mladý erudovaný prednášateľ stručne a výstižne porozprával ako sa genealógia, táto pomocná historická disciplína teoreticky i prakticky rozvíja na Slovensku zásluhou Matice slovenskej. Pochvalne sa vyjadril v tomto smere i o Trenčíne. V Matici slovenskej v Martine sa rodí genealogické pracovisko. 26.októbra t.r. bude pri Matici slovenskej v Martine ustanovená Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť. Prednášateľ poukázal na význam rodinno-historického výskumu.

Ústrednou bola prednáška Ing.Jaromíra Lehotského, syna banského inžiniera Aurela Lehotského, riaditeľa Kremnických baní, prvého archívára a spracovateľa genealogickej dokumentácie rodu Lehotských, skladajúca sa z troch častí. V prvej časti hovoril o genealogických snaženiach svojho otca a rodiny, najmä jeho troch detí - Dariny, Jaromíra a Vladimíra. Výsledkom ich dlhodobej a náročnej práce je Diplomatar rodiny Lehotský. Je to kronika a rodokmeň rodu Lehotských. Skladá sa zo 14 zväzkov, každý zväzok má po 100 strán. Odborníci hovoria, že práca nemá na Slovensku obdobu.

V tejto časti prednášky sa Ing.Jaromír Lehotský zmienil aj o probléme písania priezviska Lehotský, Lehotský, Lehotský i Lehotský. V priebehu storočí písalo sa toto priezvisko v rôznych podobách, celkom asi v 15.variáciách. Vplyv na písanie tohto pri-

ezviska mali farári, matrikári, maďarizácia, spätné poslovenčovanie, ba i príslušnosť ku katolickej či evanjelickej cirkvi. Rozdiely v písaní priezviska však nič neznamenajú vo vzťahu k príslušnosti k rodu. V druhej časti prednášky sa prednášateľ venoval genealógii rodu Lehotský. Tento rod patrí medzi najstaršie v Turci. Najstaršie pramene o rode siahajú až do roku 1244. Potomkovia tohto rodu zostali usídlení v Turci (stredná vetva rodu), ďalší sa usídlili na Trenčiansku (západná vetva), a tiež v Bážke, neskôr až v Békešhábe (južná vetva). Potomkov rodu Lehockých na Trenčiansku evidujeme od roku 1691, v tomto roku je to teda 300.výročie, od príchodu Martina, ktorý podľa podania evanjelického farára Ladislava Lehotského ušiel ako chlapec svojmu otčimovi, sadol vo Vrútkach na plá a vystúpil v Orechovom pri Trenčíne. Tam sa usadil, dorástol, založil si rodinu, ktorá sa rýchle rozvetvovala. Jeho dokazateľní potomci žijú v Trenčíne a jeho okolí. Južná vetva je vlastne odnožou západnej, keďže Ján Bohumil v poslednej štvrtine 19.storočia odišiel z Púchova ako vojak do Srbska a tam sa potom usadil.

Tretia časť prednášky bola zameraná na významné osobnosti rodu Lehockých, Lehotských. Zo strednej vetvy rodu vynikli Ing. Aurel Lehotský, fundatár genealógie rodu, jeho deti Doc.PhDr.Darina, CSc., ako historička a pedagóg, Ing. Jaromír, pôvodným povoláním ekonóm a najmladší syn, tiež historik Doc. PhDr. Vladimír. Doc.PhDr.Darina Lehotská, CSc. je známa nielen ako historička a pedagóg, ale i ako autorka početných historických prác, štúdií a učebných textov.

V západnej vetve - trenčianskej vynikli MUDr.Miroslav Lehocký ako lekár - stomatológ, zlepšovateľ, potápač, genealóg, akademický sochár Peter Lehocký, umelecký dizajnér, realizátor umeleckého plastického stvárnenia známeho erbu rodu a Ing.Jozef Lehocký, výskumný a vývojový strojársky pracovník, hudobník, tanečník, choreograf a folklorista. Všetci traja sú z Trenčína, bývajú a pracujú tam.

Z južnej vetvy je najznámejší akademický maliar Karol Lehotský.

V návaznosti na predchádzajúce odznela prednáška PhDr. Ľubomíra Jankoviča, pracovníka Matice slovenskej v Martine o erboch rodu Lehockých. Z historických prameňov je zrejmé, že Lehotskovci žili a pôsobili predovšetkým v Turci a v Liptove, neskôr aj na iných miestach Slovenska. Časť nositeľov tohto priezviska odvodzuje svoj pôvod z Turčianskej Lehoty (dnes súčasť Malého Rakova, okr. Martin a časť z Kráľovej Lehoty, okr. Liptovský Mikuláš).

Erb turčianskych Lehotskovcov tvorí v modrom poli štítu stojací biely bocian držiaci v pravej zdvihnutej nohe zlatý prsteň. Neskôr do tohto znaku pribudol červený rak.

Liptovskí Lehotskovci majú zase v erbe jeleňa, resp. uherského rytiera s lukom.

Rozsiahla podnetná diskusia vhodne doplnila prednášky.

Stretnutie pokračovalo v popoludňajších hodinách bohatým kultúrnym programom. Moderovala ho zaujímavo a s prehľadom Anna Plánková, členka krúžku trenčianskych historikov a Klubu priateľov folklóru v Trenčíne. V programe vystúpili pod utajeným názvom „Sami sebe“ umelci-amatéri rodín Lehockých, prihovorila sa k prítomným akademická maliarka Magdaléna Lehotská z Bratislavy. Program obohatil i klavírny prednes Ľubomíra Mikesku, poslucháča II.ročníka Ľudového konzervatória v Bratislave a detský folklórny súbor Radosť z Trenčína.

Ďalej pokračoval program predstavovaním jednotlivých prítomných zástupcov rodín Lehockých. Uviedli svoje zaradenie v rámci rodostromu, porozprávali o sebe, svojej rodine, predstavili príslušníkov svojej rodiny. Viaceri hovorili aj o svojich neprítomných menovcoch, nezachytených v rodostrome. Pôkytli ich adresy, ďalšie príslu-

bili zistiť a poslať prítomným tvorcom 15. zväzku Diplomátára rodiny Lehotských, ktorí si nahlásené údaje pohotove značili.

Stretnutie pozdravilo i niekoľko hostí ako napríklad PhDr. Cyril Žuffa, riaditeľ členského ústredia za Maticu slovenskú, za Miestny odbor Matice slovenskej v Trenčíne jej podpredseda pán Ján Paulov, za Krúžok trenčianskych historikov PhDr. J. Karlíková.

I. trenčianske stretnutie rodín Lehotských sa vydarilo po všetkých stránkach. Jeho početní účastníci boli nadmieru spokojní. Prišli naň včas a neodchádzali z neho predčasne, hoci niektorí prišli až z východného Slovenska. Z ich tvárí a slov sa dalo zistiť, že sa cítili na stretnutí v Trenčíne dobre. Vyjadrili jednoznačne želanie pokračovať v stretnutiach pravidelne vždy po niekoľkých rokoch, návrh padol na 4-ročné intervaly.

Na stretnutí sa nezabudlo ani na fotodokumentáciu pre účastníkov i organizátorov stretnutia, organizátori ponúkli i možnosť odkúpenia si i videozáznamu zo stretnutia.

I. trenčianske stretnutie rodín Lehotských potvrdilo, že sa v Trenčíne zrodila - súc podnietená stretnutiami potomkov Štúrovej rodiny, organizovanými v uplynulých rokoch - pekná nová spoločensko-kultúrna tradícia. Bohatá a pôsobivá svojim obsahom, značná rozsahom a svojrázna spôsobom, aká dosiaľ nemá na Slovensku obdoby.

Stretnutie splnilo svoj cieľ a poslanie, zaradilo sa medzi podujatia, ktorých cieľom je spoznávať genealógiu slovenských rodov a rodín, vzájomne sa zoznamovať, upevňovať priateľstvá, prispievať k tomuto poznaniu a ušľachtilému poslaniu. Vitaj teda nová tradícia v Trenčíne.

Milan Drobená

Erb rodiny Lehotských

OBSAH ROČNÍKŮ 1992–1993

Z činnosti klubů	3
Články a studie	
Heraldická symbolika ve srovnání s motivy zvířat a rostlin rukopisu SOA v Brně G 10, č. 461 - Snáře (Jan Skutil)	7
Ze života prince Viléma vévody z Clarence (Vladimír Polák)	11
Hugenoti – moji předkové (Marie Havelková-Šťastná)	35
K problematice restitucí šlechtického majetku na Moravě (Miloslav Housovský)	35
Kvardův mlýn u Tišnova (Miroslav Trmač)	38
Skutečný znak biskupa Kleina (Pavel Pokorný)	40
Hovory G + H: o Koruně české s dr. J. Plichtou	42
Rodinné kroniky – část IV	48
Heraldika brunensis II.	
Znak a vlajka města Brna a jeho městských částí Černovice a Řečkovice	53
Heraldický ex libris lexikon	
Hex 16/1992 – Ing. Dr. Růžena Pazourová Hex 17/1992 – František Hejl (Jiří L. Bílý)	57
Zprávy o literatuře	61
Kronika	
PhDr. Edmund Knesl zemřel	64
Zprávy a sdělení	
Znak Společnosti pro Moravu a Slezsko	65
Výstava v Haagu	66
Jak žádat o znak a prapor	66
Heraldická komise ČNR	67
I. trenčianské stretnutie rodin Lehotských	69

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE 1992-1993

ročník XII-XIII

Vydal jako interní tisk pro potřebu členů

Genealogický a heraldický klub v Brně při ZK Královopolské strojírně v Brně

Odpovědný redaktor: RNDr. František Pícha

Redakční rada:

JUDr. Jiří L. Bílý, Jiří Hanáček, PhDr. Adolf B. Král, CSc., PhDr. Tomáš Krejčík,

PhDr. Ivan Štarha, Vilém Walter, vedoucí redaktor

Obálka: Petr Tybitancl

K vydání připravil: ing. Josef L. Hrdý

ISSN 0862-8963

Tisk: BRKO s. r. o. Brno